

Bachelorgradsoppgave

Integrering i Steinkjer kommune

Integration in Steinkjer municipality

En studie fra innvandrernes perspektiv

A study of immigrant's perspective

Forfatter Tove Mette Guldahl

Forfatter Elisabeth Ran Bragstad

SOS375

Bachelorgradsoppgave i Sosiologi

Avdeling for økonomi, organisasjon og ledelse
Høgskolen i Nord-Trøndelag - 2014

HINT

**SAMTYKKE TIL HØGSKOLENS BRUK AV KANDIDAT-,
BACHELOR- OG MASTEROPPGAVER**

Forfatter(e): Tove Mette Guldahl
Elisabeth Ran Bragstad

Norsk tittel: Integrering i Steinkjer kommune

Engelsk tittel: Integration in Steinkjer municipality

Studieprogram: Bachelorgrad i sosiologi

Emnekode og navn: Sos 375

Vi/jeg samtykker i at oppgaven kan publiseres på internett i fulltekst i Brage,
HiNTs åpne arkiv

Vår/min oppgave inneholder taushetsbelagte opplysninger og må derfor ikke
gjøres tilgjengelig for andre

Kan frigis fra: _____

Dato: 11. mai 2014

Tove Mette Guldahl
underskrift

Elisabeth Ran Bragstad
underskrift

Forord

Denne studien handler om integrering i Steinkjer kommune. Med utgangspunkt i flyktningers møte med introduksjonsprogrammet ser vi på hvordan kommunen bidrar til integreringsprosessen ut i fra ulike indikatorer.

Vi har innhentet våre data fra intervjuer med ansatte i Steinkjer kommune som jobber med integreringsarbeid, og fra intervjuer med flyktninger som er eller har vært i introduksjonsprogram og bor i Steinkjer kommune. Vi vil starte med å takke alle våre informanter for at dere tok oss så godt imot og delte deres erfaringer og tanker med oss.

Under arbeidet med denne oppgaven har vi under hele prosessen fått god støtte, klare mål og konstruktive tilbakemeldinger fra vår veileder ved HiNT, Berit Irene Vannebo. Vi har satt stor pris på at du har kommentert så grundig i dine tilbakemeldinger og at du har gitt oss av din faglige innsikt og kunnskap. Uten dine bidrag hadde ikke oppgaven vår blitt den samme.

Vi vil også begge takke våre kjære samboere for å ha holdt ut med oss under denne prosessen, for gode diskusjoner og tilbakemeldinger. Og takk til små tålmodige barn.

Til slutt vil vi takke hverandre for samarbeidet, det har vært en stor støtte for oss begge å ha noen å diskutere og forme oppgaven sammen med. Vi har med våre ulike innfallsvinkler samarbeidet godt og er begge fornøyd med både prosessen i sin helhet og det ferdige resultatet.

Innhold

1. INNLEDNING	1
2. PROBLEMSTILLING	3
3. TIDLIGERE FORSKNING OG LITTERATUR	5
3.1. Tidligere forskning.....	5
3.1.1. Flyktingers anerkjennelse i lokalsamfunnet	5
3.1.2. Opplevelsen av lokalsamfunnet	8
3.1.3. Fra flyktning til lokalbefolkning.....	9
3.1.4. Innvandreres kvalifikasjoner	10
3.1.5. Utdanning og arbeidstilknytning.....	11
3.2. Annethetens sosiologi.....	12
3.2.1. Institusjonell etnografi	14
3.3. Kapital teori	16
3.3.1. Det sosiale rommet.....	18
3.3.2. Hovedformer for kapital	20
4. METODE	24
4.1. Metodisk tilnærming	24
4.2. Design.....	24
4.3. Kvalitative data.....	26
4.4. Ulike typer kvalitative intervju.....	27
4.5. Utvalg.....	27
4.6. Gjennomføring av intervju.....	29

4.7. Etikk.....	30
5. ANALYSE AV DATA	31
5.1. Kommunens arbeid med integrering.....	32
5.1.1. Prosjekter i Steinkjer kommune	36
5.2. Kommunens representanter og synet på integrering	50
5.2.1. Integrering og lokalsamfunn.....	52
5.2.2. Integrering på arbeidsmarkedet	57
5.2.3. Integrering i skolen	59
5.2.4. Integrering på kulturarenaer	62
5.3. Felles utfordringer i forhold til integrering.....	64
5.3.1. Innvandreres økonomiske forståelse	64
5.3.2. Integreringsarbeid og politisk innflytelse.....	65
5.3.3. Tildeling av bosettingskommune	66
5.3.4. Hjelpemiddel til barnevernstjenesten	67
5.4. Møtet med Norge, Steinkjer og introduksjonsprogrammet.....	69
5.5. Innvandrernes syn på integrering.....	70
5.5.1. Integrering i lokalsamfunnet.....	71
5.5.2. Integrering på arbeidsmarkedet	75
5.5.3. Integrering i skolen	77
5.5.4. Integrering på kulturarenaer	79
5.6. Felles utfordringer i forhold til integrering.....	80
6. KONKLUSJON	82
Litteratur	85

Vedlegg

1. Intervjuguide til kommunens representanter s.87
2. Intervjuguide til innvandrerne .....s. 91
3. Informasjonsskriv til kommunens representanter...s. 98
4. Informasjonsskriv til innvandrere på norsk .....s. 101
5. Informasjonsskriv til innvandrere på engelsk ..... s. 103

1. INNLEDNING

Innvandring og integrering er et tema som stadig blir diskutert i media, hvor man ser at mange stiller seg spørrende til hvorvidt man lykkes med denne store og komplekse oppgaven i Norge. I følge Statistisk sentralbyrå (SSB) har veksten av innvandrere til Norge aldri vært større enn den er nå, og på grunn av globale uroligheter som krig og økonomiske vanskeligheter vil vi fortsette å se en økning av flyktninger og arbeidsinnvandrere som kommer til Norge. Regjeringen skriver om integrering og mangfold at alle som bor i Norge skal ha like muligheter til å bidra og delta i landets fellesskap (regjeringen.no). Bosetting av nyankomne flyktninger er i Norge en frivillig kommunal oppgave, hvor kommunene skal sørge for at innvandrere får mulighet til utdanning, kvalifisering og arbeid.

Steinkjer kommune bosatte i fjor 41 flyktninger, inkludert mindreårige og familiegjenforeninger. I 2014 har kommunen en avtale om å bosette 35 flyktninger, inkludert fire mindreårige, pluss familiegjenforente (Steinkjer kommune).

Steinkjer kommune har i kommuneplanen satt seg som mål for sitt kommunale arbeid at mangfold og toleranse skal være et viktig satsingsområde.

”Steinkjer kommune skal i størst mulig grad framstå som en kommune hvor mangfold anses som positivt og være en tolerant arbeidsgiver og tjenesteyter. Mangfold og toleranse inkluderes i kommunens slagord ”Åpen, lys og glad”. Steinkjer kommune definerer mangfold og toleranse i vid forstand og omfatter etnisitet, kultur, kjønn, alder og funksjonshemming. Alle innbyggerne skal gis like muligheter til utdanning, arbeid og kulturell og faglig utvikling”. (Kommuneplanens samfunnsdel 2014-17).

Vi får opplyst av en representant i Steinkjer kommune at de offentlige instansene jevnlig utfører kartlegginger og lager statistikker over det som kun er deler av integreringsprosessen, som for eksempel deltagelse i arbeidsliv og fullført utdanning, men de ser at det er knyttet utfordringer til å finne riktige måleindikatorer for å kunne si noe om det helhetlige bildet. Hvordan måler man om en person er integrert eller ikke? Dette er utfordringer som illustrerer hvor viktig det er å forske på temaet integrering.

Tidligere forskning viser at de norske distriktene har et stort behov for tilflytting i forhold til arbeidskraft, men at kommunene ikke tar på alvor de resursene som kommer tilflyttende med

de ulike gruppene innvandrere. I studien ”*Derfor blir vi her – Innvandrere i Distrikts-Norge*” publisert i 2012 på vegne av Distriktsenteret og IMDi, har man sett på hva som skal til for at innvandrere vil velge å se på kommunen sin som en fremtidig plass å bo. Studien tar utgangspunkt i innvandrernes egne perspektiver og erfaringer og viser blant annet at innvandrerne selv etterlyser et mer helhetlig tilbud fra kommunene, med mer fokus på inkludering innen alle integreringsarenaene. Denne studien tar dermed for seg flere viktige momenter som vi vil se videre på, i hvilken grad blir innvandrere betraktet som ressurser, hvilke faktorer er avgjørende for at innvandrere kan se for seg en framtid i kommunen, og hva skal til for at kommunene kan tilby et mer helhetlig tilbud til denne gruppen. Sist men ikke minst illustrerer studien noe som for oss er et sentralt element, sett fra hvilket perspektiv blir integreringsarbeidet i kommunene utformet?

Steinkjer kommune har selv forespurt Høyskolen i Nord- Trøndelag etter studenter som kunne være interessert i å foreta en undersøkelse om hvordan de lykkes med sitt integreringsarbeid. Formålet med vår case vil bli å kartlegge Steinkjer kommunes integreringsarbeid. Dette gjør vi gjennom å innhente opplysninger fra ansatte i kommunen som jobber med integreringsarbeid, og fra innvandremiljøet i Steinkjer. Vi har valgt å begrense vår undersøkelse til en bestemt gruppe av innvandrerne, flyktninger som har valgt å bli boende i kommunen etter endt introduksjonsprogram. Denne begrensningen gjør at vi vil kunne måle effekten av integreringsinitiativ i kommunen, og se hva som tilbys for at denne gruppen skal velge å bli boende her etter endt introduksjonsprogram. Vi har valgt å se på to grupper av denne innvandrerguppen, enslige menn og familier med barn. Dette har vi gjort for å se om de har ulike institusjonelle tilknytninger, om det oppfattes ulikt å integreres hvis man er enslig i forhold til om man har barn, og om de to gruppene benytter seg av ulike arenaer. Vi velger å ta utgangspunkt i flyktingenes opplevelse og erfaring i møte med kommunens tjenestetilbud og lokalbefolkningen i Steinkjer. Vi er ute etter å belyse i hvilken grad inkludering er et tema i kommunens integreringsarbeid, hvor stor delaktighet innvandrere har i utviklingen av tjenestetilbudet og hvilke arenaer som integrerer og inkluderer innvandrere i kommunen. Håpet vårt med denne oppgaven er at våre spørsmål vil vise hva som mangler i kommunens tilbud til innvandrere, slik at svarene kan bidra til å skape et mer helhetlig tjenestetilbud for innvandrere.

Vi har utarbeidet en overordnet problemstilling og tre forskningsspørsmål som vil hjelpe oss å finne svar på det vi er ute etter. Vi vil nå gå videre til en presentasjon og forklaring av disse.

2. PROBLEMSTILLING

Gjennom hovedproblemstillingen vår vil vi belyse hvordan Steinkjer kommune lykkes med integreringsarbeidet. Dette kan man se ut i fra ulike indikatorer som forteller noe om hvor stor andel av innvandrerne som fullfører norskopplæringen, får seg fast jobb og tar høyere utdanning. Vi fokuserer ikke på tallene, men vil se på de faktorer som bidrar til at innvandrere blir integrering innen feltene arbeid, utdanning, lokalsamfunn og kulturarenaer. Gjennom vår hovedproblemstilling vil vi se på hvordan innvandrere opplever integreringsprosessene i Steinkjer, og vi vil se på samsvar mellom styringssystem og individ. Dette vil vi gjøre gjennom å studere kommunens arbeid, sammenligne innsamlede dokumenter kommunen forholder seg til, og vi vil studere aktørenes perspektiver for å se på deres opplevelse av kommunens tiltak.

Vi har utformet tre forskningsspørsmål som belyser ulike aspekter av problemstillingen. Det første vi ser på er hvordan de ansatte i kommunen ser på eget arbeid. Dette innebærer å se på hvordan de definerer integrering, og hva de tenker om integrering på de ulike feltene arbeid, utdanning, lokalsamfunn og kulturarenaer. Vi har spurt hvordan de jobber i forhold til integrering og hva de ser på som de største utfordringene i sitt arbeid. Vi har stilt spørsmål om hva de selv mener de lykkes godt med, og om de har noen spesielle tiltak for flyktningfamilier og enslige flyktninger. Vi har vært inne på spørsmål om innvandreres økonomiske utfordringer, og hvordan kommunen er behjelpelig slik at innvandrere skal kunne være med på ulike aktiviteter. Vi har spurt hvordan de tror det er for innvandrere å møte lokalbefolkningen i Steinkjer. Vi har også spurt i hvilken grad de mener det eksisterer et klaseskille mellom innvandrere og etnisk norske, og hvordan de mener dette kan motvirkes. Videre har de blitt spurt om hvilke møtesteder som finnes og om kommunen har ambisjoner om å skape nye plasser. Vi har spurt om det finnes arenaer på Steinkjer der alle er likestilt, og om kommunen tilrettelegger i forhold til religiøse tilholdssteder. Til slutt har vi spurt hvor fornøyd de er med kommunens språkopplæring og om de tror innvandrere gjennom språkopplæringen blir språklig rustet slik at de forstår samfunnets ulike koder, hvem sitt ansvar de mener det er at innvandrere lærer seg norsk og på hvilke arenaer i Steinkjer innvandrere har mulighet til å praktisere språket. Gjennom dette forskningsspørsmålet vil vi få informasjon som vil være grunnlaget for kartlegging av deres integreringsarbeid. Samtidig vil

innholdet i svarene kunne belyse hvilke perspektiver som ligger bak utformingen av tilbudene, og gi oss et bilde av i hvor stor grad kommunen betrakter innvandrere som en ressurs. Dette vil være grunnlaget for en del av vår drøfting.

Dette vil vi gjerne sammenligne med hvordan innvandrere i Steinkjer kommune opplever de samme prosessene. Vårt andre forskningsspørsmål belyser dette ved å se på innvandreres egen definisjon av integrering og deres opplevelse og erfaring om dette på de ulike feltene arbeid, utdanning, lokalsamfunn og kulturarenaer. Vi har spurt om hvordan de opplevde møtet med Norge, mottagelsen i Steinkjer og hvilken informasjon og assistanse kommunen var behjelpelig med i startfasen. Vi spurte videre hva slags forhold de har til kommunens instanser, og om de har hatt kontakt med andre organisasjoner som frivilligheten. Vi spurte om deres tanker om introduksjonsprogrammet, hvor lenge måtte de vente før de kom i gang med opplæringen og om de fikk tilgang på ulike nettverk gjennom programmet. Vi har også spurt om arbeidssituasjon, og om de er i arbeid har vi spurt hvordan de fikk seg jobb og om de synes det er viktig å ha jobb i Steinkjer. I forhold til lokalsamfunn har vi spurt hvordan det er å få norske venner, og om de tror det er lettere når man har barn enn når man er enslig. Tror de kontakt med jobb, skole, frivillighet eller andre arenaer bidrar til å få seg nettverk, og mener de kommunen har gjort tilstrekkelig for at innvandrere får seg nettverk i Steinkjer. Vi spurte også om hva slags aktiviteter de var med på i fritiden, og hva de tenkte om det tilbudet som fantes i Steinkjer både for voksne og barn. Vi snakket også om det fantes arenaer i Steinkjer der innvandrere og nordmenn møtes. Språk er kanskje den viktigste faktoren for å bli integrert, og vi spurte hvordan de syntes det var å lære norsk, om de mente det norske språket var viktig for dem, og om det var lett å praktisere norsk utenfor skolen. Familiene ble spurt hvilket språk de snakket hjemme og hvilket språk barna foretrakk. Vi spurte også familiene hva de tenkte om barnas barnehage og skoletilværelse og hvordan de som foreldre med møtt av andre voksne, både foreldre og ansatte. Til slutt spurte vi om de hadde noen forslag til hvordan Steinkjer kommune kunne bli bedre på integrering. De svarene vi får belyst gjennom disse spørsmålene vil kunne gi oss svar på hva som skal til for at Steinkjer kommune kan gi et mer helhetlig tilbud til innvandrere.

Tilslutt har vi det siste forskningsspørsmålet hvor vi vil se på hvilke plasser for integrering og inkludering innvandrere ønsker seg i Steinkjer kommune. Dette vil vi få svar på gjennom analyse av de spørsmålene der vi har spurt flyktingene om deres tilknytning til lokalsamfunnet og deres tanker om de ulike kulturarenaene som finnes i Steinkjer.

Vi har valgt å bruke Smith og annethetens sosiologi som teoretisk hovedinnfallsvinkel i vår oppgave, da vi vil belyse innvandrere som en minoritetsgruppe i Steinkjer, og vi vil og bruke Smiths metode institusjonell etnografi som et grunnlag for å se på integreringsprosessene fra innvandrerne sitt ståsted. Gjennom analysen av dataen og gjennomgangen av problemstillingen og forskningsspørsmålene vil vi bruke Bourdieu og hans kapitalteori, for å se på hvilke typer kapital innvandrerne får tilgang på gjennom arenaene arbeid, utdanning, lokalsamfunn og kulturarenaer. Vi vil nå gå videre til å presentere vårt utvalg av tidligere forskning og våre utvalgte teoretikere.

3. TIDLIGERE FORSKNING OG LITTERATUR

3.1. Tidligere forskning

I den senere tiden har det blitt forsket mye på innvandrere, flyktninger og integreringsprosessene de er en del av. Vi har valgt ut noe av denne tidligere forskningen for å belyse noen av utfordringene Steinkjer kommune møter når de velger å ta i mot flyktninger.

3.1.1. Flyktingers anerkjennelse i lokalsamfunnet

Med sosial dominans som hovedfokus ser doktoravhandlingen *Kamper for anerkjennelse – unge flyktninger i møte med norske lokalsamfunn* på unge flyktingers møte med lokalsamfunnet, og hvordan deres erfaringer med sosial anerkjennelse påvirker identitetsfølelsen og deres tilgang på sosiale goder. Forskeren knytter sin forståelse av anerkjennelse opp mot Bourdieu og hans symbolske kapital, og ser i et historisk perspektiv på hvordan politikere og media har ”dominert” flyktninger siden de kom til landet på 70- tallet. Artikkelen viser i et historisk perspektiv at den norske innvandringspolitikken på et stadium møtte utfordringer som i mediene skapte diskusjon om gyldigheten av flyktingers grunnlag for opphold i Norge, hvor betegnelser som ”snikinnvandring” skapte urolighet og mistillit i samfunnet. Dette førte til en mistenkeliggjøring av innvandrere og flyktninger som skapte en debatt som tilspisset innvandringspolitikken i Norge. Dette bidro til en reetablering av synet på ”oss” og ”dem” (Pedersen 2008, s. 71) Da flyktninger kommer fra såkalte ”lavstatusland” vil nordmenn ha med seg denne forestillingen om at de er fattige og trengende, og at man som

nordmann dermed er den som definerer hva som er ”det riktige”. Lokalbefolkningen ser i følge forskeren også på flyktningen som ”trengende” (Pedersen 2008, s. 77), og hevder at skillet mellom lokalbefolkningen og flyktningene vil vedvare i en ”oss” og ”dem” situasjon. Det beskrives videre i avhandlingen at motivasjonen for å ta imot flyktninger fra politisk hold har kunnet være kommuneøkonomisk, ved at flyktninger har blitt sett på som en mulig inntektskilde, og at kommunene ønsket store familier på grunn av at de da får ekstra tilskudd. Fordelene med å få folk raskt ut i arbeid eller utdanning var at kommunene likevel ville motta tilskudd, selv om flyktningene hadde andre inntektskilder. Studien har også sett på bo forhold som en viktig faktor, og belyser at mange flyktninger ble plassert i kommunale boliger sammen med ”ressurssvake” nordmenn, noe som påvirket deres muligheter til å få tilgang på de ”riktige” nettverkene i lokalsamfunnet (Pedersen 2008, s. 88). Plasseringen av boligene var i tillegg lokalisert slik at beboerne visuelt sett fremsto som trengende og avhengige, boligforhold som førte til at lokalbefolkningen betraktet disse plassene som en getto. Flere av informantene i avhandlingen fortalte at de i den første tiden måtte ha økonomisk hjelp, men at de følte seg ydmyket da de opplevde at de ble møtt med en negativ holdning og at det de mottok ikke var å leve av og satt dem i en uholdbar situasjon. Da denne forskningen ble gjennomført i 2008, refereres det i avhandlingen til Aetat. Samtlige informanter opplyste at de hadde forsøkt å skaffe seg arbeid men at det var lite tilgang på jobb. Ingen av informantene hadde fått hjelp av Aetat til å finne seg en betalt jobb, fordi de hadde for lav kompetanse eller fordi arbeidsgivere var skeptiske til å tilby de jobber på grunn av deres bakgrunn. Aetat kunne tilby praksisplasser der informantene tjente 200 kroner om dagen, men dette var ikke nok til å klare seg for (Pedersen 2008, s. 93).

Forskningen viser at de unge flyktningene hovedsakelig ønsket at de hadde arbeid (Pedersen 2008, s. 95). Mange flyktninger har problemer knyttet til språklige utfordringer og ender opp med å trenge ekstra hjelp fra ulike kommunale instanser som flyktningtjeneste, skole og barnevern. Dette fører til at flyktningene risikerer å bli objektivert i systemet, de blir et nummer i rekken. Beslutningen om å ta imot flyktninger synes å være noe kommunestyret og de politiske partiene er involvert i, men noe lokalbefolkningen i liten grad er delaktig i. Det kan dessuten synes som om lokale politikere og byråkrater forventer noe i gjengjeld for belastningen de påtar seg, i form av en økonomisk gevinst som synes å bli realisert gjennom det overskudd som kan tas ut fra ikke - øremerkede statlige bevilgninger til flyktningintegrasjon. Manglende kunnskap om flerkulturelle ansees som en av årsakene til at det oppstår så mange konflikter mellom minoriteter og etnisk norske i lokalsamfunnet.

Forskningen viser videre at ungdommene i undersøkelsen opplever utfordringer som fører til at de ikke blir integrerte, de har vanskeligheter med å få seg jobb og opplever at de ikke en gang blir vurdert som aktuelle i en ansettelsesprosess. Personlig religiøsitet var også en faktor som kunne oppfattes problematisk og ekskluderende for denne gruppen, men studien viser at det også fantes religiøse miljøer blant den lokale ungdommen. Særlig de kristne miljøene viste seg å være inkluderende overfor kristne flyktninger, og overfor flyktninger generelt. Ungdommene ønsker å ha kontakt med lokalbefolkningen, de vil være delaktige i fritidsaktiviteter, i skole og i jobb, men de opplever dette som problematisk da de lokale innbyggerne ikke er interesserte i å bli kjent med dem. Forskeren hevder at denne sosiale isolasjonen fra lokalsamfunnet fører til at ungdommene ikke klarer å utvikle språket sitt, de klarer ikke å fullføre utdanning, noe som igjen begrenser deres muligheter på arbeidsmarkedet og dermed også muligheten til å kunne forsørge seg selv.

Forskerens utvalg viste en noe skeptisk gruppe av unge flyktninger, ingen av de fremtidshåpene de hadde hatt sto opp til forventningene og informantene opplevde at de ble diskriminert og undertrykt. Men selv om det var mye skepsis og nedstemthet, viser forskningen at de hadde likevel opplevd lyspunkter på veien som veide opp for all negativitet noe som førte til at de fortsatt hadde håp for fremtiden.

Forskeren belyser i sin studie hvordan det symbolske dominansforholdet mellom unge flyktninger og lokalbefolkning kan være forankret i historiske og overlokale maktforhold. Studien prøver også å belyse at det er enklere å integrere flyktninger som er ”hvitere” og mer ”vestlige” i forhold til de som kommer fra de såkalte ”lavstatuslandene”.

Denne doktoravhandlingen viser gjennom å bruke Bourdieus symbolske kapital hvordan flyktnings anerkjennelse i lokalsamfunnet gir eller hindrer deres tilgang på sosiale goder. Dette gjør det relevant å stille spørsmål ved hvordan kommunene tilrettelegger for at innvandrere skal få tilgang på de faktorer som fører til at de blir inkludert og anerkjent i samfunnet. Det er derfor viktig å forske på hvilke faktorer ved kommunens integreringsarbeid som fører til nettopp anerkjennelse og inkludering. Med bakgrunn i denne doktoravhandlingen er dette noe vi vil se videre på ved å fokusere på Bourdieus kapitalformer, økonomisk kapital, kulturell kapital og sosial kapital. I vår studie vil vi derfor drøfte hvilke kapitalformer vi mener å se at innvandrere i Steinkjer får tilgang på gjennom feltene arbeid, utdanning, lokalsamfunn og kulturarenaer. Vi foretar en kvalitativ

undersøkelse ved å gjennomføre strukturerte intervjuer, det vil si at vi har definert temaer og spørsmål på forhånd, og disse er bygd opp med tanke på Bourdieus kapitalteori.

3.1.2. Opplevelsen av lokalsamfunnet

Norske kommuner sluss om arbeidsinnvandrere, men distriktssenteret mener at kommunene ikke har gjort nok for at innvandrerne skal bli en del av lokalsamfunnet. Dette gjelder også for flyktninger og andre innvandrere. I studien *"Derfor blir vi her" – innvandrere i Distrikts-Norge* forteller innvandrerne selv hvorfor de blir. Vi ønsker å se på denne rapporten da den tar innvandrernes perspektiv, da vi mener dette er et viktig standpunkt å ta når man skal forske på opplevelsesfaktorer. Vi mener det er viktig å forske på grunnene til at flyktninger vil bli boende i et lokalsamfunn, og da må man også stille spørsmål ved hva som blir gjort for at de skal bli. Dette er noe vi vil ta med oss i vår studie, når vi skal se på innvandreres opplevelsesfaktorer i Steinkjer i møte med kommunen og lokalsamfunnet.

Denne rapporten tydeliggjør et behov for flere typer arenaer og møteplasser der innvandrere og lokalbefolkningen lettere kan komme i kontakt med hverandre. Slike initiativ kan være i regi av både offentlige, private og/eller frivillige aktører. Studien viser at kommuner, næringsliv og frivillige må se viktigheten av mangfoldet og at de har en felles interesse av å ha innvandrerne boende over tid. Distriktssenteret påpeker at flyktninger blir godt ivaretatt av kommunene da de blir kartlagte og oppfulgt under introduksjonsordningen, mens de andre innvandrerne ikke får den samme kartleggingen, og mye kompetanse uteblir på grunn av dette. Inkluderende stedsidentitet er også en faktor som blir trukket frem, noe som belyser hva det vil si å kunne definere seg som en innbygger, en definisjon som bør være romslig nok til at alle bor i det lokalsamfunn bør kunne kalle seg innbygger uavhengig av slekt, hudfarge, dialekt og tradisjon.

Studien viser til ulike forslag til gode grep for inkludering. Distrikt senteret påpeker at kommunene ønsker tydelige verdier koblet til kommunale målsettinger, velkomstbrev for ny innflyttede, og målrettet informasjon på kommunens hjemmesider som vil gi nødvendig informasjon om hva som skjer i kommunen og hva som tilbys av aktiviteter. Det var også ønsket en fadderordning for alle nyankomne innvandrere slik at de skulle bli bedre kjent i kommunen, og en kartlegging av utdanning og arbeidserfaring hos arbeidsinnvandreres ektefeller, slik at ressursene hver enkelt innehar kan bli benyttet. Aktiv rekruttering til lag og

foreninger vil skape samhold og integrering, kommunen ønsker også og synliggjøre etablerte innvandreres positive erfaringer – ”presenter månedens tilflytter”. Tilbud om gratis/rimelig språkkurs til alle med innvandrerbakgrunn vil kunne føre til at de lettere kommer ut i arbeid, og ved å gi innvandrere informasjon om startlån, bostøtte og annen tilrettelegging for boligkjøp og leie av bolig vil de kunne komme seg inn på bolig markedet på lik linje med andre. Kommunen ønsket også å etablere en lokal rådgivningstjeneste for alle innflyttere, og skape nye arenaer for naturlige møter mellom innvandrere og lokalbefolkning.

Når vi ser på hva informantene distriktssenteret har intervjuet snakket med, og hva distriktssenteret selv etterspør ser vi at Steinkjer har satt i gang en del tiltak som nevnes, men det er interessant og se på hva kommunen og flyktningene selv gjør videre i prosessen ved å utvikle nye tilbud og tiltak.

Vi i vår egen studie spør våre informanter hva de opplever som positivt og negativt ved Steinkjer kommunes tilbud, hva de tenker kunne vært annerledes, og hva som skal til for at de blir boende i Steinkjer.

Vi vil nå gå videre til å se på en artikkel som belyser hva slags utfordringer som kan være knyttet til bosette flyktninger med ulike kvalifikasjoner.

3.1.3. Fra flyktning til lokalbefolkning

Fra flyktning til lokalbefolkning – En kvalitativ studie av flyktninger i to distriktkommuner er en masterstudie om bosatte flyktninger med mange års botid i Vadsø og Vegårshei hvor forskeren vil fokusere på hvordan flyktningene opplever sitt bosted, sin situasjon og hvilke tanker de har om fremtiden. Forskeren ønsker derfor å se på hvilke årsaker som kan forklare hvordan lokale faktorer påvirker integreringsprosessen. Forskeren bruker i denne studien mobilitet og nettverksteorier som utgangspunkt for å analysere sine funn. Studien viser at flyttingen har blitt mindre etter introduksjonsordningen trådte i kraft, hovedårsaken til dette er at flyktningen kun har rett på introduksjonskurs i bosettingskommunen. Forskeren fant også ut at manglende personlig kapital og mangelen på muligheter var faktorer for å bli boende. Med lav personlig kapital reduserer man også mobiliteten og få av informantene trodde jobbmulighetene var større andre steder. Arbeid og utdanningsmuligheter var betydningsfulle faktorer for å bli boende, dette ga en større integreringsforståelse. Selv om mange av informantene ikke jobbet i tilsvarende yrker eller i yrker med høy kompetanse slik som i sine

hjemland, ga ikke dette tap av anerkjennelse eller en tapsfølelse. Dette forklares med at flyktningen ser sin egen situasjon i tilknytning til hvordan de opplever situasjonen for lokalbefolkningen. Fast arbeid var viktig for bolyst etter endt introduksjonskurs, arbeid var ikke avgjørende for å bli men arbeidsaspektet var viktig for helhetlig forståelse av deres situasjon i forhold til trivsel og følelsen av tilhørighet til kommunen. Sosiale forbindelser ble vektlagt av informantene, særlig transnasjonale grupper da disse tilfører flyktningen ny informasjon og viktig for trivsel og samhold. Mange hevder at disse tette nettverkene kan ha en negativ effekt, men forskeren har ikke avdekket noe negativt ved dette i denne studien. Flere av informantene følte tap av nettverkskapital på grunn av dårlig offentlig transport. Videre viste studien at det var viktig med stedstilpasning, begge kommunene hadde nå større utvalg på matbutikkene, lokalbefolkningen var mer åpen, og da de ble kjent med flyktningenes arbeidskapasitet ga dette større muligheter for jobb. Holdningene mellom flyktninger og lokalbefolkningen hadde endret seg etter at lokalbefolkningen hadde blitt kjent med deres kultur og religion, noe som førte til at integreringsprosessen gikk lettere. Informantene vektla spesielt kontakten med kommunen som viktig, da kommunen var behjelpelig med å arrangere informantenes samlinger slik at de kunne opprettholde sin kultur. Likevel var informantene misfornøyde med at det var lite aktiviteter i vinterhalvåret selv om de hadde tilpasset seg klimaet. Den ene kommunen i denne studien hadde yrkesrettet kvalifisering som et tilbud til sine flyktninger, mens studiens andre kommune hadde ordinært kvalifiseringsløp. Sammenligningen mellom disse to distriktskommunene var allikevel ikke så ulik.

3.1.4. Innvandreres kvalifikasjoner

I den senere tiden har det blitt forsket mye på innvandrere og flyktninger. For å belyse noen av utfordringene Steinkjer kommune kan møte når de bosetter flyktninger, vil vi se kort på denne artikkelen som omhandler språkopplæring/ utdanning med mål om jobb. Vox- speilet er en årlig rapport som viser statistikk over voksnes deltagelse i utdanning og opplæring på landsbasis, og vi vil vise noen tall fra denne rapporten som belyser at Steinkjer kommune tar i mot mange analfabeter¹. I 2012 var det registrert 42761 deltagere på norskopplæringen, med en økning på 5 % siden 2011. I Nord- Trøndelag hadde de dobbelt så mange deltagere i 2012

---

¹ Innvandrere som er analfabeter og innvandrere med lav eller ingen skolegang, blir i skolesystemet som kvalifiserer innvandrere betraktet som spor 1 deltagere. Hvis de har tilsvarende norsk grunnskole og opp til tilsvarende ungdomsskole fra sine hjemland omtales disse elevene som spor 2 deltagere. De som har utdanning som tilsvarer høyere utdanning blir betegnet som spor 3 deltagere i dette systemet.

som i 2011. I denne statistikken kommer det frem at Nord- Trøndelag er det fylket som på landsbasis tar i mot flest spor 1 deltagere, det vil si innvandrere som har ingen eller svært liten utdanning fra sine hjemland, hvor mange er analfabeter.

Tabell 1 Deltakere, fordelt på spor og fylke. 2012. Antall og prosent.						
Fylke	Deltakere	Spor 1	Spor 2	Spor 3	Uten spor	Prosent av landet
Oslo	7694	16 %	74 %	9 %	0 %	18 %
Rogaland	4485	18 %	51 %	26 %	4 %	10 %
Hordaland	4358	11 %	59 %	29 %	1 %	10 %
Akershus	3608	15 %	42 %	22 %	21 %	8 %
Nordland	2236	25 %	53 %	14 %	9 %	5 %
Buskerud	2118	15 %	39 %	20 %	27 %	5 %
Møre og Romsdal	2007	13 %	45 %	14 %	28 %	5 %
Sør-Trøndelag	1787	20 %	44 %	32 %	4 %	4 %
Vestfold	1662	10 %	64 %	18 %	9 %	4 %
Troms	1639	28 %	35 %	14 %	23 %	4 %
Vest-Agder	1578	19 %	65 %	8 %	7 %	4 %
Østfold	1540	31 %	41 %	20 %	9 %	4 %
Oppland	1527	21 %	42 %	13 %	24 %	4 %
Hedmark	1259	22 %	49 %	24 %	5 %	3 %
Telemark	1241	21 %	44 %	17 %	19 %	3 %
Nord-Trøndelag	1047	35 %	53 %	11 %	0 %	2 %
Finnmark	1040	31 %	39 %	27 %	3 %	2 %
Sogn og Fjordane	963	22 %	55 %	17 %	7 %	2 %
Aust-Agder	927	19 %	61 %	8 %	12 %	2 %
Totalt	42716	19 %	54 %	18 %	9 %	100 %

Kilde: IMDi

Dette er noe vi mener er viktig å belyse, da vi ser at dette kan gi utfordringer for kvalifiseringen av denne gruppen. Det er viktig å forske på hvilke kvalifikasjoner flyktninger har når de kommer til Norge, og om lav utdanning fører til en tyngre utdanningsvei. Vi vil se på hvordan dette eventuelt påvirker Steinkjer kommune i sitt integreringsarbeid.

3.1.5. Utdanning og arbeidstilknytning

Rapporten *Utdanning og arbeidstilknytning for unge voksne innvandrere* ble i 2010 skrevet på oppdrag fra IMDi. Hovedfunnene viser at fullført videregående opplæring vil avhenge av alder, og forskerne har funnet ut at jo eldre innvandrerne er når de kommer til Norge, jo mindre sjanse er det for at de fullfører videregående skole. Funnene belyser at en større andel gutter enn jenter ikke fullfører videregående skole, og at gutter som er født i Norge med innvandrerforeldre har lettere for å fullføre den videregående opplæringa. Selv om det er en del som slutter før de har fullført, viser rapporten at det likevel har vært en stigning bland

begge kjønn som er født av innvandrerforeldre. Forskerne fant også ut at for norskfødte med innvandrere foreldre som slutter på skolen likevel er registrerte som jobbsøkere, de har ikke like lett for å havne på sosial stønad, attføring eller mottagere av andre typer stønader, slik som mange andre i samme alderstrinn. For de som ikke fullfører videregående opplæring vil ankomstalter ha stor betydning for hvor enkelt det er å sysselsette dem. Som rapporten viser er det generelt vanskeligere å få arbeidstilknytning som innvandrere, dette kommer av at innvandrerne gjennomsnittlig har et lavere utdanningsnivå enn majoritetsungdom, men botid i Norge er også en innvirkende faktor.

Vi vil bruke denne rapporten til å stille spørsmål om Steinkjer kommune ser utfordringer knyttet til innvandrernes alder i forhold til kvalifisering med mål om arbeid eller videre utdanning, og eventuelt hvilke tiltak de har for å gi alle en mulighet til å nå kvalifiseringsmålene.

Med bakgrunn i vårt utvalg av tidligere forskning, ønsker vi å se videre på hvorvidt Steinkjer kommune tar tak i ulike utfordringer knyttet til sitt integreringsarbeid, og vi vil også se hvordan innvandrere opplever å møte kommunens tilbud. Hva er det som gjør at innvandrere velger å bo Steinkjer kommune? Dette vil vi se nærmere på.

Da vi gjennom vår problemstilling og våre forskningsspørsmål vil se på innvandrernes møte med kommunens tilbud, har vi har valgt å belyse våre spørsmål gjennom annethetens sosiologi. Vi vil nå presentere Dorothy E. Smith.

3.2. Annethetens sosiologi

Dorothy E. Smith (1926-) er en anerkjent britisk- kanadisk sosiolog, som i sitt arbeid har hentet stor inspirasjon fra sitt eget liv. Hun vokste opp med en mor som var aktivt engasjert i mobilisering av kvinner til arbeid i jordbruket, og hun ble selv engasjert i kvinnebevegelsen og feminisismen. Som enslig mor til to barn følte hun seg splittet mellom opplevelsene hun hadde i sitt virkelige liv og sin jobb som sosiolog (Karin Widerberg i Sosiologisk årbok 2012, s. 124). Smith har blant annet vært kjent for sin kritikk av den tradisjonelle sosiologiske teorien, noe hun har begrunnet med at den har blitt laget av og dermed gjenspeiler perspektivene til en avgrenset gruppe mennesker i en bestemt sosial posisjon.

Standpunktteori, eller standpunktteori handler om å sette fokus på den sosiale posisjonen til de som produserer kunnskap. At sosiologien som fag ble etablert av og fortsatt er dominert av hvite, heteroseksuelle menn mener hun har gjort at perspektivet til den tradisjonelle teorien ses ut i fra deres ståsted.

Fremveksten av annethetens sosiologi forklares på følgende måte ut i fra sosiologiens valg av studieobjekt og tilnæringsmåter (Aakvaag, 2008, s. 201). For det første har fokuset på sosiologiske studier om vesten og ”moderniteten” ført til at ikke-vestlige og ikke-moderne samfunn har blitt sett på i et utviklingsperspektiv, hvor disse samfunnene har fått betegnelser som blant annet ”primitive” og mindre siviliserte enn moderne samfunn. For det andre har fokuset på sosiologiske studier om majoritetskulturen i moderne samfunn ført til at de minoriteter som ikke representerer de kollektive normene om fornuft, orden og stabilitet, har blitt kategorisert som ”avvik”, ”galskap”, ”perversjoner” og ”irrasjonalitet”. Man har dermed laget en beskrivelse av ”normal” og ”unormal”. For det tredje har sosiologiens fokus på å studere de *mannlige arenaer* i det moderne samfunn, som økonomi og arbeidsliv, politikk og organisasjonsliv, vitenskap og teknologi, ført til at *kvinnens arenaer* som hverdagsliv, privatsfære, omsorg og sosialisering ikke har blitt forsket på. (Aakvaag 2008, s 202). Sosiologien har gjennom sitt fokus på studier om vestens modernitet, majoritetskulturen i det moderne samfunn og ”mannlige arenaer” som økonomi, politikk og vitenskap endt opp med et negativt fokus på ulike minoriteter og deres arenaer.

”Gjennom slike prioriteringer har den etablerte sosiologien delvis bidratt til å usynliggjøre fargede, homoseksuelle og kvinner, og delvis til å devaluere og miserkjenne dem kulturelt og moralsk” (Aakvaag 2008, s. 202).

Annethetens sosiologi flytter perspektivet vekk fra den tradisjonelle teoriens fokus, og velger å se verden fra minoritetenes eget perspektiv. ”Det finnes intet universelt *point from nowhere*, bare et partikulært *point from somewhere*” (Aakvaag 2008, s. 201). Annethetens sosiologi finnes i tre hovedformer; postkolonial teori, skeiv teori og feministisk teori. Men det finnes mange ulike typer sårbare minoritetsgrupper som man kan se faller utenom ”normalen” og blir annetheter i samfunnet. Innvandrere er et eksempel på annetheten, de er en sårbar, marginalisert gruppe i vårt samfunn.

Vi ser på hvordan annetheten i Steinkjer opplever integreringsprosessene, og på samsvar mellom styringssystem og individ. Smith mener at hvis man skal få en sosiologi for folk og

ikke om folk er det viktig å ta utgangspunkt i hverdagslivet og konkrete møter mellom individ og institusjon. Det vil vi gjøre ved at vi ser på innvandrere i møte med kommunens tilbud. Vi vil gjøre dette ved å bruke metoden institusjonell etnografi. Vi vil nå gå videre til å se på fremveksten og innholdet av denne fremgangsmåten.

3.2.1. Institusjonell etnografi

Dorothy E. Smith belyser fremveksten av metoden institusjonell etnografi ved at hun som deltager i kvinnebevegelsen og feminismen observerte at hun og andre kvinner hadde mange felles tanker og meninger om det at de som kvinner i den sosiale virkelighet verken hadde sitt eget språk eller sin egen terminologi og at de tydelig kunne se hvordan de som kvinner hadde blitt og fortsatt ble ekskludert fra politikk og samfunnsliv. I kvinnebevegelsen snakket de om erfaringer og hendelser fra sine egne liv, og disse betraktningene ga grobunn for en felles tankegang hvor de sammen betraktet verden sett i fra kvinners ståsted. Smith beskriver fremveksten av sin feministiske syntese på følgende måte:

”The experience, of course, was complex, individualizing, various. It’s hard to recall now that at that time we did not even have a language for our own experiences of oppression as women. But we shared a method. (...) We explored our experience as women with other women”. (Smith 1992, s. 89).

Smith oppdaget at hun ved å ta kvinners standpunkt forandret tankegangen rundt alle livets aspekter. Hun fant ikke igjen sin egen hverdag i noe av den sosiologiske tradisjonelle teori, og så i sitt arbeid som sosiolog at den etablerte teorien satte virkeligheten ”opp- ned” ved at den gjorde mennesker i *den virkelige verden* til objekter for ulike studier. Hun oppfattet vitenskapen slik at den startet med et standpunkt i en tekstlig organisert diskurs, som viste seg å være en del av og også replisere konturene av det hun oppdaget som *the ruling relations*. (Smith 1992, s. 91).

Smith hentet inspirasjon og påvirkning fra ulike teoretikere som blant annet Marx og Engels, og strukturerte ut i fra egne erfaringer en tilnærming som kunne bidra til å finne en forståelse av hverdagslivet. Med sin sosiologiske fremgangsmåte ville hun gå dypere enn det tidligere sosiologisk teori hadde hatt til tradisjon. Hun ville ta utgangspunkt i hverdagslivet, og målet var å finne ut ikke bare hvorfor men også hvordan det sosiale liv er satt sammen slik som det

er. (Karin Widerberg i Sosiologisk årbok 2012, s. 124). Smith beskriver fra sin hverdag som både mor og sosiolog at hun oppdaget hun i sitt arbeid ikke var ”kroppslig” tilstede. *”I discovered that I did not cease to be present and active in the everyday when I went to work”*. (Smith 2002, s. 21). Hun beskriver at hun gikk hjemmefra hvor hun i sitt hverdagsliv hadde tankene med seg mens hun puslet med barna, snakket med naboer og utførte daglige gjøremål sammen med andre mennesker, og til jobb hvor hun arbeidet med tankene linket opp mot ulike administrative gjøremål som rettet seg mot tekstlige diskurser. Ved å se på dette ut i fra en kvinnes standpunkt begynte hun å betrakte sin egen bevissthet i sitt arbeid som merkelig.

”I’d be climbing into a web of budgets, administrative decisions, provincial and federal government funding, and so on and so on. I’d be climbing into that order of relations that institutional ethnographers call the ruling relations”. (Smith 2002, s. 13).

The ruling relations er i ulike former for bevissthet og organisering som er objektivert i den forstand at de er eksternt bestemt til bestemte personer og steder, og kan betraktes som relasjoner som skiller subjektet fra sine settinger i hverdagslivet. (Smith 2002, s. 13). *The ruling relations* kan mer konkret ses på som ulike styringssystemer som inngår i det Smith kaller dominanssystemet, systemer eller organisasjoner som påvirker og styrer folks hverdagsliv ut i fra ulike typer for legitimitet basert i tekstlig kunnskap. En organisasjon som kommunen vil representere dette systemet. Tekst er i institusjonell etnografi et viktig element, da Smith tydelig så hvordan vi i hverdagen stadig må forholde oss til tekster som beskriver hverdagslivet sett fra et generelt perspektiv. Hun viser blant annet til hvordan man i tekstlige diskurser finner ord og termer som er generelt beskrivende, men som ikke sier oss noe om de menneskene som er bak ordene. Smith vil vise at bak alle disse generelle termene finnes det en verden det akademiske sosiologiske miljøet har valgt bort og ikke vet mye om.

Dominanssystemet består dermed av ulike former for styringssystemer og organisasjoner som påvirker dermed folks handlinger i hverdagslivet, og styrer oss med repliserbar tekst som er basert på en objektiv kunnskapsform som gir dem en form for legitimitet. Smith poengterer viktigheten av å se at *”the relations do the ruling, everywhere in our lives”*. Dagens teknologi organiserer tekst slik at vi skal koordinere våre handlinger gjennom generelle beskrivelser som er rettleidende for de som leser det. I tillegg er hverdagen vår styrt av institusjoner som forholder seg til skriftlige styringsredskaper i form av tekst. Kommunen blir i vår studie et

eksempel på en institusjon som i form av sine kunnskapsproduserte dokumenter og tekster gir legitimitet, uten at det sies fra hvem den har fått det fra eller hva denne legitimiteten innebærer. Vi kan ikke se denne legitimiteten, det vi kan se er den fysiske bygningen og de menneskene som er der. Smith illustrerer at ut i fra tradisjonell teori betrakter man mennesket sett fra det styrende sitt perspektiv. Mens ved å bruke institusjonell etnografi ser man det styrende sett i fra menneskets ståsted. Dette resulterer i at man får en sosiologi ikke om folk, men for folk. Med sin tolkning av standpunktteori hevder hun å ta kunnskapsbæreren et skritt tilbake der den er kroppslig lokalisert i sin egen kropp, levende og aktivt deltagende i hverdagslivet. Som Smith selv sier har hun i de senere år sett at å kalle det en sosiologi for kvinner blir feil. Fremveksten av institusjonell etnografi kom gjennom betraktninger sett ut i fra kvinners ståsted, men da hennes metode ikke forutsetter annet enn et subjektivt standpunkt hun valgt å omkalle fremgangsmåten til en sosiologi for folk (Smith 2002, s. 10).

Ved å bruke institusjonell etnografi i vårt prosjekt vil vi definere fremgangsmåten vår slik at vi setter vårt teoretiske utgangspunkt med ståsted hos innvandrerne, for å se hvordan de opplever møte med Steinkjer kommune som styringssystem. Vi vil dermed se på konkrete møter mellom individ og styringssystem, med fokus på faktiske aktiviteter og hvordan disse aktivitetene koordineres. Tekst er i institusjonell etnografi et viktig redskap for forståelse av hvordan aktiviteter koordineres, og vi vil derfor samle inn skriftlige dokumenter og tekster som kommunen forholder seg til, og se på hvordan de produserer virkeligheten innvandrerne opplever i sin hverdag. Vi ser på hvordan annetheten opplever integreringsprosessene i Steinkjer og på samsvar mellom styringssystem og individ. Vi tar innvandrernes perspektiv, annethetens sosiologi.

Vi vil nå gå videre til å presentere Bourdieus kapitalformer, som vil være et viktig redskap for oss i vår analyse og tolkningen av våre data.

3.3. Kapital teori

Like naturlig som å bruke annethetens sosiologi, falt det også naturlig å bruke Pierre Bourdieu, og hans kapitalteori. Dette fordi vi ønsker å bruke kapitalteorien for å se om den kan gi svar på vår problemstilling om Steinkjer kommune lykkes i sitt integreringsarbeid. Ved å bruke de ulike kapitalformene vil vi belyse hvordan kommunen hjelper flyktingene med å tilegne seg mest mulig kapital, og hvilken kapitalform kommunen anser som den viktigste og er det mulig å overflytte den kapitalen de allerede besitter til det norske samfunn. Våre

forskningsspørsmål vil også ha bakgrunn i de ulike kapitalformene Bourdieu beskriver, da vi vil se på hvordan de ulike kapitalformene brukes for å integreres i lokalsamfunnet.

Å få vårt utvalg i kommunen sitt syn på integrering, og hvordan de jobber med temaet integrering var starten på kartleggingen av vår problemstilling, men for å prøve å få noen svar på hvorfor integrering er en så stor utfordring, ville vi se på de ulike kapitalformene Bourdieu beskriver i sin kapitalteori, se viktigheten av de ulike kapitalformene, samt hvor lett overførbart den er mellom land og kulturer. Vi ønsker også å se på hvordan Steinkjer kommune hjelper flyktingene med å tilegne seg og utvikle de ulike kapitalformene slik at de kan påvirke sin posisjon i samfunnet.

Pierre Bourdieu (1930-2002) var født i Denguin i Sør-Frankrike, og kom fra en arbeiderklasse familie. Han ble tatt opp i den anerkjente eliteskolen Ecole Normale Supérieure i Paris der han studerte filosofi, og var en av de få fra arbeiderklassen der overklassen dominerte. Under krigen i Algerie (1958-1962) avtjente Bourdieu sin verneplikt, og senere jobbet han også som lærer der. Det var da han begynte med den etnografiske studien av kabyler, et berberisk folk, som han senere skrev boken "Sociologie de l'Algerie" I 1960 returnerte han til Frankrike, og frem til hans død i 2002 har han jobbet på anerkjente universiteter som sosiolog, og han har også mottatt en rekke priser for sin forskning. Bourdieus teorier er påvirket av Marx og Weber. Han beskrives som en konfliktteoretiker, som ønsker å finne løsninger på aktør- struktur problematikken. Han er kritisk til "ren" teori, og har utviklet sine teorier gjennom empiriske studier. Hans generelle samfunnsteori er ifølge han selv et forsøk på å løse de problemene han har støtt på underveis i ulike forskjellige empiriske studier, og ikke "teori for teoriens skyld" (Aakvaag 2008 s. 158). Hans mest kjente studier er utdanningssystemet, det politiske felt, boligmarkedet, sosial marginalisering, smak og forbruk.

Mange kritikere hevder at han er snever i sin tankegang, da han hovedsakelig har forsket på det franske samfunn, og at det ikke lar seg overføre til andre land. Vi mener derimot at hans kapitalteori vil belyse flyktingenes plass i det norske samfunn og på Steinkjer. Dette kommer av at de ulike kapitalformene vil gjøre integreringsprosessen enklere. Hvis man besitter høy kulturell kapital, og da spesielt utdanningskapital vil man enklere komme inn på arbeidsmarkedet, dette vil igjen føre til høyere økonomisk kapital, og man kan være økonomisk i stand til å delta i de samme aktivitetene som lokalbefolkningen på Steinkjer, som

vil føre til høy sosial kapital. Ved å besitte de ulike kapitalformene har man lettere tilgang på nettverk og man blir lettere inkludert i samfunnet.

I følge Bourdieu må sosiologen som skal studere den sosiale virkeligheten foreta et epistemologisk brudd med den kunnskapen aktørene hun studerer har om seg selv og i sin egen situasjon (Aakvaag 2008 s. 150) Han mener at aktørene selv ikke har nok kunnskap om de objektive sosiale betingelsene de er underlagt, og har kommet frem til tre hovedgrunner. Den første er at folks hverdagskunnskap innehar en rekke uklarheter og direkte feiloppfatninger. Som f.eks. at de har valgfrihet innen utdanning, venner yrke, partner osv. som Bourdieu hevder er helt feil. På mange måter motarbeider flyktningene denne teorien, da de nettopp tar et bevisst valg fra dette og søker asyl i et annet land. Folk flykter og søker asyl av ulike grunner. Enten det er på politisk eller humanitært grunnlag. Da kvinner flykter fra tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, eller når man er forfulgt av politiske årsaker eller av seksuell legning. Selv om de har tatt et valg om å flykte, har de likevel ikke stor grad av valgfrihet i de landene de ankommer. Det andre han peker på er at aktørenes hverdagskunnskap først og fremst er en praktisk kunnskap. En praktisk "know how" og ikke en teoretisk "know that" her bruker han et eksempel innen den kapitalistiske økonomien for å forklare dette, med at vi ikke har en helhetlig teoretisk forståelse for hvordan markedet fungerer, men vi har kunnskap om hvordan vi skaffer oss penger, og kan gå i butikken og handle. Og det siste han påpeker er aktørens kunnskap om deres posisjon i samfunnet. Den er med andre ord lokal og partiell, og ikke universell og objektiv. "*Verden fremtrer forskjellig avhengig av hvor man ser den fra*". (Bourdieu, Aakvaag 2008 s. 150) Med andre ord, vi har ikke de samme referanserammene. Norge og det norske samfunn vil alltid oppleves annerledes for en flyktning enn for en nordmann.

3.3.1. Det sosiale rommet

Bourdieu ser på klasser som en fiktiv gruppe, som kun eksisterer på papiret, og bestemmer den enkeltes posisjon ut i fra plassering i "det sosiale rommet" Det sosiale rom beskriver Bourdieu som samfunnet i seg selv, med andre ord er det fordelingen av ressurser, klassestrukturen i hele samfunnet, og det sosiale rommet består av ulike objektive ressurser som samfunnsmedlemmene innehar, avhengig av hvor mye, og hvilken kapital de besitter. (Aakvaag 2008 s. 151) Jo nærmere hverandre aktørene i det sosiale rom er, desto likere er de i kapitalmengde og sammensetning, derfor også i praksiser, disposisjoner og persepsjonskategorier: "*spatial distances on paper are equalent to social*

distances” (Bourdieu 1991a s. 631) Mange innvandrere sitter på mye kunnskap og utdanning fra sine hjemland, mange opplever dette som frustrerende, da den kunnskapen de besitter ikke blir etterspurt i det norske samfunnet. Som tidligere nevnt har mange høy utdanning, men for å komme inn på arbeidsmarkedet i Norge trenger man norskkunnskap og nettverk. Hvis man ikke lærer språk, vil man heller ikke kunne få seg en godt betalt jobb og akkumulere kapital, og man havner nederst i det sosiale rommet. Å komme ny til Norge er for mange en påkjenning, da de kom fra sine hjemland med en høy sosial rang. De befant seg høyt oppe i det sosiale rommet, var anerkjent og respektert og hadde mange nettverk. Mange tror at dette kan overføres til et nytt land, og har ikke forståelse for å måtte bygge opp alt dette på nytt. Det kan oppleves dramatisk for enhver å gå fra øverst i det sosiale rommet til å havne langt nede, uten å ha noen muligheter for å bevege seg oppover igjen på lang tid. Kanskje kan man aldri få den samme posisjonen som man en gang hadde. Posisjonene i det sosiale rommet er hierarkiske, og har en vertikal over- og underordning avhengig av kapitalmengde, det påvirkes også av en relasjonell struktur. For at noen skal kunne befinne seg langt oppe i det sosiale rom, må noen være lengre ned. (Aakvaag 2008 s. 151) For at noe skal være eksklusivt, må det være vanskelig å oppnå for andre, for ingenting kan måles alene.

En persons plassering i det sosiale rommet er både statisk og dynamisk, men man blir ofte født inn i foreldrenes kapital og blir dermed påvirket. Man kan også bli født inn i en familie med lav utdanningskapital, men likevel bevege seg oppover i rommet ved å ta høyere utdanning. Mange barn av flyktninger og innvandrere tar høyere utdanning enn sine foreldre, og kan derfor tilegne seg mer kulturell/ utdanningskapital enn sine foreldre.

Bourdieu definerer kapital som knappe ressurser som det er konkurranse om blant individer og grupper i samfunnslivet. Kapital gir makt og kan være en ressurs til å oppnå ulike fordeler i det sosiale livet, da kapitalen er ulikt fordelt i samfunnet vil den fungere som dominans og herredømme. De med høy kapital ”kan dominere de med mindre kapital”, og få mye makt. Aktørene investerer den kapitalen de allerede innehar i forsøk på å akkumulere mer. Kapital blir med andre ord mål og middel i samfunnslivet. Mange oppfatter og tror at innvandrere er fattige, dette trenger ikke å være sannheten, men selv om man har økonomisk kapital, trenger man ikke å få sosial innpass på ulike arenaer i det norske samfunn, da de ikke kjenner de kulturelle og sosiale kodene. Penger i seg selv er ikke nok til å oppnå høy sosial eller kulturell kapital. Bourdieu har et kynisk syn på dette og hevder at all samhandling mellom individer og grupper er et spill om å akkumulere mest mulig kapital.

3.3.2. Hovedformer for kapital

Økonomisk kapital, er den viktigste formen for kapital da man kan investere, ansette, kjøp og salg som gir avkastning og økt fortjeneste. I forhold til flyktninger er økonomisk kapital viktig for at de skal kunne finansiere sine egne boliger i form av å kunne leie av private utleiere i stede for å bo i kommunale boliger, eller de kan kjøpe sin egen bolig. Økonomisk kapital er også viktig for å kunne delta på de ulike aktivitetene som kommunen tilbyr. Vi ønsker å se på hvordan kommunen hjelper flyktningene med å tilegne seg å akkumulere mest mulig økonomisk kapital, og hvorvidt økonomisk kapital vil påvirke muligheten for å tilegne seg de andre kapitalformene.

Kulturell kapital går ut på å tilegne seg og mestre den dominerende kulturelle koden i samfunnet og ha god smak. Kulturell kapital gir makt gjennom utdanning og jobb, og ved å ha attraktive posisjoner får man innpass i mange ulike sosiale lag og foreninger. Status og prestisje er viktig, og det å ha kontakter med og innenfor de ”riktige” sirklene i samfunnet er høyt ansett. Denne kapitalformen beskrives som kroppsliggjort, og den blir internalisert i oss, og da sier det seg selv at en afghansk analfabet mann på 50 år har en annen oppfatning på verden enn en norsk mann med høy utdanning. Selv om begge har samme type utdanning vil de likevel oppfatte verden forskjellig. Som majoritetssamfunn er det vi som har definisjonsmakten, og kan fortelle hvordan hva som ansees som riktig bekledning, eller hvordan huset skal innredes, men hva er galt med mangfold? Vil vi ha et homogent samfunn der alle går i like ”uniformer”?

Uformell kulturell kapital fokuserer på dannelse og god smak, der dannelse består i en generell dømmekraft og vurderingsevne. Familien er en viktig del av denne sosialiseringen, samt det å beherske det som anerkjennes som høykulturen i samfunnet.

En somalisk kvinne sa en gang, ”hvorfors er det vi som blir holdt under oppsyn når vi ikke vil la barna våre drikke alkohol og oppholde seg i gatene til langt på natt”? Man kan forstå fortvilelsen til denne kvinnen, da hun kommer til en helt ny verden hun ikke forstår.

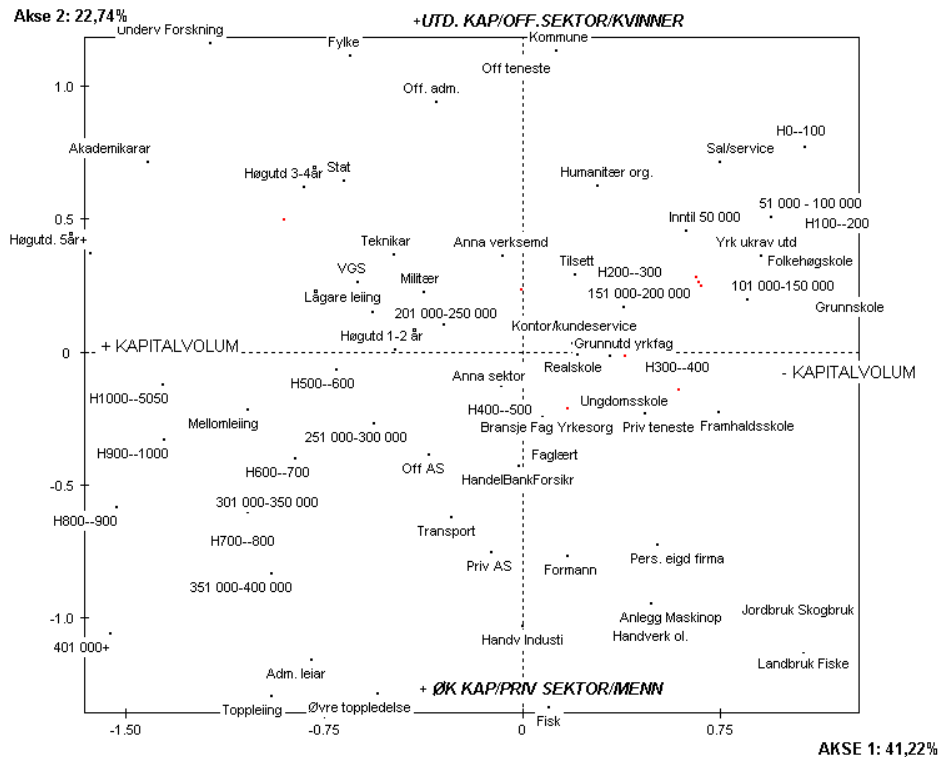
Storfamilien i Norge er så å si borte, og vi ser på innvandrerfamilier som bor under samme tak med et skrått blikk, men vi må ikke gjøre oss selv historieløse. Det er ikke mange år siden vi selv levde i storfamilier med klare kjønnsroller. Å leve i et transnasjonalt miljø kan oppleves vanskelig, spesielt for ungdommer. De vil imøtekomme foreldrenes krav og forventninger. Og

som forskning viser holder man gjerne på sin kultur enda sterkere når man lever utenfor sitt hjemland. Den enkeltes kultur skal igjen forenes med den norske kulturen og levestilen, som mange finner utfordrende, og mange ungdommer føler at de lever to liv. Et hjemme og et ute blant nordmenn.

Den *formelle* kapitalen omtales som utdanningskapital, og da er det den formelle utdanningen og kunnskapen en person besitter. Dette er ikke noe man kan arve eller bli født inn i, men noe man tilegner seg gjennom skole og utdanning. Her i Nord- Trøndelag ser vi enda ikke at innvandrere ”dominerer” på høyskolene, dette har kanskje med studietilbud å gjøre, eller fordi innvandrerne fortsatt er ”unge” i fylket, men på landsbasis ser vi at ungdommer med innvandrerbakgrunn, spesielt andregenerasjons innvandrere er de som tar høyest utdanning. Dette er en meget positiv utvikling, som må ivaretas og brukes som noe positivt. Man kan ikke tilegne seg kunnskap på andre måter enn formell utdanning, og dette må følges opp med gode jobber og anerkjennelse på lik linje som hos etnisk norske.

Den siste kapitalformen er *sosial kapital* som består av nettverk og medlemskap i ulike grupper og foreninger. Den første og viktigste formidleren av sosial kapital er familien man blir født inn i, deretter venner, bekjente, foreninger, idrett, skole og jobb. Bourdieu hevder at store nettverk er viktig for å akkumulere kapital. Nettverk og nettverksbygging er viktige uavhengig av etnisitet eller sosial tilhørighet, men for å tilegne seg ny kunnskap, få nye forbindelser eller akkumulere den kapitalen man besitter er nettverksbygging alfa og omega. For å bli integrert i et samfunn må man ha noe å gå til, en arena der man stiller med blanke ark og på lik linje med andre. Enten det er bridgeklubb eller bibelskole. Det å ha et fellesskap og en trygghet er viktig. Selv om man føler man seg som en outsider i majoritetssamfunnet, kan man være en ressurs i lokalforeningen. Som student merker man hvor viktig det er å få nye relasjoner, det å ta del i nye nettverk kan gi deg mange muligheter senere.

Innenfor det sosiale rommet har man den vertikale aksene som sier noe om en posisjons totale kapitalmengde. Befinner man seg høyt oppe i det sosiale rom, har man generelt mye kapital, uansett kapitaltype, befinner man seg langt nede, har man tilsvarende lite kapital. Den horisontale aksene viser den relative kapital sammensetningen til en posisjon, altså hvilken kapitalform man har mest av. (Bourdieu 1995 s.33-34)

Det sosiale rommet er viktig å forstå da det er utgangspunktet for Bourdieus kapitalteori. Her deler han opp det moderne kapitalistiske moderne samfunn inn i tre hovedklasser.

Den dominerende klassen som er borgerskapet, middelklassen som er småborgerskapet, og den dominerte klassen som er arbeiderklassen. I mellom alle disse klassene oppstår det en konflikt, da alle klassene ønsker å forsvare eller forbedre sin posisjon i det sosiale rommet. Den dominerende klassen ønsker å forsvare seg mot middelklassen, da de ønsker å ha det eksklusive for seg selv, dette gjør de gjennom ekteskapsstrategier, kunst eller utdanning. Middelklassen kjemper på begge sider, da de ønsker å stige opp i overklassen, mens de samtidig må forsvare seg fra arbeiderklassen. *"Den delen av småborgerskapet som er på vei oppover investerer sin tannløse godvilje i lavere former for legitime, kulturelle virksomheter og goder"*. (Bourdieu 1995 s. 134)

De erverver seg kjennskap til kinofilm eller jazzmusikk, på akkurat samme måte som de kan utfolde mengder av energi og oppfinnsomhet for å klare å leve, som en sier "over evne" (Bourdieu 1995 s. 133) Arbeiderklassen kjemper mot begge de øvrige klassene gjennom politisk organisering, men også gjennom å devaluere kultur og god smak, da de tar avstand fra dette som forbindes med de klassene over.

Habitus er et begrep som brukes i samfunnsteorien for å få en større forståelse for aktøren, som i dette tilfellet er flyktningene. Bourdieu definerer habitus som et integrert system av varige og kroppsliggjorte disposisjoner som regulerer hvordan vi oppfatter, vurderer og handler i den fysiske og sosiale verden. Habitus setter preg på hvem vi er og hva vi tenker og gjør, men andre ord er dette noe som er kroppsliggjort, og beskrives som er førrefleksiv instinktiv forståelse av hva man gjør i en situasjon. Det at våre handlinger er kroppsliggjorte fører til at vi ikke vet hvorfor vi gjør som vi gjør, og at vi er så sterkt preget av vår habitus som igjen er kjernen i en persons identitet. (powercube.net) Identitet, eller en persons habitus kan ikke uten videre endres, det er ikke lett å bestemme seg for å bli ”en annen” eller forandre oppførsel. Bourdieu hevder også at habitus er strukturerende, og virker muliggjørende for vår deltagelse i sosiale situasjoner. Uten habitus ville vi vært fortapt, og uten muligheter til å orientere oss, habitus blir også beskrevet som en ”praktisk sans” og som muliggjør det for aktøren å handle i det sosiale liv. Habitus er noe vi vokser inn i, det er et sosialt opphav. Ulike miljøer vil gi ulik habitus, ergo habitus er klassespesifikt ifølge Bourdieu, da den gjenspeiler personens posisjon i det sosiale rom. Men dette vil også begrense en persons habitus, da sosiale betingelser setter klassespesifikke grenser for våre handlinger og væremåte. Det vil igjen føre til at vi fungerer godt i noen miljøer, men dårlig i andre. Dette er en av utfordringene Steinkjer kommune har når de skal integrere flyktninger, det at alle har ulik habitus. Dette er et element som vil påvirke kommunens arbeid og det gir utfordringer i å kunne skape et helhetlig tilbud som kan hjelpe alle.

Pierre Bourdieus teori vil særlig komme til nytte under vår analyse, da vi vil prøve å få svar på hvilke kapitalformer innvandrere får tilgang på gjennom kommunens ulike tiltak og generelle integreringsarbeid. Vår intervjuguide er laget med tanke på Bourdieus kapitalformer økonomisk, kulturell og sosial kapital, noe som vil forenkle vår analyse når vi skal se på kommunens tiltak og samsvar på innvandrernes opplevelse av disse. I vår konklusjon vil vi se hvordan de kapitalformene innvandrene har tilegnet seg gjennom introduksjonsprogrammet gir dem mulighet til å bevege seg i det sosiale rommet, da Bourdieus kapitalteori viser at det er viktig å besitte høy kapital for å kunne avgjøre sin plass i samfunnet. Vi ser derfor at det er nyttig å bruke Bourdieus kapitalformer for å belyse på hvilke områder kommunen har tiltak som bidrar til at innvandrere blir integrert i feltene arbeid, utdanning, lokalsamfunn og på kulturarenaer.

4. METODE

4.1. Metodisk tilnærming

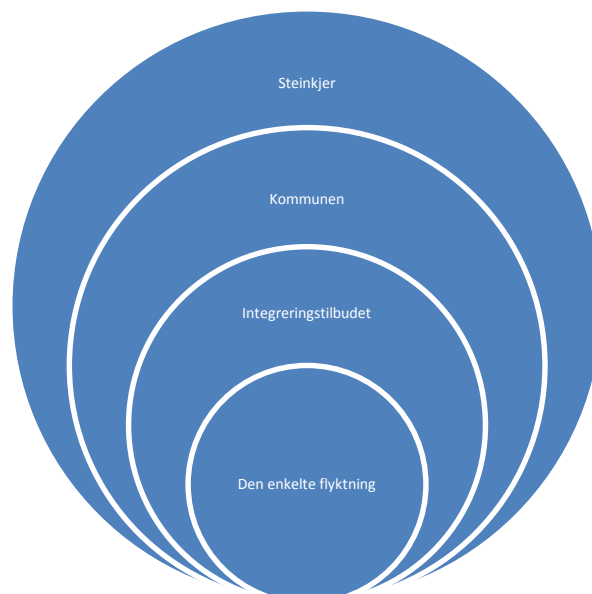
Vi vil i vår oppgave bruke metoden institusjonell etnografi, og det innebærer at vi vil studere institusjonene, samle inn og sammenligne dokumenter og tekster samt at vi vil samle inn intervjudata for å innhente aktørenes perspektiver. Vi skal intervju de som jobber i institusjonene, og vi vil se på de konkrete møtene mellom innvandrere og styringssystemet gjennom fokus på de forskjellige tiltakene som kommunen har iverksatt. Vi vil se på hvordan innvandrere tolker disse initiativene. Dermed vil vi bruke dokumentene for å se på tiltakene fra kommunen, vi vil bruke intervjuene med kommunens representanter for å se på tiltakene, og vi vil se på intervjuene med innvandrerne for å se på deres opplevelse av tiltakene.

4.2. Design

Da vi i vår studie er ute etter å gå ”i dybden av” fenomenet integrering vil vi benytte oss av en intensiv tilnærming som gir en fleksibel design med mange variabler og få enheter. Fordelene med å ha få enheter er at man får et større helhetlig bilde av fenomenet. For å belyse fenomenet så detaljert som mulig er det viktig å ha med mange variabler for å få frem alle nyansene. Vi er interessert i å belyse flest mulig sider ved fenomenet og samtidig se på prosessene rundt integrering. Vi vil også se på hvilke faktorer som påvirker integrering innen feltene arbeid, utdanning, lokalsamfunn og kulturarenaer. Vi vil ved å gå i dybden være interessert i å finne alle nyansene, alle faktorene som kan forklare integrering. Ved denne tilnærmingen oppnår vi å få større bredde og variasjon i undersøkelsen. Ved å intervju få enheter får vi frem hver enkelts forståelse og hvordan de tolker fenomenet. (Jakobsen 2005, s. 87). Vi er interessert i bare en kommune, Steinkjer kommune, da vi vil prøve å finne ut hvordan akkurat denne kommunen lykkes i sitt integreringsarbeid. Vi har valgt å se på de forskjellige etatene da er knyttet ulikt opp i mot flyktingene i sitt arbeid, og vi vil se flyktingenes perspektiv i møte med kommunen og dets tilbud. Intensive studier er ofte kvalitative studier. Man kan bruke kvantitative data og, men de er ofte kvalitative da man fokuserer på færre enheter. Vi har brukt en kvalitativ tilnærming da vi var redde for at en kvantitativ metode med en mer strukturert design kunne ført til en mer lukket tilnærming. Grønmo forklarer at kvantitative undersøkelser er et strukturert fastlagt løp som ikke kan forandres på (Grønmo 1996, s. 82). Vi ser derfor at bruk av kvantitativ tilnærming i vår studie kunne ført til at respondentene ville bli for styrt slik at vi ikke ville få frem deres meninger om fenomenet, og vi ville ikke fått de svarene vi er ute etter i vår problemstilling og våre

forskningsspørsmål. Jacobsen beskriver dette som at den kvantitative tilnærmingen legger ”sterke føringer på hvilken informasjon respondenten kan gi fra seg”(Jacobsen 2005, s. 127) Ved å bruke en kvalitativ tilnærming har man i liten grad bestemt på forhånd hva man leter etter, og informantene bestemmer hvilken informasjon de vil dele, dette fører til at kvalitativ tilnærming har en høy begrepsgyldighet. ”De får fram den ”riktige” forståelsen av fenomenet eller en situasjon”. Informantene vil derfor i stor grad definere hva som er den ”korrekte” forståelsen” (Jakobsen 2005 s. 129). Ved å bruke en kvalitativ tilnærming i vår studie vil vi ha muligheten til å avdekke nye funn.

Det finnes to ulike typer intensiv design, case eller liten- n studie. Vi betrakter denne studien som en case studie, fordi vi skal fokusere på Steinkjer kommune. Jacobsen hevder at case studier fokuserer på en spesiell enhet, så vår problemstilling viser at dette er en slik studie (Jakobsen 2005 s. 90). Vår case studie er det Jacobsen kaller en kollektiv enhet. ”En kollektiv enhet består av flere enheter og kan være en gruppe, en organisasjon eller et lokalsamfunn(...) Jo høyere nivå enheten er på, desto flere underenheter består den av” (Jakobsen 2005 s. 91). I vår studie setter vi flyktningen i fokus, da vi er ute etter den enkeltes opplevelse og oppfatning. Så kan vi gå opp et nivå og vise at vi er interessert i å se på flyktingers opplevelse av integreringstilbudet. Integreringstilbudet rommer flere flyktinger. Opp et nivå til ser vi kommunen som en organisasjon, og som en tilbyder av tjenester for flyktinger. Vi vil finne flere instanser som arbeider med dette i organisasjonen. Videre kan vi på det siste nivået se på kommunens tilbud til flyktinger i Steinkjer som samfunn.

(Egen modell etter Jacobsen 2005, s. 91)

Denne modellen illustrerer viktigheten av at vi har valgt å intervjuer to forskjellige grupper, da vi skal se på både representanter fra kommunen og samsvar i mellom tiltakene som iverksettes og flyktningene som skal dra nytte av tiltakene.

4.3. Kvalitative data

Vår tilnærming i denne studien er kvalitativ og vi har vært ute etter kunnskap om hvordan informantene opplever ulike integreringsprosesser og kommunens tilbud, uavhengig av hvilke gruppe informanter vi intervjuet. *”Det legges vekt på å få tak i den enkeltes forståelse av et fenomen, samtidig som vi har lyst til å få fram likheter”* sier Jacobsen om hvorfor studier med intensiv design er ute etter å gå i dybden av et fenomen (Jakobsen 2005, s. 89). Vi bruker kvalitative data som vi har samlet inn gjennom våre intervjuer, og dokumentanalyse når vi ser på de kommunale tekstene.

Fordelene med å samle inn kvalitative data er at man får muligheten til å sette spørsmålene i et større perspektiv med de riktige oppfølgingsspørsmål. Det merket vi godt under våre intervjuer, ingen av intervjuene var like, informantene styrte stort sett samtalen selv og fortalte om det de synes var viktig, også styrte vi retningen med spørsmål og oppfølgingsspørsmål. Det vi oppnådde var det vekselspillet som oppstår mellom intervjuer og informant som gjennom samtale sammen finner en dypere forståelse, beskrivelse eller forklaring, vi fikk ny kunnskap i form av ord. (Kvale og Brinkmann 2010, s. 23).

Som nevnt ovenfor brukte vi også dokumentanalyse, da vi brukte kommunale planverk, Stortingsmeldinger, statistikker, ulike lover og forskrifter. Dette for å bygge opp under tiltakene kommunen har satt i gang, og for å se hvordan kommunen følger sine egne planverk og forskrifter. Vi valgte også å bruke dokumenter for å se på hva som tidligere var gjort i forhold til flyktninger i Steinkjer, da mange ledere og ansvarspersoner har sluttet siden oppstart, *”kilden befinner seg i en posisjon der vi ikke har tilgang til dem”*. (Jakobsen 2005 s, 163) Men i vår studie ønsker vi også å belyse kommunens arbeid med å innhente mer data i forhold til å få en større forståelse enn det som kom frem under intervjuene. *”her skiller dokumenter seg fra intervjuer med at de sier noe om hva mennesker faktisk har gjort”* (Jakobsen 2005 s. 164)

4.4. Ulike typer kvalitative intervju

Ved å bruke uformelt kvalitativt intervju som metode har vi hatt muligheten til å holde intervjuet som en uformell samtale om et gitt tema. Selv om intervjuet er uformelt er det likevel strukturert da vi har definert tema som vi har fulgt, og vi har spurt både representanter fra kommunen og innvandrere om de samme temaene slik at vi kan sammenligne funnene.

Vi har satt opp intervjuguiden etter de ulike kapitalformene Bourdieu beskriver i sin teori, dette fordi vi vil få svar på om de ulike typene kapital er viktige for integreringsprosessen i Steinkjer, hvordan kommunen tilrettelegger for at flyktningene skal opparbeide seg de ulike typer kapital, og hvorvidt flyktningene benytter seg av tilbudene i Steinkjer. Vi starter intervjuene med generelle spørsmål og går deretter inn på mer spesifikke tema etter hvert som vi opparbeider oss tillit hos informanten. Dette tok vi spesielt hensyn til da vi utviklet intervjuguiden til flyktningene med tanke på at mange tema kan oppleves som vanskelige. Intervjuene starter med ufarlige spørsmål, slik at informantene ikke trenger å snakke om unødvendig og vanskelige ting. I guiden har vi også en hel rekke oppfølgingsspørsmål som vi kan benytte oss av, hvis informanten står litt fast, eller vi får ufullstendige svar. Vi lagde en intervjuguide til de ansatte i kommunen og en til innvandrerne. Innvandrernes intervjuguide inneholder spørsmål både til enslige og til familier, satt opp slik at vi kan bruke samme guiden under alle intervjuene med innvandrerne. Vi har gjort evalueringer mellom intervjurundene, men ikke sett behov for å endre på spørsmålene i intervjuguidene. Da vi skulle intervju ansatte i kommunen som jobbet med integreringsarbeidet på ulike nivå, og innvandrere med ulik bakgrunn og livssituasjon var det viktig for oss at vi kunne gå inn i en intervjusituasjon med mulighet til å være fleksibel.

4.5. Utvalg

Vi vil ta for oss dokumenter og intervju, og vi har representanter fra kommunen og representanter fra innvandremiljøet. For at vi skal ha mulighet til å få best mulig svar på vår problemstilling og våre forskningsspørsmål må vi ha et strategisk utvalg som sammen kan bidra til en helhetlig forståelse om hvordan Steinkjer kommune lykkes med sitt integreringsarbeid. Dette får vi i følge Thagaard ved at *"(...) vi velger informanter som har egenskaper eller kvalifikasjoner som er strategiske i forhold til problemstillingen og undersøkelsens teoretiske perspektiver"* (Thagaard 2009, s. 55). Vi har valgt å intervju ulike

grupper, og vi baserer vårt empiriske materiale på et utvalg av informanter som har de kvalifikasjoner eller egenskaper som er viktig i forhold til vår problemstilling og våre forskningsspørsmål, og som belyser studiens valg av teoretiske perspektiver. Vi har også valgt ut informanter ved å se hvem som er tilgjengelige og villige til å delta i undersøkelsen noe som av Thagaard betegnes som et tilgjengelighetsutvalg. Vi vil nå beskrive vårt utvalg.

Først vil vi intervju representanter fra kommunen, og de kriteriene vi har satt er at informantene må være ansatt i Steinkjer kommune og jobbe med integreringsarbeid ut i fra ulike tjenesteområder. Dette er viktig fordi deres arbeid med integrering innebærer at de arbeider med ulike ansvarsområder på forskjellige nivå, og de vil derfor bidra til å belyse ulike perspektiver ved integreringsarbeidet. Informantene fra kommunen kommer fra syv ulike instanser i kommunen: Avdeling for samfunnsutvikling, Plan- og utredningstjenesten, Avdeling for Oppvekst, Barnevern, Flyktningetjenesten, Voksenopplæringa og NAV. Vi vil kort se hva de ulike ansvarsområdene kan bidra med i denne oppgaven. Først vil representanten fra Avdeling for samfunnsutvikling bidra med et overordnet perspektiv, sett ut i fra ansvarsområder som ligger på et høyt hierarkisk nivå i kommunen hvor det blant annet sørges for initiering av utviklingstiltak og prosjekter. Denne informanten vil kunne gi et overordnet bilde av tankene og behovet for kommunens ulike tiltak. Representanten fra Plan- og utredningstjenesten kan bidra med å belyse den strategiske planleggingen og utviklingen av tiltakene, også fra et overordnet perspektiv. Flyktningetjenesten, Voksenopplæringa og NAV er de instansene som har ansvaret for kvalifisering til arbeid og utdanning, og vil belyse perspektiver som befinner seg på et nivå som er nærmere innvandrerne. Avdeling for oppvekst og barnevern vil bidra med et perspektiv som er rettet mot barn og familier. Disse er valgt ut fordi vi ser at instansene sammen vil dekke ansvarsområder som kan belyse integreringsarbeidet sett fra flere ulike perspektiv. Deres informasjon vil bidra til å kartlegge kommunens integreringsarbeid innen feltene arbeid, utdanning, lokalsamfunn og kulturarenaer.

Da vi er ute etter å få en helhetlig forståelse av integreringsarbeidet i kommunen, mener vi det er viktig å se på prosessene knyttet til dette arbeidet i fra innvandrernes perspektiv. Vi vil derfor intervju representanter fra innvandrer miljøet, og vi har valgt å fokusere på flyktninger. Kriteriene vi har satt her er at informantene må være bosatt i Steinkjer kommune, de må være i slutten av introduksjonsprogram eller ferdig med introduksjonsprogram i Steinkjer og de må snakke godt nok norsk eller engelsk til at vi ikke vil ha behov for å bruke tolk. Vi vil ta

utgangspunkt i flyktingenes opplevelse og erfaringer i møte med institusjonene, og vi vil se på faktorene arbeid, utdanning, lokalsamfunn og kulturarenaer. Vi velger i tillegg å dele denne gruppen i to, og vi vil intervju en gruppe informanter bestående av tre enslige menn og en gruppe bestående av to familier med et eller flere barn, hvor vi da har intervjuet begge foreldrene. Ved å intervju flyktinger med forskjellig livssituasjon vil vi belyse om de møter institusjonene ulikt ut i fra sin situasjon, vi vil se om familiene med barn har tilgang på andre typer kapital enn de som er enslige. Vi antar at disse gruppene deltar på ulike premisser, noe som gjør dette viktig å forske på når man studerer integreringsprosessene i samfunnet.

Vi fikk et relativt stort utvalg med tanke på at vi skal skrive en bacheloroppgave, dette satte begrensninger for hvor mange vi kunne intervju. Tid var også et element da vi skulle bestemme vårt utvalg, datainnsamling og etterarbeid er tidkrevende. *”En slik øvrig grense må settes både fordi disse datainnsamlingsmetodene tar lang tid, og fordi de dataene vi får inn, er rike på detaljer og opplysninger at vi ikke klarer å analysere for store mengder på en fornuftig måte”* (Kvale i Jakobsen 2005, s. 171). Vi føler at vi får dekning for de elementene vi syns er viktig de etatene vi synes er viktig gjennom vårt utvalg bestående av representanter fra kommunen, og at vi får et vidt spenn blant flyktingene når i forhold til alder og familiesituasjon. Vi har heller ikke som mål *”å si noe om det generelle og typiske, men heller om det unike og spesielle”* (Jakobsen 2005 s. 171).

Vi vil i vår dokumentanalyse se på dokumenter som representerer tekster fra forskjellige styringssystemer. Vi har valgt ut dokumenter som ser på kommunens mål om integrering og mangfold, og dokumenter som går på kommunens planlegging i forhold til ulike tiltak. I tillegg viser vi til nasjonale dokumenter for å illustrere eller belyse kommunens mål og tiltak.

4.6. Gjennomføring av intervju

Opplevelsen av intervjusituasjonen opplevde vi som ulik ut i fra de to gruppene vi intervjuet. Intervjuene med de ansatte i kommunen foregikk under formelle settinger. Vi opplevde at informantene snakket velvillig om utfordringene og vi opplevde det slik at de mer enn gjerne ville belyse de områdene de følte var viktig. De hadde mye informasjon å dele med oss, og vi fikk inntrykk av at utfordringene rundt integreringsarbeidet er viktig for de som jobber med det, men ikke har blitt prioritert som et viktig nok fokusområde for kommunen som helhet. Intervjuene med flyktingene foregikk under mer uformelle møter, men her var det også

totalt. Alle informantene fikk selv velge møteplass for intervjuet. Alle enslige menn valgte biblioteket som møteplass, mens familiene inviterte oss hjem og oppvartet oss med både kaffe og servering. Alle flyktingene fortalte villig, de var ærlige og fortalte både om positive og negative opplevelser. Den største utfordringen i forbindelse med etterarbeidet var at den ene familien ikke ønsket at intervjuet ble tatt opp på lydfil, noe som gjorde at vi mistet litt informasjon med tanke på transkribering.

Vi hadde tatt utgangspunkt i at intervjuene skulle ha en varighet på omkring en time, men nesten alle intervjuene varte i underkant av to timer, noen varte i mer enn to timer. At intervjuene ble så lange tror vi var en fordel med tanke på at det ble en tryggere og mer uformell stemning, som igjen førte til at vi fikk mer dyptgående informasjon fra våre informanter. Det virket som settingen etter hvert ble litt glemt noe som førte til at intervjuene gikk fra å være et intervju til å bli en god samtale.

4.7. Etikk

Da flyktinger er en sårbar og marginalisert gruppe har vi måtte ta etiske hensyn i forhold til objektivitet, anonymitet og integritet. Det var viktig for oss at alle våre informanter skulle forstå formålet med undersøkelsen og at de ikke skulle være redde for å fortelle det de faktisk mener uavhengig om det er snakk om positive eller negative hendelser. Vi har derfor brukt god tid på å informere våre informanter slik at de har vært klar over hva de vært deltagende i, og at det er en anonym undersøkelse.

Alle informantene våre har skrevet under på et informert samtykke, hvor de også kunne velge om intervjuet skulle bli gjennomført med eller uten taleopptaker. Vi hadde et informert samtykkeskjema til de ansatte i kommunen og et til innvandrerne som ble gitt på både norsk og engelsk. Vi har meldt inn og fått godkjent undersøkelsen av NSD, Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste.

Reliabiliteten knyttes til forskerens pålitelighet og tillit til arbeidet som er utført. For å styrke forskningens reliabilitet i kvalitativt studier må derfor en redegjørelse for innsamling av data foreligge, slik at leser selv kan vurdere svake og sterke sider ved datainnsamlingen. (Ringdal 2007) Ved at vi har innhentet så mye sekundærdata samt ulike grupper informanter føler vi at vi har dekket og tilført troverdighet til vår studie, vi har hatt en lang dialog med informantene hele veien, og vi skriver og begrunner våre funn, slik at leseren skal få en forståelse for hvordan vi tenker.

”Intersubjektivitet er at flere personer er enige om at noe er en riktig beskrivelse. Jo flere som er enige, desto større sannsynlighet er det for at den er riktig”(Jakobsen 2005 s. 214). Våre innsamlede data fra våre informanter viser at det er lik forståelse for fenomenet om integrering. Vi har hatt en kritisk gjennomgang av dataene, og vi har sammenlignet data som i intervju og sekundærdata med tidligere forskning på samme felt.

Poenget med *Intern gyldighet* er å undersøke i hvilken grad respondentene kjenner seg igjen i de resultatene vi presenterer, da vår undersøkelse er anonym kan vi ikke samle respondentene og få en diskusjon med samtlige, men vi lener oss heller på *face validity* som *”innebærer at vi godtar en beskrivelse fordi den virker fornuftig på og relevant for personer som forventes å kjenne det aktuelle fenomenet fra innsiden”*(Jakobsen 2005 s. 215). I tillegg søker vi validitet gjennom å innhente data om den aktuelle problemstillingen, da *”respondenter ofte har meget god oversikt over hvordan virkeligheten ser ut, vil disse ofte ha klare blindsoner”*(Jakobsen 2005 s. 215). Dette gjør vi ved å se på tidligere forskning på samme tema i tillegg til at vi henter inn store mengder med data fra kommunale og nasjonale planer.

Validering gjennom kildene. Under vår evaluering gjennom hele studien er vi fornøyde med våre informanter, da vi har representanter fra ulike etater i kommunen og et stort utvalg av flyktninger. I og med at informantene er anonyme snakker de mer fritt uten at de tenker på hva andre svarer. Vi hadde veldig informative informanter, og de satt på mye kunnskap, ikke alle hadde like stor kunnskap om flyktninger som andre, da ansatte i kommunen jobbet i ulike etater, men informantene var ærlige på det, og vi innhentet da data gjennom dokumenter, eller henvendte oss direkte til den personen med førstehåndsdata.

Ekstern gyldighet eller generalisering Vi har valgt å generalisere ut fra data, da vi har et mindre utvalg av informanter og innhentet dokumenter, dette kalles teoretisk generalisering, og vi går fra empiri til teori. Det påpekes at i en slik undersøkelse vil det være vanskelig å overføre disse funnene til hele populasjonen, vi mener likevel at det er genererbart da innsikt i en kommune kan være overførbart til andre kommuner og andre land. Integrering kan også overføres til andre marginaliserte grupper i samfunnet.

5. ANALYSE AV DATA

Vi vil i analysen se på samsvaret mellom retningslinjer og tekster som de ansatte i kommunen forholder seg til, og hvordan innvandrerne opplever dette. Vi har delt opp analysen i to deler der vi først vil ha fokus på styringssystemet og vi vil ta for oss analyse av dokumenter og intervjuer med representanter fra kommunen (dominanssystemet). Deretter vil vi ta for oss

analysen av intervjuer med innvanderne og se på deres tolkninger og opplevelse av møtet med institusjonene, i tråd med Smiths tankegang om institusjonell etnografi.

Del 1 Styringssystemet og integreringsarbeid

5.1. Kommunens arbeid med integrering

I 1987 startet Steinkjer kommune med å bosette flyktninger, og de første årene var formannskapet i kommunen ansvarlige for dette arbeidet gjennom et eget flyktningkontor. Dette ansvaret ble deretter lagt til rådmannen fra 1990, og da ble arbeidet med bosetting og integrering koordinert av flyktningkonsulenten. Gjennom å følge sektorprinsippet hadde sosialtjenesten ansvaret for bosetting og økonomiske ytelser mens voksenopplæringen hadde ansvaret for norskopplæring. Utover dette fikk flyktningene sine tjenester på lik linje med resten av kommunens innbyggere. Introduksjonsordningen for nyankomne flyktninger ble innført i Steinkjer kommune i 2002, og da ble Flyktningetjenesten samtidig opprettet med ansvar for introduksjonsordningen, bosetting og integreringsarbeid i kommunen.

Flyktningetjenesten og Steinkjer voksenopplæring utviklet sitt nære samarbeid og sto sammen om ansvaret for det helhetlige tilbudet om kvalifisering av flyktninger med mål om et godt liv i Norge.

Erfaringsvis har en sett at arbeidet med flyktninger er for komplekst til at ansvaret kun kan ligge hos Flyktningetjenesten og Voksenopplæringen. *”Det er av avgjørende betydning at de ulike tjenestene i kommunen har en felles forståelse for hva som er viktig i arbeidet med flyktningen og at tverrfaglighet er nødvendig”* (Bosetting av flyktninger i Steinkjer kommune 2012- 2014, s.3). Under innføringen av introduksjonsordningen ble det vedtatt en forskrift om samarbeid mellom kommunen og NAV i den forbindelse at de så viktigheten av etaten NAV for å få flyktninger ut i arbeid etter endt introduksjonsprogram. I stedet for å ta Flyktningetjenesten inn som en del av NAV, valgte Steinkjer kommune samarbeid gjennom samarbeidsavtaler og rutinebeskrivelser (Bosetting av flyktninger i Steinkjer kommune, 2012-2014, s. 7).

Integreringsarbeidet til kommunene har de senere år utviklet seg til å romme også andre grupper innvandrere enn flyktninger, og disse skal kommunen også sørge for at får norskopplæring eller andre typer kvalifisering eller tjenester. Det kan være inngifte,

familiegjenforente med etnisk norske og deres barn, arbeidsinnvandrere og deres familier eller andre som innvandrer til Norge av ulike årsaker.

Steinkjer har også et desentralisert mottakssenter med beliggenhet i sentrum. Hero mottak ble etablert våren 2009, og har 150 plasser. De samarbeider med kommunen om bruk av fotballbaner, bibliotek, norskkurs og bosetting, og de har et samarbeid med Røde kors om internasjonal kafé (hero.no).

I dag er den formelle organiseringen av arbeidet med flyktninger i Steinkjer kommune delt inn slik at rådmannen står med det formelle ansvaret for arbeidet, mens ansvaret for introduksjonsordningen ligger hos avdeling for samfunnsutvikling, hvor Flyktning- og aktivitetstjenesten har ansvaret for hoveddelen av introduksjonsprogrammet, samt samfunnsinformasjonen til deltagerne. Opplæring i norsk og samfunnskunnskap er lagt til Avdeling for oppvekst, ved Steinkjer Voksenopplæring. Etter endt introduksjonsprogram er det Avdeling for helse, ved NAV Steinkjer som tar over ansvaret for videre bistand, veiledning, økonomiske ytelser og kvalifisering til jobb (Bosetting av flyktninger i Steinkjer kommune, 2012- 2014, s. 14).

Steinkjer kommune har sett at de har et forbedringspotensial når det gjelder samarbeid og oppfølging av flyktninger, og har i de siste årene jobbet målrettet med å utvikle tilbudene og tjenestene for flyktingene i kommunen.

Flyktingetjenesten sier følgende om samarbeidet mellom de ulike instansene:

”Alle enheter i kommunen og andre offentlige instanser skal jo gi tilrettelagte tjenester til flyktinggruppen og alle andre. Så det er jo litt om det å få alle på banen og gi det dem skal yte av tjenester. Vi har kommet bort fra det at det som har med flyktninger å gjøre er Flyktingetjenesten sitt. Det har jo skjedd en del på det området”.

Flyktingetjenesten

Steinkjer kommune arbeider med å videreutvikle en felles metodikk og med å forbedre samhandlingen mellom etatene innad i kommunen gjennom og blant annet jobbe med ulike typer prosjektarbeid. Hovedfokuset nå er god kommunikasjon, god flyt i all tjenesteproduksjon, samhandling og kompetanseutvikling.

Dette viser seg å ha en god effekt i følge en ansatt ved NAV som sier at det har skjedd endringer de siste årene:

”Det har skjedd en stor endring de 3- 4 siste år. For da hadde vi minimalt med samarbeid, nå har vi samarbeidsavtaler og det er mer regulert det arbeidet vi har, med faste treffpunkt”.

NAV

Men enda hindres samhandlingen av for lite felles kontaktpunkter, ulike rutiner, verktøy og prosedyrer. Dette understrekes av en ansatt ved Steinkjer Voksenopplæring.

”Vi jobber jo ikke alene når vi kvalifiserer, selvfølgelig er det jo innvandrere som eier sin egen situasjon, men så er vi mange hjelpere, og akkurat der tror jeg at det er en del ugjort enda da. Mange hjelpere som kanskje har et sånt profesjonsperspektiv at det her er riktig for oss, det her er riktig for skolen, mens flyktningtjenesten kan ha en annen vei, NAV kan ha en tredje vei. Så det er klart at vi har gode samarbeidsavtaler og gode rutiner, men vi kan stadig bli mye bedre for å utføre prosessuelt bedre enn det vi gjør i dag”.

Voksenopplæringa

I tillegg til bedre samarbeid innad i kommunen og med NAV satses det også på flere eksterne samarbeidspartnere som Steinkjer VGS og ulike næringslivsaktører. (Prosjektrapport, Samarbeidsrutiner og yrkesrettet kurs).

Våre data viser at kommunens representanter ser at det er et behov for utstrakt samarbeid mellom ulike instanser og eksterne aktører i lokalsamfunnet, da målsettingen for kvalifiseringsarbeidet er å bistå flyktningene på best mulig måte slik at de kan få den nødvendige opplæringen de trenger for å komme seg ut i jobb. En av utfordringene vi ser kommunen har med integreringsarbeidet er knyttet til samarbeid innad i kommunen, noe som kan ses i sammenheng med at innføringen av introduksjonsprogrammet over tid har vist behovet for et tettere samarbeid mellom etatene. Våre data viser at de kvalifiserende enhetene fortsatt opplever at de er mye alene, og at hvis samarbeidet skal føre til måloppnåelse må etatene ha en felles strategi.

Utfordringene går på at de i sitt samarbeid opplever at de har et ulikt perspektiv på hvordan arbeidet skal utføres, og de bruker forskjellige verktøy for å nå sine mål.² Vi ser at kommunen har satt fokus på dette ved å ha prosjekter styrt av en overordnet prosjektleder som følger samarbeidet mellom instansene samtidig som prosjektene blir utviklet.

Kommunens utvikling av de ulike prosjektene har bakgrunn i at flyktninger av ulike årsaker har utfordringer med å kvalifisere til jobb og relevant utdanning. Prosjektene er derfor ment som et tiltak for å imøtekomme en rekke av disse utfordringene, og vil bidra til at flyktninger skal komme seg inn på de ulike arenaene. Informanten ved Plan- og utredningstjenesten viser at mange flyktninger ikke klarer kvalifiseringen gjennom det vanlige utdanningssystemet og at dette er bakgrunnen for at kommunen må utvikle nye tiltak for at disse skal komme seg inn på arbeidsmarkedet. Informanten hevder at opplærings- og utdanningsinstitusjonene ikke har tatt ansvaret for dette, derfor driver Steinkjer kommune og andre kommune og utvikler kurs.

”Så derfor driver kommunen og utvikler kurs, og overleverer gratis kursprogram til utdanningsinstitusjonen, det er litt tankevekkende. (...)Jeg tror at i forhold til strategi så må vi lage oss noen allianse partnere som er profesjonell på kursutvikling, slik at vi i kommunen ikke bruker så mye ressurser på det.(...) Det er litt tilfeldig da, så jeg ser jo for meg at i fremtiden har vi en kurskatalog for den gruppen her. Og da er det ikke bare innvandrere, men det er også andre som trenger yrkeskvalifisering, men som ikke passer inn i det ordinære utdanningsløpet”.

Plan- og utredningstjenesten

Våre data viser at kommunens representanter ser at det er knyttet utfordringer til å skape et helhetlig kvalifiseringstilbud som integrerer flyktninger på de ulike feltene arbeid, utdanning, lokalsamfunn og kulturarenaer. Dette er noe vi vil se videre på.

Steinkjer kommune skriver i Kommuneplanens samfunnsdel 2014-2017, som omhandler en bedre og mer helhetlig planlegging for en bærekraftig samfunnsutvikling, at Steinkjer tar samfunnsansvar. *”Samfunnsansvaret må fordeles på en hver i samfunnet, samt en hver*

---

² Våre funn viser at kommunen har en utfordring i forhold til kunnskapen om rettigheter til tolk og til generell tolkebruk. Informantene som arbeider på et overordnet nivå er fornøyd med kommunens tolketjeneste, og Flyktingetjenesten forklarer at kostnadene til tolk går under deres budsjett. Allikevel ser vi at flere av våre informanter ikke benytter seg nok av tolk, og at de hevder de har for lite kunnskap om tolkebruk.

organisasjon, privat og offentlig. Steinkjer kommune tar sin del av ansvaret, gjerne i samarbeid med andre”. Et av de gjennomgående temaene for kommuneplanen er inkludering og mangfold, som defineres i en vid betydning som omfatter etnisitet, alder, funksjonshemming og kjønn.

”Mangfold handler om å kombinere forskjellighet slik at bredden i erfaringer og tenkemåter kan berike utviklingsprosessene. Inkludering blir et redskap for å oppnå mangfold. Inkludering handler om å forhindre at mennesker blir stående ”utenfor fellesskapet” uten selv å ønske det. Kommunene som arbeidsgivere og som ansvarlige samfunnsaktører kan ta en del av ansvaret og forpliktelsene”.

(Kommuneplanens samfunnsdel 2014-17).

Et av målene kommunen setter høyt er at alle innbyggere skal gis like muligheter til utdanning, arbeid og kulturell og faglig utvikling. Som et tiltak for å nå dette målet står det videre i kommuneplanen at det skal utarbeides en rekrutterings- og kvalifiseringsstrategi for kommunen med sikte på kvalifisering for arbeidsmarkedet.

Steinkjer kommune arbeider med å nå målene om å inkludere minoriteter slik at de skal ha de samme mulighetene som alle andre. Etter å ha samlet inn data fra våre informanter, samt sekundær data i form av kommunale planer og rapporter, vil vi belyse våre funn ved å beskrive kommunens prosjekter. Vi vil deretter drøfte prosjektene ut i fra de ulike kapitalformer flyktingene får tilgang på, og til slutt vil vi illustrere dette i en modell.

5.1.1. Prosjekter i Steinkjer kommune

Integrering på tunet med jobb i sikte

Inn på tunet med jobb i siktet er et utviklingsprosjekt over fire år som nå er halvveis i sitt løp, og er et prosjekt som har fått oppmerksomhet både i mediene og i andre kommuner i Norge. Landbruket er den største næringa i Nord- Trøndelag, Steinkjer som landbrukskommune ser at det er en mangel på arbeidskraft innen landbruket og har i den forbindelse fått med seg flere samarbeidspartere i dette prosjektet.³ Kommunen har med prosjektet satt landbrukets

---

³ Steinkjer kommune, NAV Steinkjer, NAV Nord- Trøndelag, Nord- Trøndelag Fylkeskommune, Steinkjer Voksenopplæring, Flyktingetjenesten, Nord- Trøndelag Bondelag, Nord- Trøndelag Bonde- og småbrukarlag, Steinkjer avløserlag og Inn på Tunet Trøndelag BA er alle samarbeidspartnere i prosjektet. Oppdragsgiver og hovedprosjekteier er Steinkjer kommune med NAV Nord- Trøndelag som medeier. Finansiering og

manglende arbeidskraft i sammenheng med de utfordringene de ser med å få flyktninger inn i arbeidsmarkedet etter endt introduksjonsprogram. Integrering på tunet er et tiltak for å videreutvikle tilbudet til deltagerne i introduksjonsprogrammet. Dette gjøres ved å jobbe tett på en utvalgt gruppe flyktninger med særlig egnethet og vilje til prosjektdeltagelse, gjennom tett teoretisk oppfølging og yrkespraksis.

Våren 2010 startet en avklaringsprosess for å finne ut om interessen for å starte et slikt prosjekt for denne gruppen var tilstede, utført i samarbeid mellom Flyktningetjenesten i Steinkjer kommune og Steinkjer Voksenopplæring. Etter 9 uker med flyktninger i arbeidspraksis kunne man se at med et godt tilpasset program kunne denne gruppen ha gode forutsetninger for å jobbe innenfor landbruket.

Dette utviklet seg videre ved at Steinkjer kommune inngikk et samarbeid med Inn på Tunet Trøndelag BA hvor de i et forprosjekt fikk gjennomgått og avklart roller, fordelt ansvar for utvikling og gjennomføring av prosjektet, og de fikk en gjennomgang av både mulighetene og behovet for å ha denne type opplæringstilbud. Dette var starten på samarbeidet mellom oppdragsgiverne, utdanningsapparatene og landbrukets tjenestetilbydere som la grunnlaget for at Steinkjer kommune gjennom et fire- års langt hovedprosjekt har satt seg som mål *”å utvikle, utprøve og evaluere et kvalifiseringsprogram med forsterket praksis for flyktninger”*. (Prosjektbeskrivelse Integrering på tunet med jobb i sikte, 2012, s. 2).

Prosjektet er nyskapende for Steinkjer kommune da arbeidspraksis blir en del av introduksjonsprogrammets første halvår. Prosjektet har og vakt stor oppmerksomhet da det er et relativt langvarig løp for deltagerne.

Steinkjer Voksenopplæring har sammen med Mære landbruksskole og Kvitvang gård satt sammen et opplæringsprogram for arbeidssøkere over 18 år som har behov for kvalifisering og som er motiverte til å jobbe innen avløseryrket.⁴ Deltagerne kommer både fra

---

sponsormidler er gitt/søkt fra Steinkjer kommune, Nord- Trøndelag fylkeskommune, NAV og IMDi (Prosjektbeskrivelse Integrering på tunet med jobb i sikte, 2012).

⁴ Regjeringen kom i begynnelsen av 2012 ut med en nasjonal strategi for Inn på Tunet som beskrives på følgende vis:

Definisjon:

Inn på tunet er tilrettelagte og kvalitetssikrede velferdstjenester på gårdsbruk. Tjenestene skal gi

Flyktningetjenestens introduksjonsprogram og fra NAV, hvor første del av programmet vil være knyttet til introduksjonsprogrammet mens andre del er mer knyttet til overgangen mellom Flyktningetjeneste og NAV og etterfølgende opplæring. Prosjektet krever samhandling mellom instansene. For å være sikre på å kunne nå målene om å utvikle prosjektet til et ferdig kvalifiseringsprogram som kan få 70 % av deltagerne ut i arbeid eller i videre studier, er det sterkt fokus på samhandling i alle ledd.

Programmet blir bygd opp bestående av de tre modulene 1. husdyrproduksjon, 2. skogbruk, 3. jord, planter og maskiner. I hovedsak skal kurset være satt sammen slik at det skal være åpent for rekruttering av nye deltagere i forkant av hver modul. Statusrapporten for februar 2014 viser at selv om noen deltagere har falt av, har de i enkelte perioder ikke prioritert rekruttering av nye deltagere da midlene prioriteres på å utvikle opplæringsprogrammet. Det at enkelte har sluttet underveis i programmet vurderes i sluttrapporten med at det er viktig å ha en tydelig forpliktelse i avtalene ved oppstart. Da dette er et utviklingsprosjekt viser statusrapporten at man med den første runden med deltagere har fått utarbeidet et faglig innhold i programmet samtidig med at fokuset har stått på å gi en god opplæring til deltagerne. Arbeids- og prosjektgruppen har hatt møtekontakt og kontakt per mail og telefon rundt innholdet i programmet. Rapporten viser at det per dags dato er tre deltagere rekruttert fra NAV med i programmet, som en dag i uken har opplæring på Kvitvang gård, de er en dag på Mære landbruksskole og to timer i uken hos Steinkjer voksenopplæring.

Det å bli avløser er en langvarig og krevende prosess. Kurset fokuserer heller ikke bare på landbruket, men også på at deltagerne skal få språkpraksis rettet mot arbeidslivet og

---

mestring, utvikling og trivsel.

Tjenesteområder:

-Oppvekst og opplæring: allmennpedagogikk, spesialpedagogikk, fritid m.m.

-Arbeid: arbeidstrening

-Helse og omsorg: rus, funksjonshemming, psykisk helse, demens m.m.

Utover disse tilbudene er det også etablert tjenestetilbud innen integrering av innvandrere og flyktninger, kriminalomsorg og forebygging av kriminalitet. I fremtiden forventes det utviklet flere tjenestetilbud og tilbud tilpasset ulike brukergruppers behov. (Regjeringen.no)

I etterkant har regjeringen kommet med en Inn på tunet Handlingsplan for 2013- 2017 som skal være et hjelpemiddel i utviklingen av Inn på tunet på generell basis og for videreutviklingen av Inn på tunet tjenestene. Tiltakene er delt inn i fem områder.

1. Konseptutvikling. 2. Kommunikasjon og informasjonsutvikling. 3. Koordinering og samarbeid. 4. Kunnskap, utvikling og forskning. 5. Godkjenningsordning og kvalitetssikring.

landbruket, og at de skal få en generell forståelse av det norske samfunnet og av landbruket. Etter endt kurs vil deltagerne få tildelt kursbevis, og de skal da være kvalifiserte for å komme seg inn på arbeidsmarkedet innen landbruket. Vår informant fra NAV hevder at i dette prosjektet har arbeidsfokuseringen vært for dårlig forankret i landbruksnæringen, og at man gjennom prosjektet burde hatt samarbeid med flere gårder. Informanten mener at da prosjektet har en varighet på to år kan motivasjonen blant deltagerne svikte hvis man er usikker på om deltagelsen fører til jobb.

”Det er jo i det siste vi har begynt å ta opp de her temaene der vi ser at når det nærmer seg slutten så må det være jobb i siktet. Det er jo det som må være målsettingen”.

NAV

Inn på tunet er en type tjenesteproduksjon som ikke bare omfatter de ulike sektorene i kommunen, men hvor man kjøper en del av tjenesten av eksterne tilbydere for sammen å tilby et ferdig produkt. Dette gjør at det er ikke bare viktig med god samhandling mellom de kommunale instansene som skal tilby sine brukere et velferdstilbud, men man må også ha kunnskap om bestillerkompetanse slik at man kan møte markedet profesjonelt. Tilbudet skal også i følge regjeringens Inn på tunet handlingsplan være kunnskapsbasert for at kvaliteten skal være så god som mulig.⁵

Steinkjer kommune har vist seg å være tidlig ute i sitt arbeid med forprosjektet til Integrering på tunet allerede i 2010, satt i sammenheng med at regjeringens nasjonale strategi kom først i 2012. Steinkjer kommune handler dermed etter regjeringens ønsker om utvikling av konseptet Inn på tunet ved å tenke nyskapende rundt egne tjenesteområder, samtidig som de bidrar med dokumentasjon og forskning som kan være nyttig for andre kommuner som er interessert i å starte med lignende velferdstilbud. Bestillingen av følgeforskningen fra TFoU i forhold til

---

⁵ Steinkjer kommune har sammen med Fylkesmannen i Nord- Trøndelag fått utført følgeforskning fra Trøndelag Forskning og Utvikling (TFoU) som har fått tittelen ”Bestillerkompetanse – Inn på tunet – Steinkjer”. Rapporten har omhandlet muligheter og utfordringer for Inn på tunet som tjenester fra flere ulike instanser og målgrupper i Steinkjer kommune, og har ikke vært rettet kun mot prosjektet Integrering på tunet. Rapporten viser blant annet at Flykningetjenesten med sitt utviklingsprosjekt er en sporadisk bruker. Arbeidet med følgeforskningen har fungert som en erfaringsutveksling og et prosessarbeid i kommunen, og har ført til en kartlegging av problematiske temaer fra kommunens side, og satt fokus på formaliteter og rolleavklaring rundt det å være en nyskapende tilbyder av velferdstjenester i samarbeid med eksterne aktører som næringslivet og landbruket.

bestillerkompetanse for Inn på tunet tjenester viser at Steinkjer kommune tar sitt samfunnsansvar alvorlig og vil utvikle sine tjenester på best mulig måte. De har med dette fått satt fokus på utfordringene som følger med samhandling mellom de ulike etatene, og deres ulike kunnskapsforståelse rundt det å være en tjenestetilbyder i samarbeid med markedet som arbeider ut i fra et annet økonomisk perspektiv enn det kommunen som tjenesteyter gjør. Steinkjer kommune er med prosjektet Integrering på tunet med jobb i siktet i ferd med å utvikle et godt yrkesrettet velferdstilbud for flyktninger i tråd med kommunens egne mål om å utvikle tjenestetilbudet for denne gruppen innvandrere.

Da dette prosjektet over de første fire årene skal utvikles til å bli et ferdig tilbud som kan benyttes i Flyktingetjenestens kvalifiseringsprogram, vil vi presisere at det fortsatt er under utvikling. De ulike samarbeidspartnerne har hatt stort fokus på samhandling, samtidig som deltagerne har fått tett oppfølging. For flyktingene er deltagelse i prosjektet et langt løp over to år, og ikke alle deltagerne har fullført løpet under første del av prøveprosjektet. Målet om å utvikle et ferdig program ser allikevel ut til å bli nådd.

Prosjektet fokuserer på integrering på landbruksarenaen. Ved å ta prosjektet inn i introduksjonsprogrammet blir deltagerne gjennom utdanning kvalifisert med mål om å få fast arbeid eller videre utdanning. Målet er at de samtidig skal bli integrert gjennom landbruket og dermed få tilgang på nye nettverk. Prosjektet gir ved målretta kvalifisering spisskompetanse om landbruket som en del av det norske samfunn.

Fra Bourdieus perspektiv ser vi at under feltet *utdanning* får flyktingene gjennom deltagelse i dette kvalifiseringsprosjektet tilgang på kulturell kapital. Gjennom praksis og teori får de tilført spisskompetanse rettet mot landbruk og avløseryrket. De får også språkpraksis og en generell forståelse av det norske samfunn, med mål om kvalifisering til jobb eller videre utdanning. Denne type kulturell kapital vil i følge Bourdieu gi symbolske goder med bruksverdi da den vil føre til at flyktingene gjennom arbeid eller videre utdanning vil ha muligheten til å bevege seg oppover i det sosiale rommet. Deltagerne vil også ha tilgang på sosial kapital gjennom de nettverkene de blir en del av under arbeidspraksisen. Prosjektet sikrer ikke deltagerne arbeid, og de kapitalformene vi skisserer i feltet *arbeid* er dermed ikke gitt. Når vi ser på feltet *arbeid*, vil deltagerne i dette prosjektet vil ha mulighet til å få tilgang på økonomisk, sosial og kulturell kapital. Her ser vi at de får kulturell kapital i form av språklig kompetanse, noe som vil føre til at de får *makt* i form av språklig kunnskap. Gjennom arbeid vil de også få tilgang på økonomisk kapital, i form av et lønnet yrke. Disse to

kapitalformene vil sammen gi symbolske goder med bruksverdi og bytteverdi som vil føre til at deltageren vil ha mulighet til å konkurrere i arbeidsmarkedet og dermed bevege seg i det sosiale rommet. Deltagerne vil også ha tilgang på sosial kapital gjennom de nettverkene de blir en del på arbeidsplassen. Ut i fra feltet *lokalsamfunn* ser vi at deltagerne vil tilegne seg kulturell og sosial kapital. De opparbeider seg her kulturell kapital i en institusjonalisert form, i form av kvalifiseringsbevis og dette vil igjen gi symbolske verdier som fører til at de kan bevege seg i det sosiale rommet. Kulturell kapital er konvertibel til nettverk som kan gi sosial kapital, gjennom kunnskap, språk og verdier som gir forståelse av kodene i samfunnet. Da dette prosjektet integrerer inn i lokalsamfunnet, vil deltagerne lettere ha tilgang på de ulike nettverk og dermed øke sin sosiale kapital. På feltet *kulturarenaer*, kunne vi ikke se at dette prosjektet tilfører noen type kapital. Dette fordi deltagelse i prosjektet ikke gir tilgang på en konkret arena for fritidsaktiviteter.

Salg og service

Høsten 2013 startet et prosjekt hvor Steinkjer kommune, Flyktning- og aktivitetstjenesten i Steinkjer, Steinkjer Voksenopplæring, NAV Steinkjer, Steinkjer videregående skole og Steinkjer Næringsforum var deltagere. Prosjektet gikk ut på å lage et skreddersydd tilbud innen salg og service etter en utprøvd kursmodell brukt i Lillehammer som kombinerte yrkesrettet teori og praksis. En samarbeidsavtale ble inngått mellom prosjektets deltagere som var NAV Steinkjer arbeid, Steinkjer Voksenopplæring, Steinkjer Flyktningetjeneste, Opplæringskontoret i Nord- Trøndelag og Steinkjer videregående skole som omhandlet kvalifisering, utvikling og opplæring gjennom prosjektet. Kursdeltagerne ble håndplukket etter intervjuer ut i fra faktorer som gikk på norsknivå og motivasjon, og de endte opp med 14 mannlige og to kvinnelige kursdeltagere ved kursstart 26. august 2013. Ved prosjektslutt 13. desember var det 14 kursdeltagere igjen på kurset. Disse var jevnt fordelt fra introduksjonsprogrammet og NAV.

Det å finne praksisplasser var ingen utfordring i prosjektet, bedrifter som stilte plasser til disposisjon var Spar sentrum, Rema 1000 Amfi, Tollpost, XXL, Biltema, McDonalds, Jysk, Elkjøp Levanger, Inderøy videregående skole, Coop Extra Nordsia og Coop Prix Verran. Som vi har forstått det var kurset satt opp slik at kursdeltagerne hadde tre dager praksis i uka, i tillegg til en teoretisk del på Steinkjer videregående to dager i uka. Den teoretiske delen var fordelt slik at voksenopplæringa hadde 5 timer, Steinkjer videregående 3 timer, NAV 2 timer og prosjektleder og næringsliv 2 timer. Temaene de da var innom var service og kommunikasjon, nettverksbygging, CV søknad, arbeidskultur/ tidsbegrepet, forretnings idè/

markedsplan, økonomi, organisering og arbeidsfordeling. I tillegg hadde de eksterne forelesere på besøk og de deltok på jobbmesse.

Kursdeltagernes evaluering i prosjektrapporten viser at de føler at kurset har vært nyttig i forhold til at de har fått mer kunnskap og erfaring om arbeidslivet, de har fått økt motivasjon og forbedret samarbeidsevne og har i tillegg fått mer kunnskap om lover og regler i Norge. Evalueringen viser at kursdeltagerne kunne sett for seg et lengre kurs, og at de hadde ønsket mer teori i kurset. Evalueringen viser og et ønske om språktrening før praksis og mer fokus på den trønderske dialekt.

Prosjektlederens evaluering viser at det kunne vært hensiktsmessig å ha et lengre kurs løp, da kursdeltagerne hadde god språkmessig utvikling. Tilbakemelding både fra de som underviste i den teoretiske delen og fra arbeidsgiverne var at språknivået til kursdeltagerne var til hinder for et optimalt utbytte av undervisning og funksjon på arbeidsplassen.

Prosjektet resulterte i at 14 kursdeltagere fikk kursbevis. 8 av disse har fått fast jobb eller faste vakter fra 20- 100 % stilling. 3 kursdeltagere er tilkalling ved behov eller ved sesongarbeid, og 3 står uten jobb.

Som en del av prosjektet var det et mål i seg selv å se på samarbeidet og samhandlingen mellom samarbeidspartene for å kunne utvikle felles verktøy og møtepunkt i sitt arbeid med kvalifisering og formidling av arbeid. Prosjektet ble organisert inn i en prosjektgruppe med en prosjektleder og en representant for hver av deltagerne i prosjektet. Det ble satt ned en egen styringsgruppe med en representant for hver av deltagerne i prosjektet og en arbeidsgruppe med prosjektlederen og en representant fra voksenopplæringa, Steinkjer videregående og NAV. Prosjektlederen hadde i prosjektets anledning kontorsted på NAV og deltok på møter med både Flyktingtjenesten og Voksenopplæringen, samt i samtaler med kursdeltagerne. Dette har i prosjektrapporten gitt en fin og detaljert oversikt over samarbeidet mellom instansene, som senere ble drøftet i et fellesmøte. Prosjektlederen skriver i rapporten at Steinkjer kommune har utarbeidet gode samarbeidsavtaler og rutinebeskrivelser, og at hvis alle punkter blir fulgt og gjennomført vil det fungere bra. Rapporten konkluderer med at jobben med yrkesrettet kurs styrker samhandlingen mellom etatene. (Prosjektrapport, Samarbeidsrutiner og yrkesrettet kurs).

Prosjektet hadde to mål, å utvikle et bedre samarbeid mellom kommunens instanser og å lage et tilbud til innvandrere som vil bistå til arbeid innen salg og service. Ved at kurset hadde hatt lenger varighet ville deltagerne hatt bedre muligheter til å utvikle språket, men man ser allikevel at flyktingene fikk en språklig progresjon ved å delta i prosjektet. De lærte seg også

om nettverksbygging, norske lover og regler, og fikk kunnskap som kan hjelpe dem med videre jobbsøking. Ved å ha fått ny yrkesrettet kunnskap mot næringslivet har de fått kompetanse som er lett overførbart og som dermed kan gi en lettere tilgang på ulike arbeidsarenaer.

Ved å bruke Bourdieus perspektiv ser vi at deltagerne gjennom feltet *utdanning* får utdanningskapital i form av kulturell kapital. Gjennom prosjektets teoretiske del får deltagerne innføring i norsk arbeidslivsetikk og lærer seg nettverksbygging og kommunikasjon. Bourdieu vil beskrive dette som en utdanning som gir kulturell kapital i objektivert form i den grad dem tilegner seg metoder i form av å akkumulere sin kunnskap. Dette vil føre til at når de går ut i arbeidspraksis, vil de med denne kunnskapen lettere tilegne seg sosial kapital i form av nettverk. Dermed vil den kulturelle kapitalen gi makt og tillit i form av språklig kompetanse. Gjennom oppnåelse av kompetansebevis vil deres kulturelle kapital være i institusjonalisert form. Dette vil tilføre sosiale goder i form av kunnskap som vil gi mulighet for arbeid eller videre utdanning. Med økt kulturell og sosial kapital vil de dermed ha mulighet til å bevege seg i det sosiale rommet. Prosjektet sikrer ikke deltagerne arbeid, og de kapitalformene vi skisserer i feltet *arbeid* er dermed ikke gitt. Når vi ser på feltet *arbeid* ser vi at deltagerne gjennom dette prosjektet vil ha mulighet til økt økonomisk kapital ved å benytte seg av den kvalifiseringen prosjektet gir. Gjennom arbeid vil deltagerne tilegne seg ny kulturell kapital ved at de tilegner seg kunnskap i form av språk og verdier som gir symbolske goder. De vil gjennom sitt arbeid også bli en del av et nettverk som kan gi sosial kapital. Ettersom man i serviceyrket befinner seg på arenaer som er sosiale møteplasser, vil deltagerne lettere komme i kontakt med andre i lokalsamfunnet. Vi ser dermed at på feltet *lokalsamfunn* vil deltagerne ha tilgang på sosial kapital gjennom uformelle møter på arbeidsplassen. Ved å delta på sosiale arenaer i lokalsamfunnet vil de gjennom dannelse og språk få kulturell kapital som gir symbolsk verdi, og de vil bli lettere inkludert i ulike nettverk slik at deres sosiale kapital øker. Innen feltet *kulturarenaer* kan vi ikke se at dette prosjektet tilfører noe ny kapital for deltagerne. Dette fordi prosjektet ikke gir tilgang på konkrete arenaer for fritidsinteresser.

Jobbsjansen

Jobbsjansen er et prosjektsamarbeid mellom Flyktingetjenesten, Voksenopplæringa, NAV og videregående skole, og prosjektet har fått støtte fra IMDi. Dette er derfor i Steinkjer kommune foreløpig et prosjekt under utvikling, så det finnes ingen prosjektbeskrivelse å vise

til enda. På Steinkjer kommune sine nettsider er det lyst ut en prosjektlederstilling som beskriver at prosjektperioden vil foregå fra juni til desember 2014, med mulighet for å søke om videreføring av prosjektet. Utlysningen belyser at målet for prosjektet er å hjelpe innvandrerkvinner som står langt unna arbeidsmarkedet med nødvendig opplæring og assistanse til å komme seg ut i jobb, og beskriver praksis og veiledning som en viktig del av denne prosessen.

Representanten fra Avdeling for samfunnsutvikling forteller at Steinkjer kommune vil lage et tilrettelagt tilbud innen omsorg, og at dette blir utviklet etter inspirasjon fra et lignende tilbud.

”Tilrettelagte tilbud gir gode resultater, så nå er vi i gang med et prosjekt som har blitt utviklet i Namsos der vi skal kunne utdanne folk innen omsorgsfag. Kurset vil bli avsluttet med kompetansebevis på forskjellige nivå, men uten fagbrev. Opplæringa vil skje på sykehjem og andre institusjoner i Steinkjer. I Namsos har deltagerne ikke bare fått et kompetansebevis, men også fått en liten prosent faststilling, og da er de i gang”.

Avdeling for samfunnsutvikling

Dette prosjektet vil bidra til at innvandrerkvinner vil bli integrert på arbeidsmarkedet med fokus på omsorgssektoren. Ved at de får et kompetansebevis vil de ha lettere for å få seg en jobb, og deltagelse i prosjektet vil gi tilgang på nye bekjentskaper og ulike nettverk. Ved deltagelse i kurset vil deltagerne tilegne seg spisskompetanse rettet mot helse.

Ettersom *Jobbsjansen* fortsatt er under utvikling vil den følgende drøftingen basere seg på våre egne tanker rundt deltagerens tilgang på de ulike kapitalformene.

Vi går ut i fra at kvalifiseringsløpet innen dette prosjektet vil gi tilgang på økt kulturell og sosial kapital innen feltet *utdanning*. Deltagerne vil få en spisskompetanse rettet mot omsorgsyirket, dette vil gi dem en objektivert form for kulturell kapital. Etter endt kvalifisering vil deltagerne motta en institusjonalisert form for kulturell kapital i form av et kompetansebevis. Dette vil også gi symbolske goder i form av utdanning hvor deltagerne vil kunne bruke sin kunnskap på arbeidsmarkedet. Utdanningen vil også gi sosial kapital da de vil få tilgang på ulike typer nettverk. Da deltagerne ikke er sikret arbeid gjennom dette prosjektet vil tilgangen på kapital i feltet *arbeid* illustrere hvilke kapital former deltagerne kan oppnå. Målet med kvalifiseringen er at deltagerne skal kunne arbeide innen helsesektoren i feltet arbeid ser vi derfor at de vil ha tilgang på økonomisk kapital i form av lønnet arbeid. De

vil også tilegne seg ny kunnskap i sitt arbeid noe som vil gi økt kulturell kapital. Arbeidsplassen vil gi tilgang på ulike nettverk som vil øke deres sosiale kapital. Prosjektet i sin helhet vil gi deltagerne mulighet til å øke sin kapital, og dermed bevege seg i det sosiale rom. Da dette prosjektet er rettet mot arbeid vil det ikke gi tilgang på konkrete arenaer for fritidsaktiviteter, og dermed vil prosjektet innen feltet *kulturarenaer* ikke gi tilgang på noen typer kapital.

Fra kunnskap til handling

Fra kunnskap til handling er et treårig prosjekt som startet høsten 2012⁶, hvor kommunen ønsker å finne ut hvordan arbeidsmåtene i folkehelsearbeidet kan utvikles og forbedres, hvordan kommunen kan omsette kunnskap til handling, og hvordan man henter kunnskap fra handling slik at det kan gagne folkehelsearbeidet.

I en kort oppsummering av prosjektet vi fant på hjemmesidene til Steinkjer kommune står det:

”Mye tyder på at opplevd og reelt utenforskap er en av de største folkehelseutfordringene vi har. Opplevd og reelt utenforskap beskriver individet både i forhold til familie, skole, arbeid, samfunnsliv og fritid; altså alle de viktigste sosiale strukturene i samfunnet. I Steinkjer har vi derfor landet på følgende overordnede tema for prosjektet:

- *Vi vil være åpen, lys og glad – men opplever alle det slik?*
- *Hvordan sikre samfunnsdeltagelse for de som ikke deltar?*
- *Hvordan bidra til at Steinkjer blir en foregangskommune i bruk av gode arbeidsmåter i folkehelsearbeidet”? (Steinkjer kommune).*

Steinkjer kommune er ute etter å finne ut hvordan en kan motvirke *utenforskap* ved å legge til rette for gode møteplasser for integrering og inkludering.

Ved Avdeling for samfunnsutvikling fikk vi denne oppsummeringen av prosjektet:

”Fra kunnskap til handling er et nytt prosjekt, og fra HUNT undersøkelsen vet vi at utenforskap er Steinkjer kommunes store problem. Det gjelder innvandrere og etnisk norske. I dette store prosjektet har vi plukket ut to delprosjekt. Det ene er Rismelen folkehelsepark, som vi prøver å rigge som en fysisk arena for de uformelle møtene, og

---

⁶ Prosjektet er et samarbeid mellom Steinkjer kommune, Vikna kommune, Malvik kommune, Sør- Trøndelag fylkeskommune, Nord- Trøndelag fylkeskommune, Fylkesmannen i Nord- Trøndelag, Fylkesmannen i Sør- Trøndelag, KS Nord- Trøndelag, HUNT forskningssenter NTNU og Senter for helsefremmende forskning HIST/ NTNU. Prosjektansvarlig er Nord- Trøndelag fylkeskommune, og hver kommune har en egen prosjektgruppe med prosjektleder.

så er det lørdagsåpen barnehage. Det har vi erfart er en viktig arena, ikke først og fremst for barna men for foreldrene. Sannan barnehage har hatt ansvaret for dette prosjektet til nå, der styreren har gjort dette på egenhånd. Men nå skal det inn i et system, også vil vi være behjelpelig med de økonomiske ressursene, og vi vil senere evaluere om dette prosjektet skal videreføres til andre barnehager. Rismelen får vi ikke fysisk ferdig før tidligst i 2015, og imens går det folk rundt og er ensomme. Vi må gjøre noe nå. Og lørdagsåpen barnehage er et av de konkrete tiltakene”.

Avdeling for samfunnsutvikling

Det var lite informasjon å finne om utformingen av Rismelen, så den innhentede informasjonen kommer fra en hovedpost holdt i Steinkjer Soroptimistklubb hvor bygartneren holdt en presentasjon om Folkehelse i Steinkjer sentrum⁷. Ideen og forslaget til å bruke Rismelen som aktivitetsplass for byens befolkning kom i 2012 og at plassen ble vurdert som en mulighet for å skape nye møteplasser i byen. Det var nedsatt en kommunal arbeidsgruppe for å vurdere tiltak for å bedre folks helsesituasjon da følgende spørsmål ble stilt: Hvordan ta vare på de som faller utenfor på grunn av arbeidsledighet, innvandrere, enslige mødre, rusavhengige? Hvordan skape nye møteplasser? Hvordan bruke de grønne plassene i byen? Det ble fokusert på viktigheten av å legge til rette for at alle aldersgrupper kan trives i Rismelen og i andre ”grønne lunger” i byen, sett ut i fra et helsemessig og forebyggende perspektiv, og at det i løpet av våren ville bli lyst ut en landskapsarkitektkonkurranse hvor befolkningen i Steinkjer vil bli bedt med for å komme med ideer til flere aktivitetsplasser og grønne områder rundt i byen.

Dette nevnes også av vår informant ved kommunens Avdeling for samfunnsutvikling som sier:

---

⁷ På bakgrunn av HUNT undersøkelsen i Steinkjer kommune har det blitt satt i gang flere tiltak for å fremme en bedre helse for befolkningen. Å fremme folkehelsen øker samfunnsutviklingen, og det fokuseres på dette nasjonalt og internasjonalt. I HUNT rapporten fra februar 2011 vises det til at Steinkjer byggen er stort sett fornøyd med egen helse, men et viktig funn er at

”Det er også betydelige sosialt skapte helseforskjeller innad i Steinkjers befolkning. Dette gjenspeiles både hos NAV og i helsevesenet. Vi må legge til rette for at alle kan delta i samfunnet på like vilkår, ta sunne valg og ha arenaer og møteplasser der livskvalitet, aktivitet, mestring og trivsel inngår. Innsatsområdene i folkehelsearbeidet må derfor utgjøre et samspill av ulike forebyggende og helsefremmende tiltak” (God helse i Steinkjer 2013- 2017, s 4).

”Vi har veldig mange ressurssterke innvandrere og vi prøver å dra dem med, for eksempel i dette Rismelprosjektet. Det skal være en arkitektkonkurranse, og i denne juryen prøver vi å trekke med kompetanse fra flyktningmiljøet, å vise at det er bruk for de perspektivene og den kompetansen de har også”.

Avdeling for samfunnsutvikling

Etter forespørsel informerte lederen i Sannan barnehage oss i et kort skriv om viktigheten av å skape en møteplass for småbarneforeldre i sentrum.

”Som styrer ved Sannan barnehage har jeg stadig vekk samtaler med foreldre som føler seg ensomme her på Steinkjer. Det kan være enslige mødre, ny innflyttede småbarnsforeldre, minoritetsspråklige, studenter. Fellestrekk er at de har lite nettverk og er ikke i kontakt med andre voksne fra de forlater barnehagen på fredag ettermiddag til de kommer tilbake mandag morgen. Dette fører i de verste tilfellene til depresjon og mistriivsel, og dette påvirker i stor grad barna”.

Sannan barnehage

I skrevet står det videre at det våren 2013 ble startet et forprosjekt hvor de arrangerte treff for barnehagens foreldre med barn på barnehagens ute område annenhver lørdag, og at det ble søkt om midler gjennom folkehelseprosjektet. Høsten 2013 inviterte de også foreldre i sentrumsbarnehagene og på Hero mottak. Det ble søkt samarbeid med frivillige organisasjoner hvor Steinkjer Soroptimistklubb har bidratt med hjelp i forhold til å stille opp med frivillige til å steke vafler og assistere med å knytte kontakter blant de som møter opp. Målet for våren 2014 er at prosjektet blir selvgående ved at foreldre og frivillige tar over. Prosjektet fortsetter med midler fra Fylkesmannen.

Prosjektet *Fra kunnskap til handling* består av å utvikle to prosjekter. Bakgrunnen for dette er at kommunen ser på *utenforskap* som et problem og ser nødvendigheten av å utvikle nye sosiale arenaer. Utviklingen av Rismelen som folkehelsepark er et tiltak som vil møte *annetheten* med å skape en arena for uformelle møter for alle, uavhengig av hvem du er eller hvor du kommer fra. Sannan barnehage har utviklet et tilbud om lørdagsåpen barnehage, en arena for sosialt fellesskap spesielt med tanke på foreldre. *Fra kunnskap til handling* legger dermed til rette for arenaer der man kan komme i kontakt med folk og bli en del av et fellesskap. Dette vil gi tilgang på nye nettverk, og vil være et tiltak som motvirker *utenforskap*.

Da dette prosjektet er ute etter å skape nye arenaer for lokalbefolkningen vil det ikke gi økt kapital innen feltene *arbeid* og *utdanning*. Prosjektet bidrar med konkrete arenaer for fritidsaktiviteter i lokalsamfunnet, og de som benytter seg av disse arenaene vil dermed ha muligheten til å øke sin kulturelle og sosiale kapital innen feltene *kulturarenaer* og *lokalsamfunn*. Da prosjektet vil utforme arenaer som foregår i lokalsamfunnet vil alle ha lik tilgang på uformelle nettverk ved å benytte seg av nye bekjenskaper på disse møteplassene. Ved å omgås andre mennesker i lokalsamfunnet vil de tilegne seg kunnskap i form av språk, normer og verdier.

Selvstendig boligkarriere

Selvstendig boligkarriere er et prosjekt med støtte fra Husbanken⁸ hvor målet er å gi flyktninger muligheten til å kjøpe sin egen bolig. Flyktningsjenesten sier følgende om prosjektet:

”Kommunen har hatt et prosjekt som heter Selvstendig boligkarriere, der man prøver at flyktninger skal få kjøpe seg sin egen bolig. For å frigjøre kommunale boliger, og for at dem skal få være med på den formuesutviklingen det er da, på lik linje med andre. Og det er jo selvsagt for å få dem til å bli etablert her”.

Flyktningsjenesten

Det eneste vi kunne finne om prosjektet på kommunens hjemmeside var at det ble holdt en erfaringskonferanse på Steinkjer rådhus høsten 2013, hvor målgruppen var bosettingskommuner i Nord- Trøndelag, ansatte som arbeider med flyktninger eller andre vanskeligstilte, kommunale boliger og husbankordningene. Dette tyder på at prosjektet fortsatt er i startfasen.

Prosjektet vil gi flyktninger muligheten til å kjøpe seg bolig, dette vil føre til at de lettere vil bli integrert i lokalsamfunnet. Vi tror dette vil gjøre at de føler en større tilhørighet til kommunen, samtidig som det vil gi økt sosial mobilitet. Tidligere forskning viser at innvandrere som bor i kommunale boliger ofte blir miserkjent av befolkningen, da

---

⁸ I 2011 inngikk IMDi en intensjonsavtale med 11 kommuner i Midt- Norge, deriblant Steinkjer, kalt K11. Formålet med K11 var å inngå en forpliktende og langsiktig avtale hvor hovedtemaene var jevnlig kvartalsvis bosetting, utvikling av introduksjonsprogrammet, og bosetting av enslig mindreårige. *Selvstendig boligkarriere* en del av K11.

kommunale boliger blir sett på som ”lavstatus” og signaliserer at beboerne blir sett på som ”trengende”. Selvstendig boligkarriere kan gi positive ringvirkninger som økt tillit fra kommunen til flyktningen, og fra lokalsamfunnet til flyktningen ved at de blir mer inkluderte og ”en av oss”. Det vil samtidig vise andre innvandrere at det er mulig å øke sin økonomiske kapital og bli mer inkludert og anerkjent.

Vi ser det slik at de som får muligheten til å kjøpe sin egen bolig vil kunne akkumulere sin økonomiske kapital ved å kunne delta i boligmarkedets prisstigning på lik linje med andre. Ved å flytte ut av en kommunal bolig vil de lettere bli inkludert inn i lokalsamfunnet som fører til utvidet nettverk og gir muligheten til økt sosial kapital. Gjennom å eie sin egen bolig vil de kunne tilføre økt kulturell kapital i form av status og anerkjennelse. Prosjektet vil derfor gi muligheten til bevegelse i det sosiale rom.

Modellen under vil illustrere de ulike prosjektenes tilgang på feltene arbeid, utdanning, lokalsamfunn og kulturarenaer, ut i fra Bourdieus kapitalformer.

	Integrering på tunet	Salg og service	Jobbsjansen	Fra kunnskap til handling	Selvstendig boligkarriere
Arbeid	Økonomisk, sosial og kulturell kapital	Økonomisk, sosial og kulturell kapital	Økonomisk, sosial og kulturell kapital		
Utdanning	Kulturell og sosial kapital	Kulturell og sosial kapital	Kulturell og sosial kapital		
Lokalsamfunn	Kulturell og sosial kapital	Kulturell og sosial kapital	Kulturell og sosial kapital	Kulturell og sosial kapital	Økonomisk, kulturell og sosial kapital
Kulturarenaer				Kulturell og sosial kapital	

5.2. Kommunens representanter og synet på integrering

Denne oppgaven handler om integrering, et vidt begrep som rommer mange ulike elementer. Det kan være vanskelig å finne en felles forståelse for begrepet, noe som kan gjøre det utfordrende å finne ut om et menneske er integrert eller ikke. Et av forskningsspørsmålene våre går ut på å forsøke å finne ut hva de ansatte i Steinkjer kommune legger i begrepet integrering. Vi kunne ikke finne i våre søk at Steinkjer kommune har noen nedskrevet definisjon eller konkret beskrivelse av hva de legger i sin forståelse av begrepet integrering. Regjeringens definisjon av begrepet illustrerer godt hvor stort omfanget av begrepet er:

Integrering handler om:

Kvalifisering, utdanning, arbeid, levekår og sosial mobilitet

Innflytelse i demokratiske prosesser

Deltakelse i sivilsamfunn

Tilhørighet, respekt for forskjeller og lojalitet til felles verdier

Resultatet langs disse dimensjonene avgjør hvor vellykket integreringen er.

Integrering er en tosidig prosess hvor innvandrere og majoritet både påvirker hverandre, og utformingen av samfunnet. (Regjeringen.no)

Da vi var ute etter å finne ut om Steinkjer kommune lykkes med sitt integreringsarbeid spurte vi våre informanter i kommunen følgende spørsmål:

Steinkjer kommune har et ønske om å bli bedre på integrering, har dere en definisjon på hva dere ser som vellykket integrering?

Vi hadde en samtale med en informant som illustrerte problematikken rundt kommunens forståelse og bruk av begrepet integrering:

”Steinkjer kommune har ikke et begrep på hva som ses på som vellykket integrering, og det er en av utfordringene. Hva er det å være integrert? Det vet vi ikke.(...) Det vi måler på i dag er om man er i arbeid eller utdanning etter endt introduksjonskurs, også måles det et år etterpå. Man kan godt være i arbeid, men være er helt uinkludert. I den jobben vi skal gjøre i 2014 må vi lage oss noen definisjoner på hvilke parametere vi skal se på for å svare på disse spørsmålene om vi klarer integreringen”.

Avd. for samfunnsutvikling

En ansatt i Flytkningtjenesten beskrev noen viktige faktorer knyttet til begrepet integrering.

”Vi hadde en runde på det rett før jul her, vi hadde et møte med IMDi hvor vi alle skulle si hva vi tenkte med integrering. Det med tilhørighet var et sentralt ord da, den høyeste form for integrering. Jeg tenker på deltagelse i samfunnslivet jeg da, og da blir det ofte sånn at vi tenker opplæring, jobb og så ut i samfunnet. Veien ut i

samfunnet og integrering går via jobb for mange. Men vi ser jo at vi må gjøre noe annet og, så vi prøver jo å få det sivile samfunnet til å engasjere seg å bli med”.

Flyktningtjenesten

Vår informant i Voksenopplæringa tolker begrepet integrering ut i fra kommunens målsettinger om deltagelse i utdanning og arbeidslivet.

”Ja, det er jo flest mulig i jobb da. Vi skal jo kvalifisere til videre utdanning eller jobb, så vi har jo indikatorer på om vi har lyktes på det. Og det er jo det vi måler på. Jobb, og frivillig deltagelse er jo en annen måte å måle det på. Men det er først og fremst har vi klart jobben med kvalifiseringa, er de deltagende i arbeidslivet rett og slett”.

Voksenopplæringa

Vår informant fra NAV er usikker på om det finnes en overordnet definisjon på begrepet integrering i Steinkjer kommune.

”Jeg håper det. Jeg er ikke helt sikker men jeg håper det. Integrering må jo være at du fungerer som en familie, du har inntekt, du har nettverk, du er med og bidrar i helheten”.

NAV

Vår informant fra Plan- og utredningstjenesten hadde noen personlige tanker om integrering.

”Jeg tenker på deltagelse i samfunnet jeg da, at man har og lever et godt liv i forhold til at man har kontakt med mennesker i samfunnet. Det går mye på det sosiale rett og slett. Også er det noe med kunnskap da selvsagt, det er mye lettere om man har kunnskap på tvers av kulturene. Det er jo noe dette her med å være flerkulturell, og det tar sikkert litt tid tenker jeg når en flyktning kommer hit til Norge, å oppleve at man er flerkulturell. For du har jo med deg din egen kultur ganske lenge vil jeg tro, og føler liksom den tilhørigheten. For hvis jeg skulle flyttet til utlandet hadde jeg vært norsk ganske lenge før jeg kunne begynt å si at jo, jeg er faktisk flerkulturell”.

Plan- og utredningstjenesten

I samtale med representant fra avd. for oppvekst blir det belyst at inkludering er et viktig aspekt ved deres arbeid med integrering.

”I skole og barnehage politikken så er det jo slik at alle skal være inkludert. Det skal ikke spille noen rolle hvem du er, hvordan du ser ut eller hvordan du snakker, eller hvordan du fungerer, alle skal inkluderes”.

Avdeling for oppvekst

Gjennom samtale med en informant får vi belyst integrering fra familiers perspektiv.

”Nei, nå svarer jeg kun i fra mitt ståsted. Jeg har ikke kjennskap til overordnede kommunale definisjoner på det, det kan jeg ikke komme på at jeg har sett, men jeg har jo ikke lest alle planer og alt sånt i forhold til dette. Jeg tenker at integrering er når en familie trives og fungerer. Da tenker jeg i forhold til skole til barnet, opplæring hos voksne. At de føler en tilhørighet til og at de er en del av Steinkjer, og selvfølgelig å ha norske venner og støttepersoner. Det med livskvalitet tenker jeg henger nøye sammen med det med integrering. Hvordan opplever innvandrerne selv at de har det, det tror jeg er et nøkkelspørsmål”

Barnevernet

Ingen av våre informanter kunne vise til en konkret nedskrevet definisjon av begrepet integrering i kommunen. Da de skulle fortelle med egne ord hva de mente integrering innebar, oppdaget vi noen ulikheter i svarene. De kvalifiserende enhetene fokuserer hovedsakelig på utdanning og arbeid i sine definisjoner av begrepet. Denne enhetlige forståelsen av integreringsbegrepet kan forklares ut fra de målene de selv jobber ut i fra, og det samarbeidet disse etatene har seg i mellom. Avdeling for samfunnsutvikling belyser at de måleindikatorene kommunen benytter i dag, ikke sier noe om i hvor stor grad inkludering er en del av integreringsprosessen. De resterende informantene fokuserer mer på trivsel og sosiale faktorer i sine beskrivelser av begrepet. Dette kan være grunnet i at de jobber tett opp mot familier og barn, og ser nødvendigheten av å ha et helhetlig perspektiv på integreringsarbeidet.

Vi vil nå gå videre til å se på de ulike oppfatningene kommunens ansatte har på integrering og lokalsamfunn. Dette innebærer å se på deres tanker om flyktingenes møte med Steinkjers innbyggere, hvor vi vil illustrere viktigheten av frivillig arbeid i lokalsamfunnet. Vi ser også på hva kommunens representanter tenker om bosetting av flyktninger i lokalsamfunnet. Vi vil også drøfte i hvor stor grad flyktninger i Steinkjer blir inkludert i samfunnet og hvor stor tilgang de har på sosial kapital.

5.2.1. Integrering og lokalsamfunn

Tidligere forskning viser at det er viktig å forske på hvordan innvandrere og flyktninger blir integrert i lokalsamfunnet. Steinkjer kommunes slagord er åpen, lys og glad, og vi spurte i den forbindelse kommunens representanter hvorvidt de trodde lokalbefolkningen levde opp til kommunens visjon i møte med innvandrere. Alle våre informanter trodde det var vanskelig å komme i kontakt med Steinkjerbyggen, og de hevdet grunnene til dette kunne være at folk i dag er veldig private og opptatt, noe som fører til at de oppfattes avvisende. En informant

påpekte at samfunnet har endret seg, og hevder at nordmenn ”i gamle dager” besøkte hverandre uten å ringe først. Dette illustrerer at i dagens travle samfunn er vi kanskje for avhengige av å måtte ha avtaler, og det er ikke rom for de samme uformelle møtene som tidligere.

En samtale med en informant bekrefter disse antagelsene, og tegner et bilde av flyktninger i møte med dagens norske samfunn.

”Veldig ofte tror jeg det er en mentalitet som gjør at du sier ikke hei til dem du ikke kjenner, og da blir det litt vanskelig. Mange sier at de eneste de har snakka med er læreren på skolen og dama på prix, og det er for dårlig. Så hver og en av oss kan gjøre en forskjell bare med å bry oss. (...) Jeg tror kanskje vi skal si til oss selv hver og en av oss som bor her i landet at vi må strekke oss litt lenger. Og at det er klart at om vi får en ny nabo, om han kommer fra Snåsa eller om han kommer fra Eritrea så må vi tenke over om vi kanskje skal gå og si hei, kanskje vi skal bry oss litt ekstra. Så jeg tror vi har litt å gå på, det handler vel om den norske mentaliteten. Men jeg tror det er for lite kontakt mellom nordmenn og innvandrere”.

Voksenopplæringa

Under vårt arbeid med denne oppgaven har vi sett at frivilligheten er en viktig del av integreringsarbeidet som blir utført i lokalsamfunnet. Steinkjer kommune har en Plan for Frivillighetspolitikk 2012-2016 der viktigheten av et samarbeid mellom de frivillige organisasjonene og kommunen blir belyst.⁹

Planen viser at de frivillige organisasjonene gir tilgang på ulike nettverk, er samfunnsbyggende og bidrar til store verdier i det norske samfunnet og viser til en kartlegging i Steinkjer kommune i 2011 der det ble fastslått at kommunen har stor frivillighet. Det er mange foreninger, lag og organisasjoner, og det er en stor dugnadsånd i kommunen. En representant fra kommunen hevder at kommunen ikke kan være noe annet enn en tilrettelegger for integrering fordi den virkelige integreringa skjer i lokalsamfunnet. Informanten fortalte at Røde kors har mange tiltak for innvandrere i lokalsamfunnet. De har tilbud som flyktningguide, internasjonal kafé og ulike fritidsaktiviteter for barn. De benytter

---

⁹ Bakgrunnen for denne planen er Stortingsmelding 39 (2006-2007:12) ”Frivillighet for alle”. Der står det blant annet om viktigheten av frivillig arbeid i lokalsamfunnet: *”I en tid med stadig økende privat velstand og individualisme har vi også behov for sosial tilhørighet gjennom deltakelse i ulike fellesskap. Frivillig sektor er en slik kanal for engasjement og samfunnsdeltakelse og har avgjørende betydning for livskvalitet, fellesskap og utvikling. (...) Deltakelse i frivillige organisasjoner fremmer sosialt fellesskap, gir læring og kunnskap og bidrar til å utvikle demokratisk kompetanse”.*

seg også av Huset som en arena, med tilbud spesielt rettet mot ungdommer. Røde kors fungerer også i følge vår informant som en brobygger mellom flyktninger og lokale lag og foreninger.

”Vi setter det ikke på dagsorden for innbyggerne i Steinkjer at de må være med på å integrere innvandrere, kanskje det er noe vi burde gjøre? For ut i fra det jeg sier er det jo lokalsamfunnet som integrerer”.

Avdeling for samfunnsutvikling

Gjennom kontakt med Røde Kors uttrykkes det manglende kommunikasjon med kommunen når det gjelder videreformidling av informasjon, da den blir hold innad i systemet og ikke kommer ut til den ønskelige gruppen brukere. Steinkjer kommune støtter seg på frivillige organisasjoner i sitt arbeid, og subsidierer Røde kors for at de skal kunne drive et aktivt frivillig integreringsarbeid. Røde kors informerer om at de er fornøyd med denne avtalen, og ser ikke hvordan kommunen kunne brukt sine ressurser for å drive dette arbeidet på samme måte selv.

Nord- Trøndelag Røde kors har vært samarbeidspartner med kommunen side 2002, og har hatt ansvaret for flyktningguiden som har vært et integreringstiltak i Steinkjer. Siden oppstart var dette en god ordning, og det ble en bro bygger mellom mange flyktninger og nordmenn der de knyttet kontakter og lærte om det norske samfunnet. I de siste årene har det blitt færre guider, og Røde Kors har i samråd men kommunen bestemt seg for å satse på andre prosjekter som leksehjelp og andre felles arrangementer og tiltak. Kommunen og Flyktingetjenesten ser på dette som en videreutvikling av guide tilbudet, og at tilbudet nå blir rettet mot hele gruppen i stedet for mot enkelt individer. Steinkjer kommune ønsker videre å inngå en fast samarbeidsavtale med Røde kors med tanke på at de skal ta seg av samfunnsinformasjonen til flyktningene, slik at de kan knytte kjennskap til andre lag og foreninger der de kan få nye nettverk (Røde kors).

Under intervju med kommunens representant fra Voksenopplæringa får vi belyst viktigheten av å kommunisere ut til befolkningen at integrering er et samfunnsansvar som angår oss alle. Informanten hevder at det er viktig å signalisere til innbyggerne i kommunen at dette ansvaret innebærer behovet for flere flyktningguider, og at flere må engasjere seg for at innvandrere skal integreres i lokalsamfunnet.

Med bakgrunn i våre informanters syn på integreringsprosessene i lokalsamfunnet, vil vi ut i fra våre tolkninger drøfte hvorvidt Steinkjer kommune tilrettelegger for at flyktninger skal bli integrert i lokalsamfunnet. I drøftingen tar vi utgangspunkt i annethetens sosiologi og Bourdieus kapitalformer.

Våre data viser at kommunens representanter tror det er vanskelig for flyktninger å møte lokalbefolkningen i Steinkjer. De mener det kan være ulike grunner til dette og det blir nevnt at mentaliteten i dagens samfunn viser at folk er for opptatt og private til å bry seg. Dette gjør at de oppleves som avvisende og fører til at det blir for lite kontakt mellom innvandrere og lokalbefolkningen. Regjeringens definisjon av begrepet integrering viser at det er en tosidig prosess mellom innvandrere og befolkning. Bosetting av flyktninger er dermed et samfunnsansvar for kommunen og dets innbyggere. Vi ser ut i fra våre funn at det blir kommunisert for lite ut til lokalbefolkningen at de er delaktige i integreringsprosessene, og at bosetting av flyktninger kan oppfattes som kommunens ”prosjekt”. Vi tror dette fører til at befolkningen ikke opplever at de har et ansvar for å bidra til at flyktninger skal inkluderes i deres hverdag. Tidligere forskning viser at reproduksjonen av synet på ”oss” og ”dem” fører til at flyktninger ikke blir inkludert og anerkjent i samfunnet. Dette fører til at de blir sett på som det Smith beskriver som ”annetheter”. Ved å bli sett på som en minoritetsgruppe i et majoritetssamfunn vil flyktninger bli satt på sidelinjen og vil derfor ha større utfordringer med å tilegne seg det Bourdieu ser på som sosial kapital. Bourdieu vektlegger nettverk som en viktig agent for å øke sin sosiale kapital. Flyktninger har ofte tette ”ressurssvake” nettverk, det vil si at deres kontakter er innad i en gruppe og dermed ikke skaper noen nye bånd. Dette vil også være tilfellet for flyktninger i Steinkjer hvis møtet med lokalbefolkningen er som kommunens representanter beskriver.

Våre data viser at Steinkjer kommune kun kan være en tilrettelegger for integrering, noe som belyser kommunens samarbeid med frivilligheten. Det vises til at integreringsprosessene skjer i møte med lokalsamfunnet, og derfor vektlegges frivillighetens viktige arbeid. I kommunens plan for frivillighetspolitikk (2012 – 2016, s. 2) understrekes det at *”Frivillighet øker samfunnets sosiale kapital ved at tillit, identitet og samhold skapes i møter mellom mennesker”*. Vi vil drøfte den sosiale kapitalen flyktninger får i møte med frivilligheten. Steinkjer kommune samarbeider med Røde kors om integreringsarbeidet, og de ulike tilbudene foregår hovedsakelig på arenaer som blir benyttet av innvandrere og de som jobber med frivillig arbeid. Selv om noen av arrangementene foregår på offentlige plasser er tilbudene tilspisset innvandrere, og blir dermed ikke en inkluderingsarena som lokalbefolkningen oppsøker og tar del i. Vi mener derfor at frivilligheten gir tilgang på arenaer som er relativt lukket, da innvandrerne stort sett får kontakt med frivillige ”hjelpere” som fører til at den sosiale kapitalen begrenses. De får dermed ikke tilgang på sosial kapital gjennom personlige forbindelser, men på det grunnlag at de er ”annetheter”. Tidligere

forskning viser at denne type forbindelser opprettholder flyktninger som den ”svake” part. (Kamper for anerkjennelse – unge flyktninger i møte med norske lokalsamfunn 2008, s 82).

I en samtale med NAV diskuterte vi kommunens samarbeid med frivilligheten hvor det kom frem et spørsmål om Steinkjer kommune kanskje lener seg for mye på frivilligheten i sitt integreringsarbeid.

”Ja, det var et godt spørsmål. Jeg tror det. Jeg tror kommunen kunne vært mer aktiv både til å stimulere økonomisk og på andre måter for å legge mer til rette eller at dem skal føle at dem... ikke det at dem skal ha noe igjen for jobben, men dem må føle at det er verdsatt. Og det tror jeg ikke. Så jeg er enig meg deg der, jeg tror de lener seg litt tilbake. Litt langt tilbake noen ganger og”.

NAV

Vi vil vise til modellen over prosjektenes tilgang på de ulike kapitalformene, hvor vi ser at de eneste tiltakene Steinkjer kommune har som er rettet mot integrering som gir tilgang på kulturarenaer, er prosjektet *Fra kunnskap til handling*. Der viser utviklingen av Rismelen folkehelsepark et tiltak som er under utvikling, og åpen barnehage på Sannan som er et begrenset tilbud rettet mot barnefamilier. Dette belyser at frivilligheten hovedsakelig er tilrettelegger for kulturarenaer for innvandrere i Steinkjer, og vi mener at disse nettverkene ikke gir en forankring til lokalbefolkningen.

Vi vil nå gå videre til å se på kommunens representanters meninger om bosetting i lokalsamfunnet.

Bosetting i lokalsamfunnet

Tidligere forskning viser at det er viktig å forske på innvandreres bosetting og hvordan dette kan påvirke integreringsprosessene. Avhandlingen *Kamper for anerkjennelse- unge flyktninger i møte med norsk lokalbefolkning* viser at bo forhold er en viktig faktor som påvirker flyktnings tilgang på nettverk og bidrar til at de blir sett på som *annetheter* i samfunnet. (Pedersen 2008, s. 88) Det er derfor viktig å belyse hvordan Steinkjer kommune møter utfordringene knyttet til flyktningsenes bo situasjon. Våre data viser at kommunen har utfordringer i forhold til den praktiske delen av bosetting i lokalsamfunnet, og at boligmarkedet er presset i Steinkjer. Vår informant ved Plan- og utredningstjenesten hevder at

disse utfordringene er knyttet til at de fleste kommunale boligene er i sentrum noe som gir en ujevn bosetting av innvandrere. Informanten viser til prosjektet *Selvstendig boligkarriere* som et økonomisk virkemiddel som vil frigi kommunale boliger ved at flyktninger får tilgang på å kjøpe sin egen bolig. Dette vil forhåpentligvis føre til en mer balansert bosetting. Dette påpeker også informanten fra Voksenopplæringa som ønskelig og belyser hvor viktig det er at innvandrerne blir bosatt i lokalsamfunnet med andre nordmenn slik at barn får muligheten til å få en annen opplevelse av sine omgivelser enn et sentrumsliv i en kommunal bolig vil gi.

”Jeg vil at dem skal oppleve å spille fotball på løkka ved huset sitt, og at dem skal kunne gå ut å bli kjent med nabogutten sin”.

Voksenopplæringa

Respondenten fra barnevernet påpeker at utfordringene i dagens bosettingssituasjon viser utfordringer spesielt for familier går på uegnede bo forhold som hindrer integreringsprosessen.

”Jeg synes Steinkjer kommune burde jobbe bedre med å finne egnede boliger og jeg ønsker at de er mer kritisk til det private leiemarked, jeg har sett litt av hvert for å si det sånn. Bolig problematikken bør det jobbes mye med fremover”.

Barnevernet

Våre funn belyser dermed en enighet om at utfordringene ved og bosettingsprosessen er knyttet til en for tett bosetting i sentrum. Dette rammer særlig familier og barn og viser at deres bosetting kan være en utfordring for at de blir integrert i lokalsamfunnet. Steinkjer kommune har gjennom prosjektet *Selvstendig boligkarriere* utarbeidet et konkret tiltak for å møte denne utfordringen.

Vi vil nå se nærmere på hva kommunens representanter tenker om integrering på arbeidsmarkedet.

5.2.2. Integrering på arbeidsmarkedet

Vi har tidligere i analysen beskrevet kommunens målrettede kvalifiseringsprosjekter som er utformet for å møte utfordringene med å få flyktninger inn i arbeidslivet. Vi vil se på

grunnene til at innvandrere har vanskeligheter med å komme inn på arbeidsmarkedet i Steinkjer kommune. Våre data viser at Steinkjer kommune har et relativt godt arbeidsmarked, med en ledighet som ligger på landsgjennomsnittet. Da Steinkjer er fylkeskommune og sentrum for næringsliv, er arbeidsmarkedet relatert til servicenæring og offentlig administrasjon, noe som krever høy kompetanse og utdanning.

Informanten ved Plan- og utredningstjenesten forteller at det ikke bare er flyktninger som har utfordringer med å komme seg i jobb i Steinkjer, og at næringslivet favoriserer de som har utdanning. Informanten fra NAV bekrefter at Steinkjer har et lukket arbeidsmarked, og at mange av ansettelsene går via nettverk.

”Og for den da som kommer fra helt andre land og en helt annen verden, hvordan skal du da komme deg... For det er ikke bare at dem skal vite hvem foreldrene dine er, de skal vite om besteforeldrene dine og. Og har bestefaren din gjort et eller annet galt så.. Nå setter jeg det litt på spissen, men det er sånn”.

NAV

Steinkjer Voksenopplæring forteller at de har et godt samarbeid med ulike nettverk som de benytter seg av i forhold til den kontakten de har med innvandrere som er kvalifisert til arbeid. De har en god oversikt over innvandrernes kvalifikasjoner samtidig som dem har kunnskap om arbeidsmarkedet. De benytter seg av et varslingsystem slik at innvandrere med de rette kvalifikasjonene blir knyttet opp mot et mentorprogram eller mot aktuelle stillinger.

Steinkjer kommune har stort fokus på mangfold og inkludering, men våre data viser at våre informanter er usikre på om det er ansatt minoriteter i administrative stillinger i kommunen. Voksenopplæringa er den eneste instansen vi har innhentet informasjon fra i kommunen som har minoriteter ansatt som en del av sin stab. Kommunen er selv klar over denne problematikken, og har som målsetting å bedre dette.

”Vi er ikke gode til det, med all respekt, men vi har det som målsetting og jobber mot det. Det å ansette folk med innvandrerbakgrunn vil være med på å gjøre det lettere for oss, og innrette tjenestene våre for å møte dem. Vi har ikke blitt gode på dette enda, da vi har for mange målsettinger. Det er heller ikke å legge skjul på at språkbarrierer blir betraktet som et større problem enn det er”.

Avdeling for samfunnsutvikling

Vår informant i NAV hevder at å ansette minoriteter vil være positivt for både ansatte og brukere av tjenestene.

”Det å få inn fremmedspråklige på en arbeidsplass det er positivt. Jeg skal ikke si at vi er noe flinke på det, for vi har ingen per i dag. Kanskje bør vi være litt i forkant vi som vil at andre arbeidsgivere skal stille opp og åpne dørene. At dem som kommer hit ser kanskje noen de kjenner og at dem kan se at det nytter faktisk”.

NAV

Hovedfunnene våre viser at det er flere grunner til at flyktninger har vanskeligheter med å komme seg inn på arbeidsmarkedet i Steinkjer. Våre data viser at Steinkjer har et lukket arbeidsmarked hvor man er avhengig av å ha nettverk for å få arbeid som ikke krever høy utdanning eller kompetanse. Vi ser og at kommunen også er en lukket arbeidsarena, som ikke har lyktes i å inkludere minoriteter. Våre informanter hevder at språkbarrierene kan bli betraktet som et større problem enn de er i et arbeidsforhold, og at det bør fokuseres mer på den berikelsen et mangfold vil gi.

5.2.3. Integrering i skolen

I og med at de fleste innvandrere bruker mesteparten av sin tid i Norge på skolebenken framfor i arbeidslivet, vil vi beskrive Steinkjer Voksenopplæring og deres opplæringstilbud.

”Introduksjonsprogram er et individuelt tilrettelagt program som løper over en periode på inntil 2 år, og, som når særlige grunner taler for det, kan forlenges i inntil 3 år. Introduksjonsprogrammet, som er et helårig kvalifiseringsprogram med inntil 37,5 timer per uke, skal som hovedregel inneholde opplæring i norsk, opplæring i samfunnskunnskap, samt tiltak som forbereder til videre opplæring eller tilknytning til arbeidslivet”. (IMDi.no)

Flyktingetjenesten og Steinkjer Voksenopplæring samarbeider om introduksjonsprogrammet og kvalifiseringen av nyankomne flyktninger.¹⁰ De ble fra høsten 2013 samlokalisert på Campus Guldbergaunet, hvor Voksenopplæringa grunnet plassmangel siden våren 2014 måtte

---

¹⁰ Steinkjer Voksenopplæring har tilknytning til mange ulike nettverk, og samarbeider med ulike støttespillere som Flyktingetjenesten, Hero mottak, ulike virksomheter som stiller med plasser til språktrening, enheter i kommunen som er i kontakt med elevene, innvandringsforvaltningen; politiet, VOX og Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet (Kvalitetsmelding for skole 2012, Tiltaksplan for 2013).

ty til delt opplæringsarena med en ekstra avdeling på Rønninggården på nordsida i sentrum. Målet er i følge vår informant ved voksenopplæringa at avdelingene skal samles igjen i 2015.

Elevantallet ved Voksenopplæringa på Steinkjer har økt kraftig de siste årene grunnet arbeidsinnvandring, opprettelsen av Hero mottak i Steinkjer og salg av tjenester til andre kommuner i Nord- Trøndelag. Det er til enhver tid 200 elever ved skolen, og i løpet av et år benytter 400 innvandrere seg av skolens tilbud. Elevene ved Voksenopplæringa kommer fra 35 ulike nasjonaliteter, og skolen tilbyr og gir ulike typer opplæring til forskjellige grupper innvandrere, det kan være flyktninger, arbeidsinnvandrere, inngifte og personer fra Hero mottak. Personalet ved Steinkjer voksenopplæring er pedagoger med spesialkompetanse, og teamene er vel gjennomtenkt i forhold til hvem som jobber med de ulike oppgavene i de ulike team. Vår informant fra Voksenopplæringa hevder at skolen er god på å gi sine ansatte kompetanseheving på ulike områder.

”Veldig mange med veldig god kompetanse på det dem jobber med her, du må jo ha flerkulturell kompetanse og fordypning i norsk fra helst universitetsutdanning. Det er en skole med veldig faglig trykk, det stilles store krav”.

Voksenopplæringa

I takt med den økende etterspørselen har skolens tilbud utviklet seg enormt de siste årene. Tidligere forskning viser at Nord- Trøndelag er det fylket i landet som har fått flest flyktninger på spor 1, og i følge vår informant ved Voksenopplæringa har de sett at Steinkjer spesielt har fått mange på spor 1 deltagere som karakteriseres som alfaelever. Det at skolen har fått mange elever som er analfabeter har resultert i at de har måtte utviklet tilbudet sitt slik at de er rustet til å kunne tilby en god opplæring til alle, uansett hvilke type ferdigheter de stiller med.

”Vi har tatt i bruk litt nytenkning. Vi satsa mye på alfa når vi fikk mye alfaelever, for det var et nybrottsarbeid i hele Norge og faktisk i hele Norden. Så vi har vært med på den storsatsinga det er at lærerne som må gå foran og finne ut hva slags metoder vi faktisk skal bruke”.

Voksenopplæringa

Tidligere forskning viser at jo eldre man er når man kommer til Norge, jo mindre sjanse er det for at man fullfører videregående skole (Videregående opplæring og arbeidstilknytning for unge voksne innvandrere 2010, s?) Dette viser seg ut i fra våre data å være riktig.

Voksenopplæringa har hatt en storsatsing mot grunnskoleopplæringen, med tanke på at enslige mindreårige uten grunnskole fra hjemlandet skal lære seg norsk og få et vitnemål for grunnskolen. Vår informant fra Voksenopplæringa illustrerer at denne satsingen opp mot videregående skole har vært viktig.

”Det er færre innvandrere nå som detter ut av videregående som kommer i fra Steinkjer Voksenopplæring enn tidligere, og det vil bare være en bedring på sikt fordi at dem har en god basis”.

Voksenopplæringa

Voksenopplæringa vektlegger individuell tilrettelegging i undervisningen. Ved skolestart blir det utført en kartlegging av den enkelte elev for å finne ut hvilket språk og kompetanse de har med seg fra sitt hjemland. De som er analfabeter, har lite eller ingen skolebakgrunn havner i det Voksenopplæringa kaller spor 1. De som har hatt seks til åtte år skole i hjemlandet havner i spor 2, og på spor 3 havner de som er ferdig med videregående, har høyskole eller universitetsutdannelse. Innad i hvert spor er det flere nivå, og elevene får den første tiden tett oppfølging for å sikre at de er blitt plassert på rett nivå i riktig spor. Vår informant fra Voksenopplæringa hevder de har et veldig bra grunnskole tilbud, som gir vitnemål for voksne som tilsvarer kompetansemål for fullført ungdomsskole.

Den obligatoriske opplæringen i norsk og samfunnskunnskap inneholder en grunnleggende innføring i norsk på flere nivå som er lagt opp etter individuelt behov. Samfunnskunnskap inngår i opplæringen, og 50 timer av undervisningen i samfunnskunnskap gis i følge vår informant på et språk elevene forstår. Samfunnskunnskap gir en grunnleggende innføring i norske samfunnsforhold, og det blir brukt tolk eller gruppeledere med utenlandsk bakgrunn slik at det sørges for at alle deltagerne forstår opplæringen.

Steinkjer Voksenopplæring er også de eneste i Nord- Trøndelag som tilbyr Bergenskurs. Fremmedspråklige må bestå bergentesten for å kvalifisere til høyere utdanning som høyskole og universitet, og Bergenskurs kvalifiserer til å ta Bergentesten.

Voksenopplæringa tilbyr innvandrere i Steinkjer et godt utvikla tilbud. Voksenopplæringa møter flyktninger med et bredt tilbud og en individuell tilpasset opplæring som gir alle, uavhengig av tidligere kvalifikasjoner, en mulighet til å opparbeide seg nødvendig kunnskap til å komme seg ut i arbeid eller videre utdanning. Steinkjer kommune ser at ikke alle klarer å

opparbeide seg den nødvendige kunnskapen gjennom et ordinært skoleløp, noe som er bakgrunnen for at kommunen tilbyr målrettede kvalifiseringsløp gjennom ulike prosjekter. Disse prosjektene blir utviklet slik at de til slutt vil bli en del av tilbudet i introduksjonsprogrammet, noe som vil føre til at de lettere vil få innpass på arbeidsmarkedet i Steinkjer.

Vi vil nå se på hva kommunens representanter mener om integrering på de ulike kulturarenaene i Steinkjer.

5.2.4. Integrering på kulturarenaer

Etter å ha kartlagt kommunens tilbud ser vi at i regi av kommunen er det få tiltak rettet mot integrering av flyktninger på de ulike kulturarenaer. Kommunen har et prosjekt som er under utvikling rettet mot dette feltet, *Fra kunnskap til handling* som vil tilrettelegge for inkludering gjennom sosiale møteplasser. Utenom dette er det frivilligheten som tilbyr konkrete møteplasser og ulike aktivitetstilbud for flyktninger. Våre data viser at kommunen har mange ulike aktivitetstilbud til befolkningen, men våre informanter hevder at flyktningenes økonomiske utfordringer kan begrense deltagelse i disse tilbudene. Vår informant i barnevernet hevder at det stilles store krav til utstyr til de ulike fritidsaktiviteter og aktiviteter i forbindelse med skole, og at dette er en utfordring for mange. Informanten tenker at kommunen kan bli flinkere til å tilby ordninger i samarbeid med frivilligheten, og at det har vært snakk om at flere organisasjoner har vært inne på tanken om å opprette en byttestasjon eller sentral der de som har behov har mulighet til å hente ut litt utstyr.

”Man trenger ikke ha nytt utstyr, men det skal være hensiktsmessig. Jeg tenker at det stilles store krav, samtidig som det er viktig å få lov til å gå på skøyter og ski og at det kan gjøres mer for at det skal bli lettere å få tilgang på dette utstyret”.

Barnevernet

I samtale med NAV blir vi informert om at kommunen har ulike virkemidler for at barn skal få tilgang på utstyr for å være med på ulike aktiviteter. Informanten fortalte at fylkesmannen er tilsynsmyndighet i saker hvor det bes om økonomisk støtte, hvor NAV blir bedt om å gå utenfor de opprinnelige satsene og normene når det gjelder barn. NAV forteller videre at det

har blitt et større fokus på dette området med barn og barns aktiviteter, da de ser at det er viktig for at barn skal bli inkludert.

”Kulturelle aktiviteter, idrett eller korps eller hva det måtte være, det tror jeg er kjempe viktig, det med å delta og bruke de tilbudene som er. Og det tenker jeg er veldig viktig for denne gruppa, for vi vet jo at økonomien deres er dårlig, og det sitter langt inne for mange av disse foreldrene å skulle prioritere, ja, kall det kulturelle ting”.

NAV

Når vi spurte våre informanter i kommunen i hvilken grad Steinkjer kommune var behjelpelig økonomisk i startfasen slik at innvandrere får muligheten til å være med på aktiviteter, fikk vi opplyst at enslige mindreårige får betalt for aktiviteter og at utover dette mener de folk må dekke dette selv gjennom introduksjonsstønad. For de som ikke klarer dette økonomisk har kommunen i samarbeid med fylkeskommunen laget et hjelpemiddel som vil tre i kraft i april 2014.

”Vi har utviklet et opplevelseskort som er rettet mot familier med dårlig råd, og innvandrerfamilier vil kunne komme i den kategorien. Kortet er todelt, en opplevelsesdel og en kompetansedel. Det er holdt av plasser i den kommunale kulturskolen som skal gå til barn som faller innenfor den kategorien kortet er ment for”.

Avdeling for samfunnsutvikling.

Opplevelseskortet er et helsefremmende tiltak på bakgrunn av HUNT undersøkelsen, Hvor det har blitt satt i gang flere tiltak for å fremme en bedre helse for befolkningen. I kommunedelplan for kultur 2010- 2013 foreligger følgende visjon: *”Steinkjer kommune skal legge til rette for et bredt spekter av kulturvirksomhet, slik at alle innbyggere får anledning til å delta i kulturaktiviteter og oppleve et mangfold av kulturuttrykk”.* Ut i fra et folkehelseperspektiv er det viktig at alle skal få tilgang på kulturelle aktiviteter, uavhengig av sosialøkonomisk status, alder, kjønn eller etnisitet, og kultursektoren skal tilrettelegge for at alle skal kunne delta. Opplevelseskortet er et samarbeid mellom NAV, private aktører og kommunen, og skal kunne gis ut til barn mellom 4 og 18 år. En ansatt i NAV sier at de disponerer 15 stykker i forhold til barn og ungdom, og at kortet kan gis ut til familier uten

ordinær lønnsinntekt som fullt ut eller supplerende mottar sosialstønad. Hvorvidt flyktningene kommer inn under de kriteriene avhenger dermed av hver enkelt familie og dens inntekt.

”Jeg tror det er viktig for ungene når de kommer på skolen enten etter en ferie eller sånn at dem har vært med på noen ting og at dem har noe å fortelle. At de føler de har hatt noen opplevelser, og det tror jeg er kjempeviktig å legge til rette for at dem får være med på. Men det koster jo mye, og det kortet kan være en lettere inngangsbillett”.

NAV

På kommunens hjemmeside finner man god informasjon om kommunens kulturaktiviteter. Man kan benytte seg av alt fra idrett til teater og drama, kulturskolen har mange ulike tilbud innen musikk og dans, men ikke minst blir friluftsliv og områdene rundt om i Steinkjer verdsatt med ulike turløyper og idrettsanlegg. For enslige mindreårige flyktninger er det spesielt aktuelt med Huset der ungdomstjenesten holder til. Biblioteket i Steinkjer er også en integrerings arena der alle er velkomne og de har mange ulike aktiviteter og tema dager.

Under arbeidet med denne studien har vi sett av våre data at Steinkjer kommune har enkelte utfordringer knyttet til sitt integreringsarbeid som vi ønsker å belyse. Dette vil vi presentere i neste kapittel.

5.3. Felles utfordringer i forhold til integrering

5.3.1. Innvandreres økonomiske forståelse

Vi vil nå belyse en utfordring som dukket opp når vi snakket med kommunens representanter om hvilke generelle utfordringer de så at innvandrere i forhold til økonomi. Vi har i våre data sett noen interessante funn i forhold til innvandreres økonomiske forståelse som vi gjerne vil presentere her.

I en samtale med vår informant fra NAV var vi innom temaet økonomi hvor vi får fortalt at mange innvandrere må kontakte NAV for hjelp når de ikke klarer å dekke sine utgifter til livsopphold. Informanten mener det er lite verdig for innvandrerne å måtte ty til hjelp ”så fort

de får en regning". Vi stilte deretter et oppfølgingsspørsmål om informanten tror det er ren økonomi som er problemet, eller om det er kunnskapen om økonomi.

"I utgangspunktet er det kunnskap om økonomi, for det å styre økonomien sin er det mange som har utfordringer med".

NAV

Denne utfordringen ble også belyst av vår informant fra Barnevernet, som har et inntrykk av at økonomi er et stort tema for mange familier.

"Jeg tror også at det handler mye om opplæring, det med budsjett, det med å skulle styre. Det er jo mye med prioriteringer, så jeg tror veiledning og tips på det er bra".

Barnevernet

Dette funnet viser til en økonomisk utfordring som bunner i at flyktningene kan ha mangelfull forståelse for privat økonomi. Dette kan vise seg å ha sammenheng med dårlig språkforståelse under opplæring av dette temaet i introduksjonsprogrammet.

5.3.2. Integreringsarbeid og politisk innflytelse

Under vår datainnsamling bemerket vi oss at flere av kommunens representanter nevnte utfordringer knyttet til politisk forståelse av integreringsproblematikken. Vi mener dette er et viktig funn som vi nå vil presentere.

Under intervjuet med vår informant fra Voksenopplæringa ble det snakket om at det mangler en forståelse av det helhetlige kvalifiseringstilbudet i samfunnet, og at for at denne problematikken skal nå ut til folk hevder informanten at det må jobbes mer internt med forståelsen av dette. Det informanten savner i denne prosessen er større deltagelse fra politikerne.

"Jeg tenker at vi må jobbe mer internt med det i kommunen, for å få forståelse i hele kommunen. Og så tenker jeg at vi må ha med oss politikerne, de må vite hva vi holder på med. Gjerne komme mer på besøk på skolen her, vi må være flinkere til å invitere

dem hit. Og de må komme tettere på i dialogmøte og delta der det er skolefaglig utvikling. Så det ønsker jeg meg, politikerne enda tettere på”.

Voksenopplæringa

Informanten forteller også at undersøkelser ved skolen viser at mange av innvandrerne er interessert i å være med å påvirke politisk, samtidig som veldig få er aktivt med på politikken i Steinkjer. *”Det kunne også vært gjort en bedre jobb i forhold til det, med rekruttering til politikken”.*

I samtale med informanten fra NAV ble det fortalt at hvis kommunen skal kunne tilby et helhetlig godt tilbud gjennom samarbeid internt og med ulike aktører i næringslivet, mangler det et større trykk både fra politikere og administrasjonen i kommunen. Vår informant synes det er vanskelig å få politisk gjennomslag for ulike saker i Steinkjer, og vi spør hva grunnene til dette er.

”Jeg syns politikere og administrasjonen i kommunen engasjerer seg alt for lite både i forhold til den gruppen her og ungdommer, for det er der utfordringene ligger for Steinkjer. (...) Det er jo administrasjonen og politikerne som må pålegge at her skal det faktisk gjøres en innsats. Og jeg tror ikke politikerne ser den hele sammenhengen jeg. Dem sitter i hver sine komiteer og det mangler et eller annet som ikke er godt. Men dem er en nøkkelpart oppi det her, for at det skal fungere. Og den rollen syns jeg ikke dem har tatt på alvor”.

NAV

Disse funnene belyser ønsket og behovet for større politisk innflytelse og engasjement i forhold til integreringsarbeidet av flyktninger i kommunen.

Nå vil vi belyse viktigheten av hvordan kommunen ønsker flyktningene velkommen til Steinkjer som bosettingskommune.

5.3.3. Tildeling av bosettingskommune

Under intervjuene med representantene kommunen ble vi informert på generell basis om forholdene rundt en del av de problemene som eksisterer i Norge rundt dette med bosetting av flyktninger i kommunene. Tidligere dreide utfordringene seg om at det tok lang tid å få svar på søknaden. I dag får man fort svar, men må vente lenge på og bosetting i kommunene.

I dag sitter ca 5000 flyktninger og venter fordi kommunene selv kan velge om de vil bosette flyktninger, og hvor mange de eventuelt vil bosette. Vår informant fra Voksenopplæringa deler sitt syn av denne prosessen sett i fra sitt ståsted.

”Det er ikke noen tvang for kommunene per i dag, men som vertskommune for et mottak ser vi jo hva det gjør for beboeren og eleven. Det kan jo være sånn nå at det tar et halvt år før du får tildelt kommune, så får du kommunen din men det tar fortsatt et halvt år før du kommer deg ut i kommunen din. Så det tar alt for lang tid. På det året skjer det mye”.

Voksenopplæringa

Den største utfordringen ved bosetting i kommunene er knyttet til boligsituasjon. Vår informant forteller om konkrete forslag som er overgitt til IMDi, som kan lette ventetiden i mottaket.

”Det som vil hjelpe litt er at når du får tildelt en kommune må kommunen ta kontakt tidligst mulig med den personen som har fått kommunen sin og ønske dem velkommen, gjerne reise på besøk eller sende en pakke som velkommen til vår kommune. Fortelle at grunnen til at vi ikke bosetter deg før da og da er at vi har utfordringer i forhold til bolig. Det er veldig forskjellig hvordan det gjøres, det er opp til hver kommune. Men det tenker jeg kunne vært gjort på en bedre måte”.

Voksenopplæringa

Vi vet ikke hva slags praksis Steinkjer kommune har på dette, men vi har valgt å ta dette inn som et av spørsmålene vi har stilt til innvandrerne i vår andre del av undersøkelsen. Dette vil da kunne vise hvordan de opplevde mottagelsen i Steinkjer kommune.

Vi vil nå gå videre til å belyse et ønske fra barnevernet om et nødvendig hjelpemiddel knyttet til utfordringer de ser i sitt arbeid rettet mot innvandrerfamilier.

5.3.4. Hjelpemiddel til barnevernstjenesten

Under vår datainnsamling noterte vi oss at informanten fra barnevernstjenesten ytret et ønske om et nyttig verktøy som vil hjelpe dem i sitt arbeid. Etatens møte med minoritetsfamilier presenterer en problematikk knyttet til barneoppdragelse som følge av flyktingenes møte med en ny kultur. Informanten forteller at deres arbeid viser at innvandrere i møte med nye

normer og regler bruker mye energi på å tilegne seg ”den norske oppdragerstilen”. Informanten forteller at gjennom informasjonsarbeidet rettet mot blant annet temaer som oppdragervold, oppleves innvandrere positive til å lære seg nye metoder for å motvirke det som i deres hjemland ofte er en naturlig del av oppdragelsen.

”Hva skal vi gjøre i stede etterspør de. Vi har ikke noe foreldreveiledningsprogram i Steinkjer til denne gruppen, vi har jo dette med ICDP som er prøvd ut i mange andre kommuner”.

Barnevernet

ICDP er et foreldreveilednings program som tar opp ulike tema i forhold til det med barn. Programmet skal være et hjelpemiddel som skal lære foreldrene å se barnas signaler og besvare disse signalene, lære om grensesetting og ikke minst hvordan man kan avlede barn i stede for å gå i onde kommunikasjons sirkler med barnet. Det viser viktigheten av samspill med barn, og vil et forebyggende tiltak for å redusere antall barnevernssaker.

Vi har nå vært igjennom analysen hvor vi har sett på styringssystemet gjennom intervjuer med representanter for dominanssystemet og analyse av styringsdokumenter som skaper handling for innvandrere i deres hverdag. Vi vil nå gå videre til analysen av intervjuene med innvandrerne.

Del 2 Innvandrernes møte med styringssystemet

Vi vil i denne delen ta for oss analysen av intervjuene med innvandrerne, for å se på deres tolkninger og opplevelse av møtet med lokalsamfunnet og kommunens tilbud ved bosetting. Dette vil belyse hvorvidt kommunen har klart å møte deres forventninger og behov i sin tjenesteproduksjon. Da innvandrere er en marginalisert gruppe, bruker vi annethetens sosiologi for å se på det konkrete møtet mellom individ og institusjon.

5.4. Møtet med Norge, Steinkjer og introduksjonsprogrammet

Den første delen av intervjuene med flyktningene omhandlet spørsmål angående deres første møte med Norge og Steinkjer. De fikk her mulighet til å reflektere rundt sin opplevelse av møtet med Steinkjer som bosettingskommune. Våre funn viser at informantene beskriver det første møtet med Norge og Steinkjer som vanskelig, de følte seg overlatt til seg selv og opplever at de ikke fikk tilstrekkelig hjelp i forhold til å være ny i Norge. De forteller at de følte seg ensomme, og de fleste ønsket å flytte fra Steinkjer i startfasen. En informant fortalte at han trodde Norge var et land med god økonomi, mange jobber og høy utdanning, men at han nå opplever at Norge ikke er så ulikt sitt eget hjemland i forhold til disse utfordringene.

Våre informanter beskriver alle at når de i mottak fikk tildelt Steinkjer som bosettingskommune, fikk de kun et informasjonsbrev med opplysninger om kommunen. De beskriver at de ikke visste hva som ventet dem, og at de savnet en tettere kontakt med kommunen fra start. Dette ville hatt betydning for den første tiden i kommunen. Våre informanter ble deretter spurt hvordan de ble mottatt da de ankom Steinkjer. En enslig informant fortalte at han var usikker på hva som ventet han.

” I was waiting in Steinkjer approximately 1 hour, not even knowing who was coming for me. I was nervous. They should have come for me, and waited for me. But I was the one waiting for them. It's better to visit and share information with new settles, because they don't have any picture about where they are going to settle, it is always better to have information for hand”.

Enslig mann

Ingen av våre informanter hadde i utgangspunktet selv valgt Steinkjer som bosettingskommune. De fleste ønsket seg en større og mer kjent by, men ettersom Steinkjer kommune har relativt kort ventetid på bosetting valgte de allikevel å flytte hit. Ingen av våre informanter visste noe om Steinkjer før de flyttet hit, og de hadde heller ingen bekjensheter her.

Ved ankomsten til Steinkjer ble informantene mottatt av ansatte ved Flyktningetjenesten, og ble dermed vist sine nye hjem der de fikk litt generell informasjon om fasilitetene i Steinkjer.

Etter en kort omvisning fikk de hjelp med de nødvendigste innkjøpene. Alle våre informanter forteller at den første hjelpen de fikk i dette møtet med kommunen var mangelfull, noe som førte til at de følte seg overlatt til seg selv på en fremmed plass. En familie vi intervjuet fortalte at huset de ble bosatt i var uten særlig inventar, og besto av gamle møbler som luktet og var skitne. Dette gjorde at inntil de fikk seg jobb måtte de spare fra ”matpengene” sine for å kjøpe det nødvendigste til seg selv og barna. Alle informantene forteller at mesteparten av den informasjonen de tilegnet seg den første tiden, var gjennom hjelp fra andre flyktninger og innvandrere som hadde vært i samme situasjon. Den samme familien forteller at det å komme til Steinkjer uten noen eiendeler var også vanskelig.

Flere av våre informanter påpeker at den informasjonen man får om Norge mens man enda bor på mottak ofte er glemt eller ikke blir vektlagt når man befinner seg i en usikker mottakssituasjon. De påpeker at det hadde vært fornuftig og fått repetisjon av informasjonen etter at de ble bosatt, slik at mange problemer og bekymringer kunne vært unngått.

Vi vil nå belyse innvandrernes syn på begrepet integrering.

5.5. Innvandrernes syn på integrering

På lik linje med kommunens representanter, hadde også innvandrerne ulike definisjoner på hva begrepet integrering innebærer. Våre funn viser at innvandrerne fra sitt ståsted allikevel hadde en felles forståelse av hva de tenker om det å være integrert. Tidligere forskning viser at norsk innvandringspolitikk gjennom mediene har skapt en urolighet og mistillit i samfunnet rettet mot innvandrere. Denne mistenkeliggjøringen opprettholder synet på innvandrere som annetheter, og reetablerer synet på *oss* og *dem*. (Pedersen 2008, s. 71) Dette mener vi kan være grunnlaget for at majoriteten ofte har et perspektiv som ser at når innvandrere er blitt *som oss* er de vellykket integrert. En informant viser at innvandrere kan ha et annet syn på integrering enn det nordmenn ofte ser som et på som et positivt tegn på tilpasning i forhold til integreringsprosessen.

”If a refugee women dresses like a Norwegian or wear trousers, we often say, oh, she is well integrated. But it is the other way around”.

Enslig mann

Dette viktige funnet viser at det kan være en utfordring å bli inkludert i samfunnet når man har et så ulikt syn på hva det vil si å føle seg integrert. Tidligere forskning viser hvor viktig det er for innvandrere å bli anerkjent i samfunnet ved og ”få lov” å være den du er selv om du holder på dine egne tradisjoner og språk (Fra flyktning til lokalbefolkning – En kvalitativ studie av flyktninger i to distriktskommuner, 2011).

Alle våre informanter mener det er viktig å se på integrering som en toveis prosess, og de ser at de selv har et ansvar på lik linje med lokalbefolkningen. Noen påpeker at kommunen har en del av ansvaret, men de føler at de allikevel blir overlatt mye til seg selv. En informant tolker det på følgende måte:

”De i kommunen har ikke tid til det, du kommer til Steinkjer, og da er det ferdig med saken”.

Enslig mann

En av våre informanter sier *”Det er ikke integrering i Steinkjer og Norge”*. Dette begrunner informanten med at man ikke får brukt kunnskapen man har med seg fra sitt hjemland og påpeker at det er mange flyktninger som kommer til Norge med høy utdanning, men at man ikke får benyttet seg av den kompetansen man har med. *”I Norge tenker de bare på papir, så tiden går fra folk. De sitter bare og spiser, de får ingen jobb, ikke sant? Så det er negativt til landet”*.

Våre data viser at våre informanter ser at ansvaret for integreringsprosessene ligger både hos kommunen og hos dem selv. Men innvandrernes forståelse av hva det vil si å være integrert kan i følge våre funn vise seg å være ulik den forståelsen majoritetssamfunnet har.

5.5.1. Integrering i lokalsamfunnet

Steinkjer kommune ønsker å fremstå som åpen lys og glad, og dette er en visjon som avhenger mye av befolkningen i lokalsamfunnet. Hvordan tar lokalbefolkningen i Steinkjer imot nye innbyggere?

Vi spurte våre informanter om det er vanskelig å bli kjent med nordmenn og Steinkjerbygg. De fleste svarte at de opplever lokalbefolkningen som veldig reserverte, og at de er vanskelige å komme i kontakt med. Flere av våre informanter er kun på hils med nordmenn, selv etter mange år i kommunen. De tror at grunnene til dette er at nordmenn har lange arbeidsdager og derfor er for slitne til å bry seg om andre enn sin egen omgangskrets. Mange erfarer at nordmenn sjelden henvender seg til dem uten grunn, men ser at nordmenn er hyggelige hvis de først får kontakt. Alle våre informanter ønsker at de hadde mer personlig kontakt med nordmenn i lokalsamfunnet.

“I don`'t have any Norwegian friends, but I have some Norwegian Facebook friends”.

Enslig mann

Våre data viser at alle våre informanter er en del av et nettverk, og at de derfor ikke føler direkte *utenforskap*. Men de føler alle et *utenforskap* i forhold til majoritetsbefolkningen, da de ikke har knyttet så mange personlige kontakter i lokalsamfunnet.

”Det er lettere å få venner fra andre land, de forstår deg fordi vi er alle utlendinger. Det er litt vanskelig å få norske venner. De snakker ikke, og hvis de ikke kjenner deg, de gir faen. De hilser ikke, vi bor jo på Steinkjer! Jeg kjenner noen, men det er vanskelig. De vil ikke bli kjent med utlendinger eller folk som flytter hit fra andre steder i Norge, men jeg vet ikke hvorfor det er sånn”.

Enslig mann

I en av familiene fortalte faren at han ikke er redd for å bli diskriminert, han vet hvordan han skulle takle det. Men han er alltid bekymret for sin unge datter og er redd for at hun skal bli urettferdig behandlet på grunn av sitt opphav.

Våre data viser at de informantene som har hatt lang botid i Steinkjer tror at de ble lettere integrert enn det innvandrere blir i dag. En av informantene føler seg litt som en banebryter for de som kommer hit i dag. Noen av informantene har opparbeidet seg et relativt stort nettverk, hovedsakelig bestående av transnasjonale nettverk. Men vi ser også av våre data at mange har fått bekjentskaper gjennom ulike trossamfunn. Dette bekrefter hva tidligere forskning har vist om at innvandrere lettere blir integrert gjennom religiøse nettverk.

Det kan være lettere for familier med barn å finne nye nettverk, ved at de har større tilgang på arenaer enn det enslige har. De barnefamiliene vi intervjuet sier at deres barn benytter seg av ulike fritidsaktiviteter, og at de som foreldre benytter seg av tilbud som blant annet lørdagsåpen barnehage. Dette blir beskrevet som en god integreringsarena hvor de treffer andre voksne mens barna leker. Våre data viser at selv om våre informanters barn benytter ulike fritidsarenaer, blir foreldrene likevel ikke inkludert blant de andre foreldrene på disse arenaene. Dette blir oppfattet som en utfordring. Våre data viser at barnefamiliene ser positivt på at deres barn blir invitert i bursdag og lek til andre norske barn, men stiller spørsmål ved at ingen barn kommer hjem til dem. De tror dette har bakgrunn i at foreldrene er redde for at barna deres ikke skal bli fulgt godt nok opp. Vi ser av våre data at familier med større barn tror det er lettere for ungdommer å komme i kontakt med hverandre, enn det er for små barn. Dette da ungdommer er mer selvstendige, og er mindre avhengig av foreldrenes tilstedeværelse og planlagte lek.

Alle våre informanter ønsker at kommunen tilrettelegger for mer aktiviteter og arrangementer der folk kan møtes. De fleste synes at det er for lite som skjer, men dette kan også komme av ulike interesser blant flyktninger og nordmenn.

”Mange liker å gå på tur, eller gå på ski, det er litt rart, for vi er ikke vant til det”.

Familiefar

Alle våre informanter har vært eller er aktive i frivillige organisasjoner i lokalsamfunnet. De påpeker viktigheten av å være i et fellesskap og å ha et tilholdssted der man føler seg likestilt. Samtlige av våre informanter kjenner til Røde Kors, og har på et eller annet tidspunkt hatt kontakt med organisasjonen. Vi spurte om organisasjoner er nødvendig for å få et nettverk på Steinkjer.

”Det er ikke vanskelig, det handler om hvilken person man er, hvis man er aktiv og snill og glad er det lettere å bli kjent med folk, men hvis man ikke er det, er det vanskelig, da trenger man kanskje en organisasjon for å få venner”.

Enslig mann

En av våre informanter har vært med aktivt med i Røde kors i noen måneder, og beskriver gleden ved å ha en flyktningguide. De går på kino sammen, prater eller drar på turer, og har blitt en del av guidens personlige nettverk. Det å ha en flyktningguide verdsettes høyt hos våre informanter, og flere ønsker seg det. De synes det er trist at Røde Kors har sluttet med

dette tilbudet. De som ikke har hatt tilbudet om guide ser at andre har hatt stor nytte av denne ordningen og forteller om ”ekte vennskap” og skulle ønske de kunne oppleve det samme. En ung enslig informant beskriver sine bekjenskaper gjennom Røde kors.

”Det er mest voksne, det er lettere å bli kjent med dem, jeg vet ikke hvorfor, men jeg kjenner flere voksne i Steinkjer, enn ungdom, de er litt vanskelige å bli kjent med. Jeg vet ikke hva de tenker om innvandrere, kanskje de tror de er skumle”.

Enslig mann

Dette viser at kommunen har en utfordring i å kommunisere ut til lokalbefolkningen at det er et behov for at folk i alle aldre engasjerer seg, slik at gruppen enslige unge menn føler *utenforskap*. Flere av våre informanter har i ulik grad benyttet seg av Røde kors sine tilbud som språktrening eller leksehjelp. En har også vært med i Røde kors sin turgruppe, der de arrangerer ulike turer i nærområdet eller andre steder i Norge. Da vi spurte våre informanter om de ulike lag og foreninger er viktig for å få nettverk i Steinkjer, var det delte meninger om dette. Enkelte hevdet at det å bli kjent med folk er opp til hver enkelt, men hvis man ikke er av den sosiale typen kan slike treffpunkt ha stor betydning for den enkelte.

Vi vil nå belyse noen utfordringer vi ser er knyttet til flyktnings bo situasjon.

Bolyst

Tidligere forskning viser bo forhold og plassering av flyktninger i lokalsamfunnet er en viktig faktor inkludering som gir anerkjennelse hos befolkningen. Avhandlingen *Kamper for anerkjennelse – unge flyktninger i møte med norske lokalsamfunn* illustrerer faren for segregering og dannelsen av gettoer som fører til at flyktingene blir stigmatiserte som ”svake”. Vi vil nå se på våre informanters opplevelse av egen bo situasjon.

Kun en av våre informanter er fornøyd med bo forholdet sitt, og opplever selv å ha vært heldig. De andre informantene er av ulike årsaker ikke fornøyd, og sier at deres bo forhold er for dyre, små, langt unna sentrum, kalde eller i for dårlig forfatning. Plassering nevnes også som en viktig faktor, noe som belyses av en familiefar.

”Det er ikke bra her i byen. For eksempel Skjefte, der er det mange barnet mitt kjenner, alle barn er ute og leker og man trenger ikke å gå vakt. Her må jeg gå

sammen med henne til barneskolen eller til andre steder. Det er fordeler og ulemper med å bo i byen”.

Familiefar

Oppfatningen våre informanter sitter igjen med fra bosettingsprosessen er at man må klare seg selv. De som har hatt så dårlige bo forhold at de ønsket å flytte, har hatt negative opplevelser i møte med private utleiere.

I neste del vil vi se på innvandrernes muligheter på arbeidsmarkedet.

5.5.2. Integrering på arbeidsmarkedet

Ingen av våre informanter har hatt noe med kommunens yrkesrettede prosjekter å gjøre. Dette kan skyldes at de ble bosatt før tilbudene trådte i kraft, eller at de ikke er innen for målgruppen som har behov for et annet tilbud enn det ordinære løpet. Samtlige av våre informanter har på et eller annet tidspunkt hatt sommerjobb, jobb eller praksis. Alle ønsker å jobbe, betale skatt og være selvstendig, og sier at de ikke vil være en byrde for samfunnet.

”Vi vil ikke gå til NAV, vi vil ikke se dem nå. Det er bedre å være selvstendig, man må jobbe. Hvorfor kommer vi hit? Alle må gå på jobb og bygge landet, ikke sant?”

Familie

For den ene familien vi snakket med var introduksjonsprogrammet viktig for å lære hvordan de skulle bli integrert inn i det norske samfunnet. Der lærte de norsk slik at det også var lettere å få norske venner. Det var også veien til å få seg en praksisplass og senere jobb. Videre fortalte de hvor viktig det for deres integreringsprosess å få seg en jobb. De mener at nordmenn ikke er så lette å komme i kontakt med utenfor konkrete arenaer, og våre funn viser at flere av våre informanter har personlige nettverk knyttet opp mot både tidligere og nåværende arbeidsplasser. Integrering skjer i stor grad på arbeidsplassen, det er der man får praktisert språket og knyttet bånd og kjennskap med andre.

”Jeg kjenner de på arbeidsplassen min, jeg besøker dem, treffes på senteret, så vi drikker kaffe eller går på ski”.

Våre data understreker viktigheten av å ha nettverk for å få tilgang på arbeidsmarkedet. Våre data viser at i Steinkjers arbeidsmarkedet er det veldig mange jobber som ikke blir utlyst. Vi anser ut i fra våre opplysninger om arbeidsmarkedet at dette i hovedsak er til stillinger som ikke krever formell kompetanse. De fleste av våre informanter hevder at de har fått jobb gjennom nettverk. *”Man får ikke jobb hvis man ikke kjenner noen, man MÅ det for å få jobb”*, sier en enslig mann.

De fleste av våre informanter har utfordringer med å skaffe seg fulltids arbeid, selv etter mange år i arbeidslivet. Våre data viser at de får jobber de er overkvalifisert til, noe som gjør at de har ugunstige arbeidstider i et lavt lønnet yrke. Flere av informantene er klar over at det er en uheldig situasjon, men de innser at de må ta de jobbene de får slik at de kan forsørge seg selv og være selvstendige.

”Steinkjer er nesten den største kommunen i Nord- Trøndelag, de tar i mot nesten 35 personer i året, men de må skape jobb for dem og gjøre dem selvstendig. Mange innvandrere i Steinkjer har ikke jobb, og det er veldig få arbeidsplasser i Steinkjer”.

Enslig ung mann

Hvorvidt jobb er den viktigste faktoren for å bli på Steinkjer, er svarene delt mellom informantene.

”Hvis det ikke er jobb, hvordan vi lever”?

Familie

”Jeg har jobbet i nesten 4 år nå. Jeg vil ikke flytte, jeg liker Steinkjer, hvis jeg skal flytte må man begynne på nytt, må bli kjent med folk å finne jobb. Det er bra her, for jeg kjenner alt”.

Enslig mann

Nå vil vi belyse informantenes opplevelse av skoletilbudet.

5.5.3. Integrering i skolen

Voksenopplæringa er den første institusjonen flyktningene møter gjennom introduksjonsprogrammet. Fra en tilværelse i mottak forklarer samtlige av våre informanter at det å komme inn som en deltager i introduksjonsprogrammet gjorde livet mer forutsigbart, og at de gjennom voksenopplæringa fikk et større nettverk blant innvandrerbefolkningen på Steinkjer. Våre data viser at de flyktningene som kom til Steinkjer før skolen utviklet sitt tilbud var misfornøyd med skoletilbudet, mens de flyktningene som har kommet i den senere tid er mer positive til tilbudet. En informant som var deltager ved ”den gamle skolen” husker tilbake og beskriver skoletilbudet slik:

”De sier du skal lære norsk, men du lærer ingenting, det var en bok som het Ny i Norge, eller På vei, de snakker bare om mat”.

Enslig mann

Ikke alle synes det er like enkelt å lære seg språket. Rapporten *Videregående opplæring og arbeidstilknytning for unge voksne innvandrere* viser at alder har betydning for tilegnelse av kunnskap. En ung informant som kom til Norge som analfabet er fornøyd med kvalifiseringen han har fått.

”Jeg kunne ikke lese og skrive, men nå leser jeg og skrive norsk”.

Enslig ung mann

Våre funn bekrefter denne tidligere forskningen da en av våre voksne kvinnelige informanter forteller at det var vanskelig å starte på skolen igjen etter så mange år. Informanten belyser også at det var utfordrende å gå i samme klasse som ungdommer, da de lærte språket fort og kvalifiserte fortere enn henne.

Det er mange som ønsker de kunne tatt en høyere utdanning, men på grunn av familiesituasjon og økonomiske utfordringer velger de dette bort for å kunne forsørge sin familie.

Da vi spurte våre informanter om hva som manglet i løpet av denne 2- års perioden i introduksjonsprogrammet var det flere som nevnte tolk. Flere av våre informanter opplyser

oss om at de bare hadde rett til en time med tolk, og at dette vil påvirke deres forståelse av den informasjonen de mottar i starten av introduksjonsprogrammet. Denne informasjonen blir ofte oversatt av andre innvandrere, som også har språklige utfordringer.

”They are giving information about skatt, tax system, and barnevern and things like this. And people are sitting in this classroom, taking part in this program, doesn` t understand what the program holders are talking about. And when they say, we don` t understand, they say, just try to understand the Norwegian. How can they understand!?! You see, that is the problem”.

Enslig mann

Med mer tolkebruk tror våre informanter det hadde vært mindre misforståelser og frustrasjoner. En grundigere opplæring i husholdningsøkonomi og bruk av minibank, nettbank osv hadde også vært en fordel. Flere av informantene viser til tilfeller der folk har fått høye inkassokrav og manglende forståelse for økonomi.

”Det kom en dame og snakket om det, men i den tida kunne jeg ikke norsk, nesten halvparten snakket ikke norsk, så vi forsto ikke”.

Enslig mann

En av våre informanter belyser hvor viktig kommunens utvikling av yrkesrettede prosjekter rettet mot innvandrerkvinner er, ved å påpeke viktigheten av at kvinner blir utdannet i Norge. Informanten hevder at kvinner er de som får verden til å gå rundt, og at i sitt hjemland er det få kvinner som har utdanning da de heller velger å gå hjemme med barna. Informanten hevder derfor at ved å utdanne kvinner utdannes også den neste generasjonen, da barn er spesielt avhengige av sine mødre.

Våre informanter med barn foreteller også at det er en utfordring at barna ikke har morsmåslærer på skolen eller i barnehagen. Barna har vanskelig med å snakke med sine besteforeldre. Noen av barna blir frustrerte og triste når de ikke kan kommunisere på morsmål. De forteller at morsmålsundervisning ikke blir prioritert på skolen da barna snakker for godt norsk. Barna lærer språket fort, de snakker trøndersk og foreldrene føler barna er godt integrert inn i det norske samfunnet.

Våre informanter har barn fra barnehagealder til høyskolestudenter, og alle er fornøyde med barnas oppfølging, og de forteller at de har god kontakt med de ansatte.

En av informantene forteller om sine utfordringer knyttet til foreldremøter ved barnets skole. Hun sier at hun ikke alltid forstår når de snakker fort på trøndersk, og er redd for å spørre da hun ikke vil fremstå som dum. Hun synes det er litt rart å komme på foreldremøtene, for det er ingen som snakker med henne. De norske sitter alene, og innvandrerne sitter også gruppevis, etter hvilket land de kommer fra. Det er liten kommunikasjon.

I det neste avsnittet vil vi belyse hvilke arenaer innvandrerne ser på som viktige i sin hverdag.

5.5.4. Integrering på kulturarenaer

Våre informanter forteller at det finnes mange aktiviteter på Steinkjer, spesielt når det gjelder idrett. Men det de fleste påpeker ved disse tilbudene er at de er for dyre og svømming nevnes av flere. De forsøker likevel å benytte seg av disse arenaene gjennom sine transnasjonale miljø, men møter utfordringer der de føler at de ikke er velkomne som brukere av disse arenaene.

”Jo, det finnes, men det koster. Å spille fotball koster 4000, men om sommeren spiller alle utlendinger sammen. Jeg har lyst til å spille sammen med norske, men det er litt vanskelig, fordi de vil ikke at andre personer fra andre land eller kommuner skal komme”

Enslig mann

Nordmenn og innvandrere har til dels forskjellige interesser når det gjelder fritidsaktiviteter. Dette viser seg i våre data hvor innvandrerne belyser et ensidig tilbud. Flere påpeker at det er for lite innendørs aktiviteter for voksne, og viser til at de savner tilbud som karate og boksing.

”In Steinkjer Campus it is a lot of young teenagers and children, but I don`t really know what there is for old people. But for the young generation, they have full access to a lot of activities”

Enslig mann

I Kongens gate 32 finnes det biljard. Det er åpent hver dag, men vår informant har forstått det slik at man må kjenne noen for å være der. Han forteller at innvandrere har en dag i uka, og da er det ingen andre nordmenn der. Biblioteket blir flittig brukt av mange innvandrere, men av våre informanter var det bare to som bruker biblioteket. En kommer dit på språktrening mens en annen bruker å lese aviser sammen med pensjonistene. Han oppsøker også biblioteket når det kommer forfattere dit eller ved andre arrangementer.

Våre informanter ønsker helt klart at det skal skje mer på Steinkjer, og at kommunen skal tilby flere aktiviteter som ikke er så dyrt. Som en informant sa ”*Ikke gratis, bare billigere*”.

Til slutt vil vi belyse noen utfordringer vi ser innvandrerne har som annetheter i Steinkjer.

5.6. Felles utfordringer i forhold til integrering

Den første utfordringen som viser seg i vår analyse er knyttet til innvandrernes opplevelse av mottagelsen i Steinkjer. Våre data viser at kommunens tjenester i møte med innvandrerne er noe mangelfull, noe som fører til at de føler seg miserkjente og hjelpeløse. Dette fører til at innvandrerne får liten tillit til kommunen som styringssystem, ved at de må oppsøke hjelp hos andre *annetheter*.

Våre data viser at innvandrere i startfasen har et større behov for tolk enn det kommunen tilbyr, noe som fører til usikkerhet og missforståelser som gir store konsekvenser for enkeltindivider. Dette er utfordringer som viser seg blant annet i deres forståelse av personlig økonomi.

Det er også store utfordringer knyttet til innvandrernes boligsituasjon. Det er et trangt marked med pressede priser, og man ser at bosettingen av innvandrere i kommunale boliger fører til en getto tilstand i Steinkjer sentrum. Hvis kommunen kommer i gang med prosjektet *Selvtendig boligkarriere* kan de endre på denne trenden.

Steinkjersamfunnet har en stor utfordring ved lokalbefolkningen ikke inkluderer innvandrere i sin hverdag. Våre data viser at dette er en utfordring den offentlige administrasjonen og politikerne i kommunen må ta innover seg, noe som viser seg i vår kartlegging av kommunens

tilbud der det mangler inkluderende tiltak rettet mot denne arenaen. Da kommunen bare kan være en tilrettelegger av konkrete tilbud, er dette en utfordring som må kommuniseres ut til befolkningen. Kommunen kan med prosjektet *Fra kunnskap til handling* bidra ved å skape en arena for uformelle møteplasser, men det er opp til lokalbefolkningen å inkludere *annetheten*. En informant påpeker at utfordringen ligger hos lokalbefolkningen.

”Det går ikke. Aldri. Vi blir likestilt når nordmenn blir sosial”.

Enslig mann

Vi trodde i utgangspunktet at det ville være lettere for familier med barn å bli integrert i lokalsamfunnet da de vil ha tilgang på flere arenaer. Men våre funn viser at selv om de har tilgang på flere nettverk blir de likevel ikke inkludert i disse. Den eneste inkluderingsarenaen vi kan se inkluderer foreldre med barn, er Sannan barnehage sitt tilbud om lørdagsåpen barnehage. Dette er en sosialt konstruert arena skapt for *annetheter*.

Under analysen av våre data ser vi at frivilligheten i regi av Røde kors er et viktig moment i Steinkjersamfunnet. Deres tilbud blir og har blitt benyttet av alle våre informanter og er for mange den eneste inkluderingsarenaen utenfor skole eller arbeid. Vi ser allikevel at dette er ”konstruerte tilbud” hvor ”hjelpere” møter de ”trengende”, og at det i utgangspunktet ikke skaper arenaer for uformelle møter. Personlig tilknytning og anerkjennelse er viktig, og er noe de fleste innvandrere ikke får tilgang på gjennom kontakt med lokalbefolkningen. Hvis man hadde klart å opprettholdt tilbudet om flyktningguide hadde enkeltindivider fått muligheten til å knytte personlige bånd. Da dette tilbudet også er sosialt konstruert for *annetheter*, vil det likevel åpne for nære relasjoner og nettverk som fører til kontakter i lokalsamfunnet.

Alle som ønsker religiøs tilknytning får det i form av at nettverkene eksisterer. De blir inkludert i ulike trossamfunn da religionen er en felles interesse. Uavhengig om man går i kirka eller i en moské for å praktisere sin tro, blir man inkludert i et fellesskap. Tidligere forskning viser at de ”hvite” blir lettere inkludert i lokalsamfunnet. Dette mener vi kan overføres til religiøs praksis i den forstand at vi har større forståelse for kirkegjengere og er mer inkluderende og viser tillit til de innvandrerne som blir inkludert i et trossamfunn som er mer likt ”vårt”, enn det vi er til ”de andre” som tilhører trossamfunn som ønsker sin egen arena. Dette er en utfordring som blir skapt ut i fra et dominansperspektiv skapt av den ”hvite” majoritet. Våre data viser at denne *annetheten* ikke betrakter sin religion som en

hindring for inkludering, de vil bare bli anerkjent for den de er uavhengig av sin tro. Flere av våre informanter ytrer et ønske om et religiøst tilholdssted, hvor de kan praktisere sin tro.

”It will play a important part in our lives, because sometimes when you are confused, you can go to the mosque and sit down and relax, and find some spiritual confidence”

Enslig mann

For barnefamilier kommer det også et sterkt ønske om mer veiledning i forhold til hvordan man oppfostrer barn i et flerkulturelt samfunn. En av våre informanter fikk familieforening etter at han hadde vært noen år i Norge. Han forteller at han var svært lykkelig da de endelig gjenforentes, men etter et par år ble det noen utfordringer med barneoppdragelsen på grunn av kulturen. Barna var da tenåringer, og det var andre forventninger av tenåringer her enn i deres hjemland. Begge foreldrene føler at de fikk mye informasjon om barneoppdragelse gjennom introduksjonsprogrammet, men det var mest rettet mot små barn. De savnet veldig støtte og veiledning i det å ha større barn. Som de selv forteller fikk de hjelp av nordmenn til å forstå litt, mens synes den norske kulturen med oppdragelse av tenåringer la opp til at barna ble overlatt for mye til seg selv. De tror begge at det norske samfunnet har påvirket barna mye. Deres barn har hatt mye kontakt med andre barn og ungdom i nærmiljøet. De forteller at de har tatt imot det av norsk kultur som de synes er bra og som passer inn i deres kultur. Noe har vært litt vanskelig, som for eksempel når tenåringsbarn har spurt foreldrene om det er greit at de får seg kjæreste. De vil gjerne at barna skal vente med det til de er ferdig med utdanningen. De har merket at barna har vært veldig påvirket av venner i forhold til å få tidlig kjæreste. Men foreldrene sier at de er glad for at barna spør dem, da må de ha gjort noe riktig. De var selv unge foreldre og vil at barna deres skal være klar for alt som kan skje når man får seg kjæreste.

Vi vil avrunde denne studien ved å besvare vår problemstilling og våre forskningsspørsmål.

6. KONKLUSJON

Vår overordnede problemstilling har utformet hensikten med denne studien, som har vært *Hvordan lykkes Steinkjer kommune med integreringsarbeidet*. Vi har sett på kommunens tilbud i samsvar med innvandreneres opplevelse av dette, ved å bruke annethetens sosiologi.

Gjennom vår analyse har vi påpekt ulike utfordringer i forhold til integreringsarbeidet hvor vi ser at Steinkjer kommune er på vei til å utvikle et godt kvalifiseringstilbud for innvandrere innen feltene utdanning og arbeid. Våre data viser at det som mangler for at kommunen skal kunne gi et helhetlig tilbud, er knyttet til inkludering i feltet lokalarenaer. Dette er noe som på overordnet nivå i kommunen nå har satt fokus på, gjennom prosjektet *Fra kunnskap til handling* hvor Rismelprosjektet vil bidra til utviklingen av nye sosiale møteplasser. Men vi ser gjennom vår studie at for at innvandrere skal bli integrert i lokalbefolkningen, er det nødvendig at kommunen ser sitt ansvar i å kommunisere ut til folket at de dette er en utfordring som ligger hos dem. Kommunens tilbud om integreringstiltak på kulturarenaen, er det frivilligheten i regi av Røde kors som har hovedansvaret for. Vi ser at disse tilbudene skaper konkrete integreringsarenaer for mange, men at de også bare kan være en tilrettelegger ved å tilby en tjeneste. Vi ser at dette inkluderer innvandrere i et fellesskap, men ved at det ikke lenger ikke lenger blir tilbudt flyktningguider vil det bli vanskeligere å oppnå den personlige kontakten utenom transnasjonale nettverk.

Gjennom vårt første forskningsspørsmål ville vi se på *hvordan de ansatte i kommunen ser på eget arbeid*. Denne delen av oppgaven har vært bakgrunn for den kartleggingen vi har utført av kommunens integreringsarbeid. Der kommer det frem at de ser at hovedutfordringen knyttet til integreringsarbeidet ligger i å få innvandrere kvalifisert til høyere utdanning og jobb. Kommunen bosetter mange flyktninger med lav utdanning, noe som fører til at de vil ha et relativt langt for å kvalifisere til arbeid. Steinkjer kommune har et vanskelig og lukket arbeidsmarked, noe som skaper vanskeligheter for arbeidssøkere uten formell kompetanse. Disse utfordringene har vært hovedfokuset for kommunens integreringsarbeid, noe som viser seg i deres tilbud. Kommunen som organisasjon har ulike strukturelle utfordringer, som påvirker samhandlingen i deres produksjon av tjenester. Vi ser at kommunens ansatte er realistiske og løsningsorienterte i forhold til dette. Ut i fra kommunens perspektiv ser vi at de lykkes med sitt arbeid rettet mot innvandrere, da de definerer integrering ut i fra en tjenestetilbyders standpunkt.

Gjennom vårt andre forskningsspørsmål har vi sett på *hvordan innvandrere opplever integreringsprosessene i Steinkjer*. Vår studie viser at innvandrerne vi intervjuet opplevde integreringsprosessene ulikt i forhold til hvor lenge de har bodd i kommunen. Våre data bærer preg av at de som har vært her lengst har mottatt et dårligere tilbud enn de som har kommet de siste årene. Dette kan ha sammenheng med de store endringer som har fulgt med utviklingen

av Voksenopplæringa og den nye introduksjonslovens større fokus på individuell opplæring. Ut i fra deres perspektiv ser vi at de opplever tjenestene som mangelfull, i den forstand at de i sin ankomst kommer som ”trengende”, hvor de opplever å bli mye overlatt til seg selv. Ved at flyktningene hadde fått en tettere oppfølging med mer personlig kommunikasjon, hadde de muligens følt seg mer velkommen og anerkjent i som innflyttere i Steinkjer. Når vi ser på kommunens tilbud i samsvar med innvandrernes opplevelse av dette, viser våre funn at disse gruppene har en ulik forståelse av hva det vil si å være integrert. Kommunen vektlegger økonomisk kapital som viktig for å motvirke klasseskille, mens innvandrerne ser i hovedsak på sosiale nettverk som hovedgrunnen til deres tap av tilhørighet. Innvandrerne vi har intervjuet gir oss informasjon som tilsier at de føler seg integrert ut i fra sitt eget perspektiv, men ikke ut i fra majoritetens. Dette fører til at de blir sett på som *annetheter*, men at de ikke føler seg slik selv. Ut i fra vår studie ser vi at innvandrerne ønsker å bli inkludert, men blir hindret av majoritetens syn på ”oss” og ”dem”. Dette fører til at innvandrere ikke er anerkjent i det norske samfunn.

Ut i fra vårt siste forskningsspørsmål ville vi belyse *hvilke plasser for integrering og inkludering ønsker innvandrere seg i Steinkjer kommune*. Gjennom vår studie har vi funnet ut at innvandrerne i Steinkjer ser at det finnes mange ulike tilbud, men at de har vanskeligheter for å bli en del av disse arenaene. Innvandrerne vi har snakket med har et stort ønske om å bli sett av befolkningen, noe som gjør at de i utgangspunktet ikke ønsker seg noen nye arenaer for integrering. De ser at de arenaene som har blitt skapt for ”dem” ikke fører til inkludering i lokalbefolkningen. De ytrer et behov for å bli inkludert på de arenaene som allerede eksisterer. Vi synes det er oppsiktvekkende at våre informanter forteller oss at de må vike for majoriteten når de samles for å spille fotball i det offentlige rom. Innvandrere ønsker seg flere arenaer som er åpne for alle uavhengig av inntekt og tilhørighet. Et sted hvor man kan møtes i fellesskap med lokalbefolkningen. Under et av våre intervjuer ble det sagt av en flyktning at Steinkjer kommune burde lage flere aktiviteter der nordmenn og innvandrere skaper mer sammen. For hvis man skaper noe sammen blir det fellesskap og mer integrering.

Dette viser at det er viktig at integrering ikke er en problematikk som fremtrer som kommunen sitt prosjekt, og vi ser at det er viktig at det blir internalisert i befolkningen at det er Steinkjer som samfunn som sammen må møte innvandrerne.

Litteratur

- Aakvaag, G.C.(2008). *Moderne sosiologisk teori*, Trondheim. Abstrakt Forlag AS.
- Bourdieu, P. (1995). *Distinksjonen: en sosiologisk kritikk av dømmekraften*, Pax.
- Grønmo, S. (1996). *Forholdet mellom kvalitative og kvantitative metoder i samfunnsforskningen*, i kompendiet SOS 310 *Sosiologisk tenkning og dagsaktuelle tema*, Oslo. Universitetsforlaget.
- Jakobsen, D.I.(2008). *Hvordan gjennomføre en undersøkelse? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*, 2. utgave, Kristiansand S. Fagbokforlaget .
- Kvale, S & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*, 2. utgave, Oslo. Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Ringdal, K. (2007). *Enhet og mangfold samfunnsvitenskaplig forskning og kvalitativ metode*, 2. utgave. Fagbokforlaget.
- Smith, D. E.(2005). *Institutional ethnography A sociology for people*, Oxford. AltaMira Press.
- Thagaard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse, en innføring i kvalitativ metode*, 3. utgave, Oslo. Fagbokforlaget.
- Widerberg, K. (2012) Dorothy E. Smith og institusjonell etnografi. *Sosiologisk årbok 2012*, Oslo. Novus Forlag.
- Bourdieu, P. (1991a). First Lecture. Social Space and Symbolic Space: Introduction to a Japanese Reading of Distinction. *Poetics today*, 12(4).
- Pedersen, J.(2008) *Kamper for anerkjennelse - unge flyktninger i møte med norske lokalsamfunn*. (Doktorgradsavhandling, NTNU, Trondheim)
- Gjennestad, S. (2011) *Fra flyktning til lokalbefolkning – En kvalitativ studie av flyktninger i to distriktskommuner*
- Derfor blir vi her - Innvandrere i Distrikts- Norge* (2012) NIBR- rapport 2012:5

Falch, T og Nyhus, O.H. (2010) *Videregående opplæring og arbeidsmarkedsopplæring for unge voksne innvandrere*. SØF- rapport nr 04/ 10

Vox- speilet 2013 (2014) Nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk. Hentet 10.05.2014.
<http://www.vox.no/statistikk-og-analyse/publikasjoner/Vox-speilet-2013/>

Navarro (2006) Bourdieu and "Habitus", Udatert, lest 14.05.2014.
<http://www.powercube.net/other-forms-of-power/bourdieu-and-habitus/>

Kommuneplanens samfunnsdel 2014 – 2017, Steinkjer kommune.

Bosetting av flyktninger i Steinkjer kommune 2012 – 2014, Steinkjer kommune.

Prosjektbeskrivelse Integrering på tunet med jobb i sikte, 2012. Steinkjer kommune.

Statusrapport Integrering på tunet med jobb i sikte, 2014.

Opplæringsprogram landbruk, Steinkjer kommune.

Bestillerkompetanse – Inn på tunet – Steinkjer 2013. Trøndelag Forskning og Utvikling.

Prosjektrapport, Samarbeidsrutiner og yrkesrettet kurs. Steinkjer kommune.

Fra kunnskap til handling og fra handling til kunnskap – Prosjektbeskrivelse. Steinkjer kommune.

St.meld.nr.39 (2006 – 2007). (2007). *Frivillighet for alle*. Kultur og kirke departementet.

Inn på tunet handlingsplan 2013 – 2017, Regjeringen.

Nasjonal strategi for Inn på Tunet 2012, Regjeringen.

Plan for frivillighetspolitikk, 2012 – 2016. Steinkjer kommune.

"God helse i Steinkjer", 2013 – 2017. Steinkjer kommune.

Kommunedelplan for samfunnsmedisin og folkehelse, 2013 – 2017. Steinkjer kommune.

Kommunedelplan for kultur, 2010 – 2013. Steinkjer kommune.

Kvalitetsmelding for skole, 2012, Tiltaksplan for 2013. Steinkjer kommune.

Intervju guide

Ansatte i kommunen

I.Arbeidsoppgaver :

1. Hvor lenge har du jobbet i Steinkjer kommune?
2. Hva er din stillingstittel/ arbeidsområde?
3. Hvor lenge har du jobbet i denne stillingen?
  - Hva går den ut på?
4. Hvorfor hadde du lyst på denne jobben?
5. Har du noe personlig engasjement rundt dette utenfor jobben?
6. På hvilket stadie/ tidspunkt møter du innvandrerne i din jobb?
  - Mottaksfasen
  - Skole/ utdannelse
  - Bistand
  - Bosatte
  - Asylsøkere
  - Helse
7. Hva ser du på som de største utfordringene i jobben din?
  - Økt innvandring
  - Lite ressurser
  - Liten tid
  - Uoppnåelige arbeidsoppgaver
  - Dårlig samarbeid
  - Lite velvilje hos lokalbefolkningen
  - Lite velvilje hos offentlige instanser
  - At man ikke blir tatt på alvor, og at andre ser viktigheten i din jobb

II. Integrering

a) Begrepet integrering:

1. Steinkjer kommune har et ønske om å bli bedre på integrering, har dere en definisjon på hva dere ser som vellykket integrering?
2. Hva er integrering for dere?
  - Skole/ utdannelse
  - Jobb

- Selvstendig
  - Norske venner
  - Norsk språk
  - Uavhengig av stønad fra NAV
  - Kan den måles
  - Er det sett fra deres ståsted
  - Dialog med innvandrerne selv, tilbakemeldinger og lignende
3. Kan du fortelle litt om hvordan dere jobber i forhold til integrering?
  4. Har du noen konkrete eksempler på hvordan dere jobber for integrering?
  5. Hvordan synes du integreringstrenden har endret seg fra du startet i din jobb til i dag?
    - Hva er annerledes?

b) Integrering og lokalsamfunn:

6. Det kommer fler og fler innvandrere til Norge og Steinkjer, hvordan stiller du deg til dette? Og hvordan tror du det vil påvirke Steinkjer som by?
7. Sammenligner dere med noen andre byer?
  - Deler erfaringer
  - Felles mål
  - Følger andre modeller
  - Følger andre dere
8. Hva har dere lyktes med/vært spesielt gode på i forhold til andre kommuner?
  - Få innvandrere ut i jobb
  - Økt interesse hos lokalbefolkningen?
  - Mindre skepsis både blant innvandrere og lokale
  - Flere aktiviteter
9. Vi sier at barna er vår fremtid, har dere spesielle tiltak for flyktningfamilier?
  - Kan du fortelle litt om hva det går ut på
10. Har dere spesielle tiltak for enslige flyktninger?

III. Integrering: Sosial mobilitet og økonomi

1. Nordmenn har en oppfattelse av at alle innvandrere er fattige, det er ikke alltid slik, men uten jobb i Norge kan den oppfattelsen til dels være sann. I hvilken grad er dere behjelpelige økonomisk i startfasen for at innvandrere skal ha økonomisk mulighet til å være med på aktiviteter?
  - Hvorfor/ hvorfor ikke?
  - Har disse tiltakene vært vellykkede?
  - Vurderer dere nye tiltak? Hvilke?
2. Hvilke økonomiske utfordringer ser dere at innvandrere har i Norge?
3. I hvilken grad eksisterer det et klasseskille mellom innvandrere og etnisk norske? Hvordan kan vi motvirke dette?

IV. Integrering: Arenaer for kulturutveksling/møteplasser

11. Hvilke møtesteder finnes nå og har dere ambisjoner om å skape nye møtesteder?
12. Mange innvandrere føler seg underlegne, og føler at de aldri blir likestilt med nordmenn. Finnes det arena her på Steinkjer der alle er likestilt?
  - Hvor?
  - Hvorfor skjer dette her?
  - Er det overførbart andre steder?
13. Religion er viktig for mange, tilrettelegger kommunen for at alle skal kunne få et religiøst tilholdssted?
  - Hvorfor velger/ velger ikke kommunen å bruke ressurser på dette?
14. Enkelte innvandrere hevder at det er for lite aktiviteter i Steinkjer, og det blir oss og dem holdning. Hvorfor tror du det oppstår slike grupperinger?
15. Høsten og førjulsvinteren har vært preget av et negativt media bilde når det gjelder innvandrer ungdom i større byer, har Steinkjer satt i gang noen forebyggende tiltak for at ikke lignende skal skje her?
  - Fundamentale religiøse grupperinger
  - Konflikter med lokalbefolkning
  - Tyveri

V. Integrering og språk:

1. Språk er ofte et maktmiddel, og en viktig del for å forstå et samfunn og dets ulike koder.
  - Hvor fornøyd er du med språkopplæringen i Steinkjer?
  - Hva kan forbedres?
2. Hva fungerer/ fungerer ikke. Har dere noen sanksjonsmuligheter til de som ikke vil gå på skole?
3. En del innvandrere hevder at det er vanskelig å få praktisere norsk utenfor skolen, er det den enkelte persons eget ansvar å lære seg norsk?
4. Hvor kan man praktisere språket?
  - Er det kommunens ansvar?
  - Frivillige organisasjoner?
  - Ikke et offentlig ansvar?

VI. Fremtidsvisjoner og utfordringer

1. Nå er det godt og vel 30 år siden de første innvandrerne kom til Steinkjer, hvordan tror du Steinkjer vil se ut 20 år frem i tid?
2. I løpet av de tiårene innvandring har pågått har kommunene måtte takle mange nye utfordringer, hva tror du den største utfordringen vil bli fremover?
3. Statistisk sett vil innvandringen øke, og ferske tall viser at innvandrerne er med på å øke tilflytningen til Steinkjer, ønsker dere at flyktningene skal bli her etter obligatoriske to år etter opphold, eller ser kommunen at utfordringene med å tilby nok arbeidsplasser blir stor, og har lite å tilby innvandrerne av flyktningebakgrunn?
4. Kompetanseheving og en flerkulturell forståelse er viktig i alle yrker, føler du at Steinkjer kommune tilbyr sine ansatte tilstrekkelig oppfølging, utdanning, kurs ol. for å øke sin kunnskap når det gjelder det økende mangfoldet vi opplever? Hvilken kompetanse trenger dere mere av i fremtiden?
5. Hva er din fremtidsvisjon for Steinkjer med tanke på integrering av innvandrere og spesielt flyktninger?

Til slutt vil jeg takke deg for at du stilte opp til intervju.

Intervju guide

Innvandrere

INTRODUKSJONSPERIODEN OG MØTET MED NORGE

1. Kan du fortelle litt om ditt/ deres første møte med Norge?
2. *Hvor lenge har du/ dere bodd her?*
3. Kom dere samtidig til Norge?
  - Hvis ikke, hvor lang tid etter kom kone/ mann/ barn?
  - Kan dere fortelle litt om prosessen rundt familiegjenforeningen?
  - Måtte dere ordne alt selv?
  - Fikk dere hjelp? Av hvem?
4. *Bodde du/ dere på asylmottak i nærheten av Steinkjer? Hvor?*
5. *Hvordan opplevde dere mottaket?*
6. *Har du/ dere bodd i andre kommuner enn Steinkjer før du/ dere kom hit?*
7. Valgte du/ dere selv Steinkjer som kommune etter du/ dere fikk opphold?
  - Hvorfor?
  - Hvorfor ikke
8. Hadde du noe kunnskap om Steinkjer før du flyttet hit?
  - Slekt
  - Venner
9. Kan du fortelle om tiden etter du kom til Steinkjer?
10. Hvordan forholdt du deg til at du måtte bli her under introduksjonskurs perioden?
11. Vurderte du noen gang å skifte kommune før resten av familien kom til Norge?
  - Hvorfor/ Hvorfor ikke?

MØTET MED KOMMUNEN OG DENS TJENESTER

1. Hvem var det som tok i mot deg da du kom til Steinkjer?
  - Representanter fra kommunen/ flyktningtjenesten?

2. Ser dere en forskjell på mottagelsen dere fikk i forhold til innvandrere uten familie her? Uten barn?
3. Om dere/du kom med familiegjennforening, opplevde du/dere tilbudet annerledes?
  - Hva kunne vært bedre?
4. Hvilken type informasjon fikk du/ dere om kommunens tjenester?
  - Forsto du/ dere hva de snakket om?
  - Ble det brukt tolk?
5. Kan du/ dere fortelle litt om deres barns mottagelse her i Steinkjer?
  - Hvilken oppfølging har de fått?
    - Barnehage
    - Skole
  - I hvilken grad måtte dere spørre om ekstra veiledning?
6. Hvem har dere kontaktet når dere har hatt behov for hjelp eller assistanse?
  - I forbindelse med
    - Innkjøp av møbler, ting dere trenger i huset eller til barna
    - Bank
    - Politi, id, arbeidstillatelse
    - Skoletilbud
    - Barnehage
    - Jobbsøknad
    - Helsetjenester
  - Andre innvandrere/Venner?
  - Norske venner?
  - Kommunale kontakter?
  - Blir alt overlatt til den ektefellen som kom først til landet?
7. Hvordan er ditt/ deres forhold til NAV?
  - Føles de hjelpsomme når du/ dere trenger dem?
8. Var det andre instanser i livet ditt/ deres da du/ dere kom hit?
  - Frivillige organisasjoner?

- Frivillighetssentralen?
- Røde kors?
- Flyktningeguiden?
- Leksehjelp?

INTEGRERING OG UTDANNING

1. Hvor lang tid tok det før du/ dere kom inn på introduksjonskurset?
  - Hvor viktig var det å komme inn med en gang?
  - Hva følte dere mens dere måtte vente på skoleplass? Hva brukte dere tiden deres på?
2. Hva synes du/ dere om introduksjonsprogrammet?
  - a. Hva var bra?
  - b. Hva kunne vært forbedret/ forandret?
3. I hvilken grad var skolen en viktig faktor for å få et nettverk for deg?
4. I hvilken grad hjalp lærerne deg med på å knytte kontakter utenfor skolen?
5. Har du utdanning fra ditt hjemland, kan den utdanningen/ kunnskapen dere har fra deres hjemland brukes i Norge?
6. Har du tatt høyere utdanning etter at dere kom til Norge, hvorfor/ hvorfor ikke har du valgt det?

IV. Integrering og jobb

1. Jobber du/ dere i dag?
2. Hvordan fikk du/ dere den jobben?
  - Ble du/ dere anbefalt?
  - Gjennom kjente?
  - Pga utdanning?
3. Hvorfor er det viktig for deg/ dere å ha en jobb i Steinkjer?
  - Økonomi for en fremtid her?
  - Økonomi for å hjelpe familien?
  - Nettverk?
  - Akseptert som « en av nordmenn »?

4. Hadde du/ dere blitt værende i Steinkjer uten jobb?

V. Integrering og språk

1. Hvor vanskelig har det vært for deg å lære seg det norske språket?
  - Hvor viktig er det norske språket for deg?
  - Hva ønsker du å bruke det til?
2. Er det lett å få praktisere norsk utenfor skolen?
  - Hvor praktiserer du?
  - Med hvem?
3. Hvilket språk snakker dere hjemme?
  - Hvilket språk foretrekker barna?
  - Har barna noen gang blitt bedt om å tolke for deg/ dere i offentlige sammenhenger?
  - Blir det noen gang brukt tolk i barnehagen/ skolen/ helse?
4. Får barna deres morsmålsundervisning?
  - Ser barnehagen/ skolen viktigheten av morsmålsundervisningen for utviklingen av et andrespråk?

VI. Integrering og barnas hverdag

1. Hvordan er barnehage/ skoletilværelsen for barna?
  - Trives? Glad i barnehage/ skole
  - Integret? Innpass blant alle nasjonaliteter
2. Føler du/ dere at barn er bro- byggere mellom nordmenn og innvandrere? Hvordan? Har du et eksempel?
3. Hvordan tror du/ dere barn kan ha en innvirkning på deres egen nettverksbygging?
4. Behandler skolen/barnehagen dere likedan som norske foreldre?
  - Er ansatte er belærende? På hvilke områder?
  - Tar hensyn til deres kultur i forhold til barneoppdragelse?
  - Har kunnskap om deres kultur?
  - Eksempler? Hva er bra/dårlig?

INTEGRERING OG LOKALSAMFUNN

1. Hvordan er det å få seg norske venner?
  - Er det enkelt/ vanskelig?
  - Hvor møtes man?
2. I hvilken grad har dere kontakt med folk gjennom skole/ jobb, frivillige organisasjoner osv. Hvordan påvirker disse bekjenskapene deres nettverksbygging?
3. Er det lettere å komme i kontakt med andre når man har barn?
  - Har barna ofte besøk eller besøker andre?
  - Er barna involvert i fritidsaktiviteter? Er dere med dem på disse?
  - For barnas aktiviteter: kreves det bil, kjøring og andre dugnader dere ikke er vant med fra deres hjemland?
    - Er det positivt, negativt?
    - Bli barna påvirket på skolen og andre barn, eller er det dere som legger føringen for fritidsaktiviteter?
  - Tror dere barn tenker like mye på forskjeller mellom kulturer/ språk/ hudfarge/ religion som voksne?
4. Hvor enkelt er det å bli kjent med nordmenn?
  - Hvordan tar du kontakt med nordmenn?
  - I Norge har vi det alltid « travelt» når man møter folk sier de alltid at det er så travelt, og at det ikke er tid til noe, er det likt i deres kultur?
5. Hva er deres tanker om Steinkjerbyggens holdning til innvandrere?
  - Hvorfor tror dere det er sånn?
  - Hvem tror du kan påvirke dette?
6. Har kommunen gjort tilstrekkelig for at innvandrere som kommer hit skal få gode nettverk?
  - Hva kan forandres/ forbedres?

ARENAER FOR INTEGRERING

1. Hva kan man gjøre i Steinkjer når man har fri og vil slappe av?

- Benytter du/ dere deg/ dere av disse tilbudene?
  - Hvorfor?
  - Hvorfor ikke?
2. Tror du innvandrere og nordmenn har forskjellige interesser når det gjelder fritidsaktiviteter?
    - Hva er forskjellen?
  3. Har dere norske venner?
    - Hvordan ble dere kjent?
  4. Hvilke felles arenaer har vi i Steinkjer der innvandrere kan møtes?
    - Hvor?
    - Hvilke?
  5. Hvilke felles arenaer har vi i Steinkjer der innvandrere kan møte nordmenn?
  6. **Hvilken religion tilhører du/ dere?**
    - Er det lett å praktisere den her i Steinkjer?
    - Har du/ dere opplevd å bli stemplet og forhåndsdomt med tanke på religion?
    - Kan du/ dere si litt om betydningen for deg/ dere for at det finnes et sted du/ dere kan møte andre med samme tro?
    - Finnes deres gudshus i Steinkjer? Er det et sted der dere også får kontakt med nordmenn?
  7. Hvilken påvirkning kan religion ha for spillet mellom nordmenn og innvandrere?
    - Hvordan forholder du/ dere deg til at mange nordmenn sier at de ikke har en tro?

EGNE REFLEKSJONER RUNDT INTEGRERING

1. Hva tenker du/ dere når du/ dere hører ordet integrering?
2. Er integrering positivt?
3. Hva er vellykket integrering?
  - Finnes den?
  - Hvordan skal det oppnås?
  - Har det blitt oppnådd i Steinkjer?
4. Hvordan/ Hva kan Steinkjer kommune bli bedre på i forhold til integrering? Har dere noen forslag til hvordan disse gruppene kan bidra?
  - Er det de som jobber med innvandrere

- Kommune ansatte
  - Lokal befolkningen
  - Innvandrerne
5. Hvor ser du deg selv om 20 år?
- Ønsker du/ dere å bli værende på Steinkjer?
  - Hvordan er fremtiden for deres barn i Steinkjer?
  - Er Steinkjer en bra by for barn å vokse opp?
  - Hva er deres fremtidsønske for barna?
6. Hva er grunnen til at du/ dere blir i Steinkjer?
- Hva må Steinkjer gjøre for at innvandrere skal bli?

Helt til slutt vil jeg bare takke deg/ dere for at du/ dere tok deg/ dere tid til å bli intervjuet, og vi håper med dette studiet at Steinkjer kommune får kartlagt sitt eget integrerings arbeid.

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

”Integrering i Steinkjer kommune”

BAKGRUNN OG FORMÅL

Innvandring og integrering blir stadig diskutert i media, og mange stiller seg spørrende til hvorvidt man lykkes eller ikke med denne store og komplekse samfunnsoppgaven i Norge. I den anledning er vi to sosiologistudenter ved HiNT som skal skrive bacheloroppgave om dette viktige samfunnsaktuelle temaet. Formålet med studien blir å kartlegge integreringsarbeidet i Steinkjer kommune, med bakgrunn i opplysninger vi vil innhente både fra ansatte i kommunen som jobber med integreringsarbeid, og fra innvandrere som har valgt å bli boende i kommunen etter endt introduksjonsprogram.

Forskningsprosjektet vil samle inn data gjennom uformelle kvalitative intervju. Vi vil intervju personer som jobber med integrering i ulike instanser i Steinkjer kommune. Vi vil også intervju innvandrere som har valgt å bli boende i Steinkjer kommune etter endt introduksjonsprogram, med håp om å kartlegge hvilke typer arenaer for integrering og inkludering som finnes i kommunen.

HVA INNEBÆRER DELTAKELSE I STUDIEN?

Deltakelse i studien vil innebære og være med på et intervju av ca 1 times varighet. Spørsmålene vil omhandle kommunens arbeid med integrering knyttet til ulike grupper, tjenesteområder og kvalitet og effektivitet på kommunens tilbud til innvandrere. Dataene vil bli registrert ved hjelp av taleopptaker (med ditt samtykke) samt notater.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger (for eksempel navn) vil bli behandlet konfidensielt. Kun studentene og veileder vil ha tilgang til rådataene. Alt datamateriale vil anonymiseres. Dersom vi bruker sitater eller lignende fra ansatte i kommunen, vil vi kun referere til tittel og ikke til navn. Siden dataene er innhentet ut fra hvilken stilling de som blir intervjuet innehar kan det være muligheter for at lesere som har god kjennskap til organiseringen internt i kommunen kan koble svar opp mot person i publiseringer av studien. Deltagerne i studien får derfor anledning til å godkjenne bruk av direkte sitater i den ferdige publikasjonen.

Innvandrerne som blir intervjuet vil være helt anonyme, og intervjuguiden er utformet slik at det ikke vil fremkomme personopplysninger. Informantene vil kun bli nevnt med opprinnelsesland, og om de er enslige eller del av en familie.

Personer som kommer til å ha tilgang til datamaterialet i sammenheng med dette prosjektet er studentene Elisabeth Ran Bragstad og Tove Mette Guldahl, samt vår veileder Berit Irene Vannebo. Notater og eventuelle lydopptak vil bli lagret på PC med beskyttet passord som kun vi har tilgang til.

Prosjektet skal etter planen avsluttes ca.1.9.2014. Data vil bli oppbevart i anonymisert form etter prosjektets slutt, og vil eventuelt kunne bli brukt i senere forskning.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn.

Dersom du har spørsmål til studien, ta kontakt med student Tove Mette Guldahl, tlf 92208849, mail: Tove.M.Guldahl@student.hint.no, student Elisabeth Ran Bragstad, tlf 47602690, mail: Elisabeth.R.Bragstad@student.hint.no eller vår veileder Berit Irene Vannebo, tlf 74112122, mail: berit.i.vannebo@hint.no

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

-----

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

- Jeg aksepterer bruk av lydopptaker under intervjuet.
- Jeg ønsker ikke bruk av lydopptaker under intervjuet.

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

”Integrering i Steinkjer kommune”

BAKGRUNN OG FORMÅL

Vi er to studenter ved Høyskolen i Nord- Trøndelag som skal skrive bacheloroppgave om temaet innvandring og integrering i Steinkjer. Gjennom å intervju ansatte som jobber i kommunen med integreringsarbeid og innvandrere som har valgt å bli boende i kommunen etter endt introduksjonsprogram, vil vi forsøke å finne ut hvordan det er for innvandrere å bli integrert i Steinkjer. Vi vil intervju innvandrerfamilier og enslige menn, med håp om å finne ut hvilke type arenaer for integrering og inkludering som finnes i kommunen.

HVA INNEBÆRER DELTAKELSE I STUDIEN?

Deltakelse i studien vil innebære og være med på et intervju av ca en times varighet. Spørsmålene vil handle om møtet med kommunen, opplevelsen av introduksjonsprogrammet, språk, arbeid og sosialt nettverk i lokalsamfunnet. Intervjuet vil med ditt samtykke bli tatt opp med en taleopptaker, og vi vil ta notater underveis.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger som blir innhentet under intervju vil bli behandlet strengt konfidensielt. Kun studentene og veileder vil ha tilgang til rådata, og alt datamateriale vil anonymiseres. Dersom vi bruker sitater eller lignende vil vi ikke referere til navn eller andre gjenkjennbare opplysninger. Alle opplysninger som kan være identifiserende vil anonymiseres innen prosjektslutt.

Personer som kommer til å ha tilgang til datamaterialet i sammenheng med dette prosjektet er studentene Elisabeth Ran Bragstad og Tove Mette Guldahl, samt vår veileder Berit Irene Vannebo. Notater og eventuelle lydopptak vil bli lagret på PC med beskyttet passord som kun vi har tilgang til.

Prosjektet skal etter planen avsluttes ca.1.9.2014. Data vil bli oppbevart i anonymisert form etter prosjektets slutt, og vil eventuelt kunne bli brukt i senere forskning.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn.

Dersom du har spørsmål til studien, ta kontakt med student Tove Mette Guldahl, tlf 92208849, mail: Tove.M.Guldahl@student.hint.no, student Elisabeth Ran Bragstad, tlf 47602690, mail: Elisabeth.R.Bragstad@student.hint.no eller vår veileder Berit Irene Vannebo, tlf 74112122, mail: berit.i.vannebo@hint.no

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

-----
(Signert av prosjektdeltaker, dato)

- Jeg aksepterer bruk av lydopptaker under intervjuet.
- Jeg ønsker ikke bruk av lydopptaker under intervjuet.

Request for participation in the research project
”Integration in Steinkjer municipality”

BACKGROUND AND PURPOSE

We are two students at the college in Nord-Trøndelag who are writing our bachelor thesis about immigration and integration in Steinkjer. Through interviewing employees who work in the municipality with integration and immigrants who have chosen to remain in the community after ending introduction program, we will try to find out what it is like for immigrants to be integrated in Steinkjer. We will interview immigrant families and single men, with the hope of finding out which type of venues for integration and inclusion that exist in the municipality.

WHAT INVOLVES PARTICIPATION IN THE STUDY?

Participation in the study will involve participation in an interview of approximately one hour. The questions will be about the meeting with the municipality, the experience of the introduction program, language, employment, and social networking in the community. The interview will with your consent be recorded with a voice recorder, and we will take notes along the way.

What happens with your information?

All personal data that is collected during the interview will be treated strictly confidential. Only students and supervisors will have access to raw data, and all data will be anonymised. If we use quotes, we will not refer to name or other identifiable information. All information that may be identifiable will be anonymized by the end of the project.

People that are going to have access to data in the context of this project are students Elisabeth Ran Bragstad and Tove Mette Guldahl and our supervisor Berit Irene Vannebo.

Notes and recordings will be stored on your PC protected with passwords that only we have access to.

The project is scheduled closing ca.1.9.2014. Data will be stored in anonymous form after the project end, and could be used in future research.

Voluntary participation.

It is voluntary to participate in the study, and you can at any time withdraw your consent without giving any reason.

If you have questions about the study, contact either student Tove Mette Guldahl, telephone 92208849, email: Tove.M.Guldahl @ student.hint.no, student Elisabeth Ran Bragstad, telephone 47602690, email: Elisabeth.R.Bragstad @ student. hint.no or our supervisor Berit Irene Vannebo, telephone 74112122, email: berit.i.vannebo @ hint.no

The study is reported to the Privacy Ombudsman for Research, Norwegian Social Science Data Services.

Consent for participation in the study

I have received information about the study, and are willing to participate

---

(Signed by the project participant, date)

- I accept the use of audio recorder during the interview
 I do not accept the use of audio recorder during the interview.

